MIRCEA ŞERBĂNESCU

ULUITOAREA TRANSMIGRAŢIE

EDITURA TINERETULUI

Desenul
copertei:
HENRY
MAVRODIN

MIRCEA
ŞERBĂNESCU

uluitoarea transmigraţie

SCAN: connieG
PRELUCRARE: Costin Teo Graur
prima ediţie digitală, iunie 2011

EDITURA TINERETULUI

uluitoarea transmigrație

În iarba catifelată, dormea ca într-un pat moale, aromat, un bărbat îmbrăcat într-un smoching, cu piepții scrobiți, ieșiți și mototoliți, dar cu o atît de mare fericire pe față, încît inspira mai degrabă simpatie, deși se comporta ca un vagabond. Lumina tare a răsăritului îi gîdilă pleoapele. Se trezi pe încetul, deschizînd ochii mirat și parcă nu prea că tavanul de smarald, care-l făcuse să se gîndească în prima clipă la prelungirea vreunui vis mirific, nu era altceva decît un cer întins și adînc, lipsit de orice nor. Părea o imensă cupolă luminoasă, sprijinită pe masive colonade de verdeață.

Îl înconjura o vegetație luxuriantă, care purifica și parfuma aerul și așa curat și răcoros ca o apă de izvor. Dîndu-se pe o rînă, bărbatul se uită curios în jur. Vegetația abundentă era tunsă cu rafinament în forme geometrice perfecte. Ciudățenia venea de acolo că toate liniile, unghiurile, romburile, cercurile, deși păreau perfecte, manifestau tendința de a evada într-o stranie asimetrie, de un efect estetic de mare rafinament.

Cîntau păsări nevăzute. Bărbatul se întinse ca unul care se simte bine, prea bine chiar, cu inima ușoară și veselă. Apoi, ca să admire mai deplin ceea ce i se părea

demn de a fi admirat în jur, el se săltă în capul oaselor, gîndindu-se amuzat că se află, nici mai mult, nici mai puțin, decît pe o carte poștală din cele frumos colorate, optimiste, gingașe, pe care le trimiți cuiva ca să-i faci o plăcere mare cu o atenție mică. „Pun pariu pe-o damigeană de Porto, gîndi el bine dispus, dacă unii s-ar bucura de atare atenție din partea mea ! Oricît de grozave ar fi culorile ! Dimpotrivă, li s-ar face părul măciucă, presupunînd că au păr, dacă ar ști că mă gîndesc măcar cît negru sub unghie la ei. He, he, he, rîse apoi, dispus să pună totul pe seama banchetului din ajun, mi se pare că sînt bine rămas de aseară. Am supt cam mult. Dar nu-mi pare rău. Am dormit ca în puf și acum nu mi-ar rămîne altceva de făcut decît să-mi caut mașina și să mă întorc în arenă. Bătălia continuă, domnii mei, așa cum am anunțat aseară în discursul meu, care astăzi face, desigur, înconjurul Pămîntului. Lumea noastră va învinge. Aceasta este convingerea și lupta mea de principiu. E un moment istoric ! Și tocmai de aceea ia s-o iau din loc. Nu pot pierde vreme prețioasă în aventuri rustice. Unde mi-o fi automobilul ?“

Își roti ochii ca să descopere în vegetația luxuriantă admirabilul său „Lincoln“. Nici urmă și nici un semn. Probabil că șoseaua era destul de departe, pentru că, în afară de trilurile dulci, nu se auzea nici un zgomot de civilizație : nu cîrîiau motoarele și nu strigau răgușit sau vesel claxoanele tuturor mărcilor de automobil din lume. În schimb avu plăcerea să observe pe cineva trecînd prin apropiere. Pesemne că, dincolo de linia dreaptă a gardului viu peste care nu-i vedea decît capul plutind lin, se afla o alee.

— Alo ! strigă după el, bucuros că are pe cine să întrebe încotro e șoseaua și astfel să facă economie de timp.

Celălalt făcu cîţiva paşi, din dosul gardului viu şi veni spre el. Un exemplar extrem de reuşit : pe chip amprenta nobleţei, în ţinută a distincţiei, plus o suplеţe sportivă admirabilă. Îmbrăcămintea... Ce îmbrăcăminte neobişnuită ! Şi ce siluetă, dumnezeule ! remarcă omul din iarbă intrigat. Pare un sportiv excentric combinat cu un om de lume de înaltă clasă ! Ca să vezi că se poate şi aşa !

— Pun pariu pe o damigeană de Porto, îi strigă de departe cu bonomie, că ştii cine sînt şi că n-o să avem discuţii că ţi-am încălcat domeniul. E aşa de bine la dumneata ! O mare plăcere. Ca în sînul lui Avram. Hai, hai, nu mai face capul ăsta de năuc. Mi se pare că m-ai recunoscut ! Ei, da, aşa e ! Sînt chiar eu şi m-ai văzut astă-noapte la tele. A fost un triumf. Strașnic, nu ? Ce zici, lovitură mare, de maestru... Cu cine am plăcerea ?

Ca să se ridice în picioare pentru a asigura prezentării condiţii normale, îşi răsuci corpul, întinzîndu-şi pantalonii pe rotunjimile posterioare ale trupului rotofei, trecînd la poziţia verticală printr-un intermediu dizgraţios propriu patrupedelor.

Cînd izbuti să se îndrepte, zadarnic mai întinse braţul în direcţia în care se aflase cu o secundă înainte celălalt. Nici urmă de el. Îl strigă şi-l căută, Ei, drăcie ! Dar unde ai dispărut, domnule ? Unde te-ai vîrît. Alo, domnule ! Iubite domn ! Şmechere. Ne jucăm de-a v-aţi ascunselea ? Nu-mi arde. Încotro trebuie s-o iau ca să-mi găsesc automobilul ?

Bîjbîia inutil prin acel labirint de verdeaţă care nu-l scotea nicăieri. Era furios pe proprietarul domeniului, care-l trata astfel, după ce aflase cu cine are de-a face. Unde dracu să fi dispărut ? Şi cum aşa de repede ? Că doar n-o fi zburat în cer ! Cerul era, în definitiv, la fel

de albastru și adînc, netulburat de vreun nor, întocmai ca adineauri. Atunci să fi visat că venea cineva spre el ? Să fi fost o vedenie ? O iluzie ? Cînd doar îi fusese alături, aproape să-l atingă cu mîna ? !

Își aminti în detalii costumul format din obiecte ușoare și comode, care semănau cu cele obișnuite, dar aveau o linie de eleganță cum nu mai văzuse, relevînd aceeași asimetrie ca și măiastra sculptură în verdeața din jur. Pe o sticlă de Porto ! monologă el, hotărînd că nu avea altceva mai bun de făcut decît să urmeze aleea pe care aproximativ o urmase și necunoscutul dispărut ca prin farmec. Orice drum duce undeva. Ăsta nu se poate să nu ducă la șosea. Acolo trebuia să-i fie și automobilul... Drace, m-am cam întrecut totuși astă-noapte. Nu cu discursul ! Discursul a fost formidabil ! M-am întrecut la pahare, ce să-i faci ! Firea optimistă îl ajuta să nu despereze, deși situația începuse să i se pară mai mult decît neplăcută. Încotro s-ar fi îndreptat, nici urmă de șosea sau de mașină. Pe unde s-o mai apuce ? La stînga ? La dreapta ? Pe aici. Ba nu, pe dincoace. Poate că ar fi mai bine dacă ar lua-o pe... Pe unde dracu o fi șoseaua ?

Avea impresia că, în loc să iasă din jungla aceasta tăiată în forme estetice, se lăsa înghițit din ce în ce mai mult de ea. Simți că se sufocă. Încercă să refacă seara precedentă ca să-și poată da seama unde ajunsese și pe ce drum e mai bine s-o apuce. Pornise clătinîndu-se de la locul de onoare al banchetului, dintre smochinguri-le, plastroanele, decolteurile, burțile și cheliile celebre ale lumii, dintre averile și gurile de aur care-l făcuseră exponentul lor politic într-o luptă acerbă pe care o descrisese în discursul său, cînd fioros, cînd jovial, cînd ironic pînă la mușcător, dar rostind întotdeauna chiar și cele mai grozave fraze cu un zîmbet șugubăț,

de parcă spunea glume la gura sobei. Își putea imagina titlurile din ziare și vocile crainicilor pronunțînd cuvîntul „fierbinte", caracteristic pentru tot ce făcuse și spusese : A fost fierbinte de la început pînă la sfîrșit ! Un discurs fierbinte ! O personalitate fierbinte !

Se urcase pe urmă în mașină. Pusese mîna pe butoane și pe pîrghii de parcă se pregătea să conducă lumea. Farurile pătrunseseră violent și adînc în noaptea dinaintea lui. Apăsase acceleratorul pînă la refuz. Un zvîcnet și apoi o plutire lină. Rîsese : făcuse atîtea pariuri pe sticle de Porto, încît se cam cunoștea. Dar era învingător. Acesta era principalul. Automobilul lui zbura ca un vultur, despicînd aerul care vîjîia în vîrtejuri furioase deasupra capului său. Da, își amintea bine, lăsase jos capota că să simtă mai intim goana aceasta a gloriei încununate. Farurile îi luminau în față un viitor strălucit, spre care plutea euforic, cuprins de un simțămînt de plenitudine, pentru nimic în lume potrivit cu vitezele mici. Goana îl îmbăta cu alte potențe decît vinul de Porto. Ce bine i-ar fi părul să zboare cu adevărat ! Apăsase din nou acceleratorul. Vuietul aerului învîrtejit abia că-l întărîtase. Ar fi luat-o spre stele. Da, spre stele. Cu marile viteze ale epocii !

A fost un drum fierbinte ! Demn de el. Asfaltul urla dedesubt. Panglica neagră a șoselei îl chema, așternîndu-i-se mereu în față, supusă și languroasă : mai departe, mai departe, mai departe, și mai iute, mai iute, ce dracu !

* *

Ah, iată, în sfîrșit, și oameni ! Vin spre el pe alee. Zoriți ; un mic grup de trei, mai mult băieți cu alură sportivă, îmbrăcați în același stil ca și celălalt, cel dispă-

rut adineauri în chip așa de neașteptat. Fie ei și tinerei, și sportivi, numai să fie !

Poate că era o colonie de maniaci. S-au mai văzut dintr-astea.

— Hei, băieței ! Încoace, dragii mei. De cînd caut pe cineva cu care să schimb o vorbă în dimineața asta splendidă. Văd pe fețișoarele voastre drăgălașe că m-ați recunoscut. Nu se poate să nu fi avut aseară deschis televizorul și să nu mă fi remarcat, pentru că cine mă vede o dată nu mă mai uită niciodată ! Am impresia că acum se potrivește mai bine decît oricînd această deviză a mea ; vă citesc pe față întreaga admirație. Hai noroc, băieți ! Și reluă imediat, fixîndu-și atenția pe unul dintre ei : Alo, băiatule, adineauri parcă ne-am mai văzut o dată, unde și cum ai dispărut, că parcă mi-ai zburat din palmă ca o foiță, sau ca un fluture ? !

Și dacă ar fi putut bănui cît de aproape de adevăr era ! Deocamdată, însă îl intriga aerul de oameni care nu înțeleg o iotă, manifestă mai cu seamă la primii doi. Cel de-al treilea părea mai frecat cu lumea, îl privea de-a dreptul, clipind ca unul care înțelege și e interesat de tot ce auzea. Își îndreptă spre aceasta atenția. Avea o ținută dreaptă și o îndrăzneală a inteligenței care-i făcea ochii deosebit de atenți și de tăioși. Îl intimida oarecum. Totuși, îi întinse mîna. Celălalt nu i-o primi. Fața lui era mai fină decît a celorlalți — deși toți aveau trăsături moi, frumoase, ochi expresivi și guri proaspete de ființe sănătoase. Acesta, cel de-al treilea, îi făcu un gest prin care motivă de ce nu-i întinsese mîna : ținea cu atenție o cutie neagră cu cîteva clape mici, albe, ca niște gămălii de chibrituri. O ținea orientată spre el.

— Bine, bine, înțeleg, recunoscu omul, și nu mă supăr. Că dacă m-aș supăra eu...

Pe cînd rostea aceste cuvinte, fața celuilalt se lumină. Întorcîndu-se spre ceilalți le șopti ceva.

Asta nu-i conveni.

— Domnule, rosti el grav, am acceptat să nu-mi întinzi mîna, deși aceasta putea fi jignitor și pentru cineva mai puțin important ca mine. Vă rog să-mi spuneți cu cine am onoarea ? Trebui să spună de-a dreptul ce voia, pentru că celălalt părea să nu înțeleagă subtilitatea politeței. Cum te cheamă, domnule ?

— Numele meu e Scalan, rosti necunoscutul cu un zîmbet amuzat. Aceștia sînt frații mei.

— Precum mi-am și închipuit ! Totuși, nu mă pot dumiri dacă m-ați recunoscut sau nu. Doar n-am picat din cer. Voi n-aveți radio și televizor ? Nu vă ocupați cu nimic altceva decît cu sportul ? Da, da, așa e, degeaba faceți figurile astea inocente de fecioare. Toate posturile din lume s-au grăbit să-mi difuzeze cuvîntarea de aseară. A fost fierbinte ! Pun pariu că m-ați ascultat, dar nu vă vine să credeți că aș fi chiar eu. Dacă m-ați ascultat, e clar, nu ? Vom mătura tot ce ne stă împotrivă, sau va încerca să ne stea, ca să putem merge înainte... Dragul meu Scalan, de ce nu mă asculți ? Ce ți-ai găsit să șușotești acolo cu frații dumitale ? Cînd vorbesc eu toată lumea cealaltă tace.

— Vorbește cît poftești, îi răspunse rîzînd ușurel Scalan, și iar șușoti către frații săi.

— Atîta vreme cît gura mea macină cuvinte, celelalte mori trebuie să stea ferecate, m-ai auzit, Scalan ? Mi se spune Gură-de-aur. Încetează cînd îți spun !

— Nu pot.

— De ce ?

— Sînt curioși să știe ce spui și... le traduc.

— Le traduci ? Scalan, îți bați joc de mine. Doar nu sînteți papuași.

— Papu... încercă să-l imite unul dintre tinerei, dar, fiindcă nu reuși, se apucă să rîdă ca un nevîrstnic ce era.

— De ce rîde ? Ce l-a apucat ? Ce v-a apucat pe toți acum ? E adevărat că limbajul meu e direct și popular. Asta e cheia succesului unui orator. Să se adreseze pe șleau celor mulți și să se adapteze cerințelor lor. Dacă te afli între oameni care știu să înjure, trebuie să înjuri încă o dată pe-atît cît ei, dacă te duci între bătăuși trebuie să te bați încă o dată pe-atît cît ei. Și tot așa, dacă te duci între oameni mieroși și culți, trebuie să fi încă o dată pe-atît de mieros și de cult. Pun pariu pe o sticlă de Porto, că, dacă mi se face mie părul măciucă, e vai de voi ! Cunosc la perfecție boxul și bine jiu-jitsul.

Cei doi tineri fără minte se prăpădeau de rîs.

— Ce au, Scalan, de ce rîd ?

— Ești un actor excelent. Le placi. Altul mai bun n-au văzut. Ai haz cînd imiți oameni din altă vreme.

— Ai început și tu, Scalan ? Ia ascultă, nu mă luați în balon !

— Ba-lon, ba-lon, repetau înveseliți din ce în ce mai mult cei doi frați ai lui Scalan, pe cînd acesta se mulțumea doar să zîmbească înțelegător.

Nu înceta să șușotească în urechile celor mai tineri, care se distrau cu o nerușinare obraznică, nemaipomenită. În același timp, bărbatul rătăcit pe acest domeniu ciudat își făcu socoteala că ceva suna cam straniu în gura lui Scalan, tot așa precum limba pe care o vorbea el avea o patină academică, artificioasă, asemănîndu-se din multe puncte de vedere cu rezonanța și felul de pronunție a limbii latine învățată în marile colegii.

Se bănui într-un ospiciu şi-şi făcu socoteala că dacă îşi va pune în mişcare pumnii de oţel îi va risipi pe toţi trei ca pe nişte popice. Rămăsese doar o chestiune de secunde ca să se repeadă, însă tocmai atunci, în acea frîntură de secundă cît îşi cîntări şansele, asupra lui se abătu o umbră uriaşă, ca şi cînd cerul limpede s-ar fi întunecat din senin.

Instinctiv îşi feri capul cu braţele puse pavăză deasupra lui. Dar lovitura, sau trăsnetul de care se temu nu veni. Făcu totuşi un salt în lături, aşteptînd atacul neprevăzut, încleştat, cu berbecele pumnilor gata să lovească năprasnic.

Umbra aceea, grozavă trecu lin, ca un nor.

Cei trei sportivi priveau cerul fără să-i dea atenţie. Îi imită şi văzu o cometă care luneca în spaţiul sideral, fără să fie o cometă aşa cum ştia el, căci nu venea spre Pămînt, ci se ridica în înălţime.

— Ce e asta ? întrebă el, încercînd să-şi revină, pentru că umbra se transformase într-o dungă de lumină şi apoi într-un peştişor care înota spre spaţiile siderale verzi şi străvezii ca un acvariu.

Pînă să-i răspundă Scalan, cerul se făcu din nou curat ca o batistă de mătase.

Scalan răspunse simplu :

— Cursa Pămînt-Lună.

— Pămînt-Lună ? repetă celălalt fără să-şi dea seama. În ce scop ?

— Schimbul de muncitori ai uzinei selenare.

— Unde mă aflu ? Ce vreţi de la mine ? Nu v-am făcut nimic. M-am rătăcit aici. Unde-i şoseaua ? Vreau să-mi caut automobilul. Unde-s doctorii voştri ? Ajutor ! Ajutor !

Începuse să se retragă prevăzător şi să strige fără nici un rost, căci nimeni nu se apropiase de el, fie chiar

și cu intenție pașnică. Un om ca el nu putea avea halucinații ziua în amiaza mare, dar într-o încurcătură stupidă putea intra oricînd. Îl întrebă pe Scalan cu blîndețe :

— Cine ești tu ?

— Scalan, veni liniștit răspunsul.

— Unde m-ați adus ? M-ați răpit, nu-i așa ? Erați ascunși în mașina mea. Ați profitat de ocazie că eram beat. Pe o sticlă de Porto, că m-ați răpit. Acum îmi dau seama : m-ați lăsat să mîn nebunește și mi-ați dat la cap. O, îmi aduc bine aminte de lovitură. A fost grozavă. Lovitură de maestru. Mi-am pierdut imediat cunoștința, altfel ați fi avut de furcă cu pumnii mei...

— Dar tu cine ești ? întrebă Scalan, pentru prima dată ieșindu-și, sau părînd să-și iasă, din calmul său imperturbabil.

— Încetați cu prostiile. Farsa s-a terminat. Vreau să mă întorc acasă. Vreau la mașina mea. Știu că îți stă în puteri s-o faci. Plătesc oricît. Răscumpărare sau termen de recunoștință, cum vrei ; cu bani gheață sau cu un cec, numai dă-mi posibilitatea să ies din situația asta tîmpită și să mă întorc acasă...

*

* *

Se trezi într-un pat larg, moale, într-o cameră cufundată în umbră. Judecînd după culoarea fumurie a ferestrei vaste, amurgea. Se vedea pe fondul închis un glob de foc pîlpîind ca o flacără de brichetă. Soarele. Apunînd, desigur, dar într-o ambianță odihnitoare, așa cum nu mai văzuse de cînd se știa, deși avusese prile-

jul să-și cheltuiască banii în cele mai pitorești colțuri ale globului pămîntesc.

O lumină scăzută, radiată în irizări fosforescente de fereastra lată și înaltă, depunea toate eforturile ca să-i adoarmă amintirile tulburi pe care aproape le uitase, produse, desigur, de starea lui de mahmureală, care mai stăruia și acum. Totuși, putea privi limpede în jur ; era într-o cameră, spațioasă, mobilată foarte simplu. În afară de patul jos și larg ca o barcă, mai comod decît tot ce-și imaginase vreodată ca loc de dormit, se mai aflau : o masă rotundă, vastă, care oglindea poetic în luciul tăbliei fără cusur o vază plină de flori și care era înconjurată de trei fotolii încăpătoare și ademenitoare. Un aer răcoros și parfumat putea fi respirat cu plăcere, ca pe vremea tinereții, cînd nimic nu-i îngroșa căile respiratorii.

Ambianța ar fi fost cu totul liniștitoare dacă n-ar fi descoperit — nu știa nici el în ce fel anume — aceeași tendință spre asimetrie, care-l mai izbise în ziua aceea de cîteva ori. Înclinat s-o pună pe seama beției, acum tresări atins neplăcut. Nu era într-o casă obișnuită de prieteni, ci pe teren dușman. Pe același teren dușman ca și mai înainte. Trezindu-i-se instinctul de conservare, se ridică de pe pat, cîntărind obiectele din jur cu care s-ar fi putut apăra în caz de atac. Pentru orice eventualitate eliberă masa de vaza cu flori.

Primii pași îi făcu clătinîndu-se. Era sleit de puteri. Își dădu seama că nu mai putea de foame. Picioarele abia îl țineau. Se trînti pe fotoliu, lăsîndu-se pradă comodității lui voluptuoase, care nu provenea de la cine știe ce sistem de arcuri necunoscute ; ca și patul din care abia se sculase transmitea o senzație armonioasă de odihnă, ca și cînd trupul relaxat nu apăsa decît foarte lin suprafața cu care intra în contact. Cu

odihna era în ordine. Acum haleala. Că-i era o foame !... În aceeași clipă, îl făcu atent o tuse ușoară. Sări din fotoliu, apucă masa cu amîndouă mîinile și o ridică în față ca pe un scut. Scalan intrase în cameră pe nesimțite și acum îl privea mirat, fără să renunțe la micul lui zîmbet politicos și amuzat.

— Uite drăcie ! zise cel care voia să se apere, aruncînd masa în sus și prinzînd-o cu ușurință ca pe un fulg ; apoi o ținu într-o mînă numai și o învîrti chiar pe un deget, pe degetul cel mic.

— Bună dimineața ! i se adresă Scalan ca unui copil, și încă o dată îi remarcă nu numai cuvintele alese, ci și intonația cu rezonanțe melodioase.

— E dimineață pe dracu ! Nu vezi că se înserează ?

În vreme ce omul încerca și celelalte obiecte ca să vadă dacă sînt ușoare sau nu — și toate erau la fel de ușoare ca și masa — Scalan se apropie de capul patului și apăsă un buton abia vizibil. Apele violet-albastre ale ferestrei se topiră încetișor, parcă sugîndu-se în toate direcțiile, dispărînd în ramele ferestrei. Lumina soarelui pătrunse crudă, bogată, parfumată ca mierea.

O nouă apăsare de buton și fîlfîiri negre se zbătură în colțurile vastei ferestre ; era ca un joc uimitor de meduze ce cuprindeau pe încetul toată suprafața nedetă și strălucitoare a geamurilor. În curînd fereastra fu neagră ca un adînc de noapte.

— Lasă vrăjitoriile, Scalan ! îi strigă exasperat omul. Fă lumină. Parcă eu nu-mi dau seama că patul și fotoliile tale sînt cam trăsnite ? !...

— Ah, despre *asta* e vorba ! Deocamdată un experiment ; căutăm să scutim corpul omenesc de cotinua prezență a gravitației. Măcar cînd doarme sau cînd se

odihnește... îi creăm în pat sau în fotoliu o apăsare mai ușoară, o presiune scăzută.

Scalan dădea semne că ar fi vrut să explice mai pe larg sistemul, așa fac oamenii pasionați atunci cînd e vorba de rezultatele propriilor lor căutări, dar celălalt îl întrerupse fără menajamente :

— Destul și prea destul cu dintr-astea ! Mai bine mi-ai da de mîncare. Mi-e o foame de lup. Bănuiesc că de ieri dorm într-una. Dă-mi repede să îmbuc ceva, ce dracu ! Nu vezi cum mă perpelesc ?

— Un moment să mai ai răbdare. Ne-am gîndit și noi la asta.

După cîteva secunde numai, ușa se deschise ca să facă loc unei femei tinere, cu o tavă încărcată în mîini. Era frumoasă, cu ovalul feței curat, rumen, dominat de o pereche de ochi strălucitori, jucăuși. Părea tare copilăroasă, cum îi arunca priviri furișe, deși se făcea că îl ignoră.

Mîncarea nu părea cine știe ce abundentă, ceea ce îl făcu pe bărbatul flămînd să clatine capul a dezamăgire.

Totuși, după ce își umplu gura, amintindu-și de femeiușca aceea drăguță, întrebă pe Scalan :

— Cine-i fetișcana ?

— O soră de-a mea. Mai în vîrstă. Nu e chiar așa de fetișcană.

— Apropo, Scalan, cîți ani ai ?

— Cincizeci și opt !

Înnecîndu-se și tușind, omul de la masă îl privi cu ochii injectați pe zîmbitorul Scalan, gata să-l pocnească în nas cu o directă cum știa el că s-ar fi cuvenit față de asemenea bătaie de joc. Se răsti la el, propunîndu-i să înceteze bătaia de joc, farsa, schingiuirea asta morală sau ce dracu va fi fost ! Pînă cînd ! ?

Fără să-și iasă din calmul său, Scalan îl asigură că nu-i spusese decît adevărul adevărat.

— Și ea e mai bătrînă ca tine ? De data aceasta întrebarea nu mai era agresivă ; omul decisese să ia totul așa cum e și să nu se mai mire de nimic. Dimpotrivă, își regăsi rîsul său bonom ca să comenteze mai departe : Strașnic se ține babeta ! Credeam că-ți place să ții servante tinere.

De o vreme Scalan îl urmărea consultînd necontenit un aparat mic, negru, care clipea din cînd în cînd cu un ochișor roșu. La ultimul cuvînt al celuilalt, el clătină capul în sens negativ.

— Ce-i aia ? îl întrebă celălalt ștergîndu-și gura cu un șervețel.

— E dicționarul meu. Indică : „Termen necunoscut".

Era imposibil să-l poți înțelege pe Scalan, așa că omul nu mai făcu nici un efort, ci se răsturnă sătul pe fotoliu și ceru lejer o țigară. Dar una de foi, aromată, dacă se poate. Nu folosi cuvîntul țigară, ci marca de trabuc pe care o prefera.

Micul aparat clipi nedumerit.

Scalan ridică neputincios din umeri.

— Termen necunoscut.

— Ce e necunoscut aici ? Vrei să zici că n-ai auzit niciodată de (și numi din nou marca preferată a țigărilor sale de foi) ? Aparatul aprinse iarăși beculețul roșu. Iar umbli cu drăcia aia, Scalan ? Ia-o din fața mea, dacă nu vrei să ți-o fac zob.

— Termen necunoscut, observă calm Scalan.

— Care ?

— „Drăcie".

— Să te ia dracu !

— Termen necunoscut ! Și, te rog, spuse Scalan liniștit, dar hotărît, nu mai folosi asemenea emisie vo-

cală ; dicționarul meu e prea sensibil pentru vibrații de o asemenea violență, pe care noi n-o cunoaștem.

— Vreau o țigară ! gemu bărbatul în smoking mototolit.

* *
* *

Țigara de foi pe care o găsi rătăcită în buzunarul vestei îl înveseli, ca și cînd l-ar fi întors din nou într-o realitate familiară, dragă, mai dragă acum decît oricînd. Îi mușcă vîrful cu vădită satisfacție, scuipă fără jenă pe jos și aștepta foc. Scalan îl privea fără expresie.

— Ce mai aștepți ? Dă-mi foc.

— Cum să-ți dau foc ? se miră la culme celălalt, consultîndu-și dicționarul, care însă nu reacționă. Clătinînd din cap, Scalan adăugă : Nu înțeleg cum să-ți *dau* foc *!?*

— Nu mie, băiatule, ăsteia ! Și-i arătă din ochi țigara. Hai mai repede, că mor după un fum.

Urmă un episod agitat, decurgînd din faptul că Scalan nu cunoștea chibriturile, brichetele, aprinzătoarele electrice și toate celelalte de același gen. Reieșea că nu se făcea focul nicăieri la el în casă și nici nu aveau nevoie de așa ceva, din moment ce totul se producea automat — încălzirea, iluminatul și toate celelalte comodități, dintre care bărbatul cu trabuc cunoscuse doar una : transformările miraculoase ale geamurilor. Cu chiu cu vai găsiră, în bucătărie, care arăta ca un complicat laborator alb cu aparate necunoscute, posibilitatea să aprindă țigara la un reșou de o formă ciudată și cu o întrebuințare misterioasă. Cu ocazia aceasta, ținînd țigara neaprinsă între dinți, omul lăudă

arta culinară a casei Scalan. „Excelentă!“ repetă el de mai multe ori, deși era de părere că pentru obișnuințele lui cantitatea de mîncare care se servea la o masă era destul de redusă.

— Dacă mai ți-e foame... începu îngrijorat Scalan, dar primi atîtea asigurări contrare, încît se liniști din nou.

Omul lăudă apoi gustul mîncării.

— Babeta gătește? întrebă după aceea, trăgînd, în sfîrșit, primul fum de țigară în piept, adînc, cu sete.

Puterea fumului îl făcu însă pe Scalan să se înnece, să tușească violent, să caute cu gura deschisă aerul; dădu fuga afară, în aer liber, dar trebui să treacă un timp ca să depășească acea criză de respirație pe care i-o provocase țigara de foi a musafirului său.

— Ciudați oameni sînteți voi, zise aceasta; delicatesa asta e pentru voi „termen necunoscut“ — asta-i bună! Păi ce-ai să te faci, Scalan, dacă am să-ți cer și un păhărel de băuturică? Tot cuvînt necunoscut? Scalan se ținea la distanță de obiectul negru, care fumega amenințător, producînd însă oaspetelui său neașteptat o deosebită plăcere. Cine sînteți voi, Scalan? tocmai îl întreba acesta. La început mi se părea că am nimerit la un ospiciu...

— Termen necunoscut, semnaliză aparatul.

— Vin! exclamă atunci omul cu trabuc, dar aparatul nu semnaliză cuvînt necunoscut. Slavă Domnului! Măcar vinul să-l cunoașteți.

— Nu consumăm decît ceea ce știm precis că slujește organismului...

Dar omul nu-l ascultă; după ce mai trase un fum reveni la întrebarea care îl sîcîia:

— Apropo, Scalan, unde mă aflu totuși?

Fața celui întrebat se mai însenină, ceea ce însemna că terenul discuției îi devenise din nou favorabil. Răspunse :

— Sîntem o stațiune de cercetări galactice. Dacă n-ai nimic împotrivă am putea merge pînă la locul nostru de muncă.

— Să mergem, Scalan, de ce nu ? Deși n-am auzit în viața mea de un astfel de institut sau întreprindere, sau ce dracu veți mai fi fiind și voi.

O luară pe o alee, prin parcul care părea să nu aibă început și sfîrșit, dar oferind din loc în loc mari poiene pline de culoare și lumină, avînd parcă misiunea să adune și să expună cele mai frumoase lucruri din lume admirației umane. Locul larg unde ieșiră nu se deosebea de altele de acest fel, decît doar prin prezența unor clădiri uriașe, construite cu risipă de sticlă. Nu arătau să servească drept locuințe, deși, în imensitatea lor, aveau o cochetărie intimă care omului cu havană i se păru stranie.

De intrat, intrară în cea mai mică dintre aceste clădiri unde îl găsiră, într-o cameră puternic luminată, pe un bărbat asemănător întru totul lui Scalan, preocupat de un aparat pe care-l ținea în mînă și pe care tremurau într-un neastîmpăr permanent nenumărate luminițe, unele mai puternice, altele mai palide, dar lăsînd toate impresia unor explozii minuscule de energie.

Scalan îl salută și-i puse o întrebare cu vocea lui melodioasă din care celălalt, omul în smocking, nu înțelese nimic și nici nu se strădui să-și dea seama despre ce putea fi vorba, preocupat mai degrabă să privească în jur curios.

— Zborurile siderale, o veche preocupare a noastră, aproape o tradiție cu rădăcini foarte adînci, ne ridică încă multe greutăți. Ne cheamă galaxii noi, depărtate,

dar ca să ajungem acolo nu sînt suficiente numai viteze de necrezut, ci și o compensație prin ridicarea mediei de vîrstă pînă la trei sute de ani, dacă nu mai mult. Altfel nu e posibil ca un călător să se poată duce într-un punct mai îndepărtat al Galaxiei și să se întoarcă în aceeași viață pe Pămînt.

— Tai piroane ! bombăni printre dinții cu care strîngea țigara stinsă celălalt ; țigara răspîndea în jur un miros respingător.

Cei doi cercetători ai spațiului galactic discutară despre ea în silă, vreme în care ciudatul musafir al lui Scalan se scărpină după ceafă cu un autentic gest popular, pe care micul aparat al „termenilor necunoscuți" poate că l-ar fi trecut tot la categoria necunoscutelor.

Scalan însă îi arătă sfera lucie pe care celălalt tocmai o studia.

— Sînt cercetări cu caracter biologic. Aparatul pe care-l vezi e o copie fidelă a unui creier uman. Luminițele, care par a se juca după capricii necunoscute, nu s-ar putea distinge cu ochiul liber, dacă învelișul transparent nu le-ar mări considerabil. Se produc procese absolut identice cu cele din creierul nostru, în funcție de acțiuni biologice pe care le comandăm noi înșine. Ne interesează asigurarea unui regim alimentar cît mai folositor corpului omenesc, în strictă legătură cu menținerea vieții pe o durată cît mai îndelungată și pentru o activitate umană în cele mai vitrege condițiuni.

Ignoranța îl ajută pe musafirul lui Scalan să nu se tulbure prea tare. Se făcu din nou puțină zarvă pînă ce reuși să-și aprindă iarăși trabucul.

Pe cînd se întorceau, Scalan bătu pămîntul de sub el cu piciorul, dar cu o nuanță de tandrețe și de mîndrie.

— Dedesubtul nostru e una dintre cele mai mari uzine energetice subterane. Sursele noastre de aprovizionare

cu produse ale industriei extractive și metalurgice sînt pe celelalte planete. Luna e o uriașă uzină siderurgică. Tocmai de aceea Pămîntul a putut deveni o grădină.

— Tot încerc să-mi dau seama cine sînteți și nu reușesc, dau greș în toate ipotezele mele, îl întrerupse omul care pufăia îngîndurat, împuținînd aerul înconjurător. Cum să-ți spun ? Am mereu impresia că tot ce-mi spui e logic și simplu, și așa ar fi, dacă n-aș avea mereu senzația de asimetrie care mă copleșește cînd privesc în jur. Perfecțiunea voastră mă intrigă și mă neliniștește. Cine sînteți voi, totuși ?

Scalan nu înțelegea și omul se explică întrebînd în ce țară, în ce loc al globului se aflau, ai cui erau ei de fapt și așa mai departe.

— Țări, state. grupe de state și mai știu eu ce în acest gen nu mai există de mult. Avem o singură casă : Pămîntul. Omul își smulse țigara groasă dintre dinți și-și clătină violent capul, pregătindu-se să spună ceva tare. Sîntem cetățeni ai Pămîntului ! exclamă Scalan, pentru prima dată cu oarecare notă patetică în glas.

— Scalan, rostești niște cuvinte de mă-nfiori ! Nu vreau să mă contrazic cu tine. Pentru mine n-ai decît să fi și cetățean al Universului !

— Există și dintr-aceștia, suflă Scalan, dar celălalt nu-l lăsă să spună mai mult.

Din partea lui putea să fie orice !

— Mie însă, adăugă el decis, un singur lucru să-mi spui : unde e „Lincolnul" meu ?

— Cuvînt necunoscut, clipi roșu aparatul.

— Vreau acasă ! porunci calm omul cu trabuc, înnebunit de calmul lui Scalan și de intervenția nedorită a neobositului aparat.

— Foarte bine, rosti liniștit Scalan. Voi încerca și aceasta.

Pe buzele lui se înfiripă un zîmbet, iar tonul spuse mai mult decît cuvintele, încît în celălalt renăscu speranța.

* *
*
* *

— Acum va trebui să apeși încet pe butonul din dreptul ficatului. L-ai găsit, așa-i ? Stai, nu apăsa încă. Mai sînt necesare cîteva explicații. Centura cuprinde un dispozitiv antigravitațional de o anumită intensitate, care ne va asigura o înălțime de zbor de circa 100 metri altitudine. Ne vor împinge în direcția dorită jeturile de aer comprimat, de al căror zgomot, deși nu e cine știe ce, să nu te sperii. Ca să coborîm, vom apăsa pe butonul din partea cealaltă, din dreptul splinei. E limpede totul ? Atunci, la drum !

În timp ce se înălțau lin în văzduh, omul în smocking își aduse aminte de dispariția misterioasă a primului ins întîlnit pe acest neobișnuit domeniu de coșmar care-și derula „au ralenti" frumusețile de dedesubt. „A zburat de lîngă mine și eu nu mi-am dat seama", cugeta el, simțindu-se redevenind cel de altădată, îndrăzneț și puternic, de neînfrînt, „cel fierbinte", după cum scriau gazetele despre el. E drept că dacă i-ar fi spus vreodată cineva că va ajunge să zboare, pur și simplu, fără nici o aripă și fără nici un motor, că va întîlni și pe alții făcînd același lucru și salutîndu-se cu el ca pe bulevard, ar fi chemat numaidecît urgența și cămașa de forță.

Zborul însă îi făcea bine.

Îl stimula să facă proiecte. Numai să ajungă acasă ! Îl va avea în puterea lui pe acest sărman cetățean al Pămîntului și de aceea îl privea lacom, hrăpăreț, triumfător.

— Nu-i așa, Scalan ? Te-aș putea face om sau, invers, neom, de tine depinde ! În degetul ăsta îmi stă să te ridic sau să te distrug, numai să ajung acasă. De ce zîmbești în felul acesta, Scalan ?

— Nu mai înțeleg nimic din ce-mi spui.

— Ha, ha, ha ! rîse omul în smocking, preocupat însă de altceva : avea impresia că abia acum își relua și își continua acea goană din noaptea victorioasă, cînd asigurase întreaga lume că nimic nu se va schimba pe Pămînt fără încuviințarea și binecuvîntarea lui !

— Îndată vom vedea o vîlvătaie de raze, ca atunci cînd răsare Soarele, explica neclintit de calm Scalan. E o clădire făcută în întregime din plastargent...

— Plastargent ; cuvînt necunoscut ! replică vesel celălalt, încă rîzînd de plăcere. Vezi tu, Scalan, eu n-am nevoie de nici un aparat ca să-mi dau seama cu ce fel de cuvinte am de-a face.

Scalan îl făcu atent :

— Iată, ne apropiem.

În depărtare, din mijlocul unui vast ocean verde, un verde delicat și uniform ca al unei ape încremenite sub cerul de smarald, împungea cerul cu sulițe de aur un fel de clopot întins, care părea, în adevăr, de sticlă și argint. Jocul de raze era extraordinar, se schimba cu repeziciune ca într-un miraculos duel între Pămînt și Soare.

— Coborîm îndată, spuse Scalan.

— Unde m-ai dus, Scalan ?

— Acasă.

Omului nu-i venea să creadă privind cupola transparentă peste care tocmai zburau. Se așteptase la un oraș uriaș, înțepînd cerul vînăt cu blocuri turn și acoperișuri ascuțite ; ce-i pregătise iarăși vrăjitorul acesta de Scalan ? Iată-l tocmai coborînd. Omul în smocking se pipăi la brîu, știind că trebuie să apese în partea dreaptă...

* * *
* * *

Ceea ce se petrecu, îndată ce păşiră pragul vastei clădiri cu cupolă, fu de-a dreptul de necrezut : pătrunseseră în altă lume, una care-i era familiară, într-un oraş cunoscut şi apropiat, un fel de cămin îndelung rîvnit. Iată un Lincoln. Se apropie de el şi se aşează la volan. Îl invită şi pe Scalan. Redevenea el cel adevărat şi puternic.

— Ah, ce bine mă simt acum ! exclamă el, după ce Scalan îi primi invitaţia, aşezîndu-se alături pe bancheta încăpătoare. Aici sînt ca şi peştele în apă. Maşina începuse să ruleze pe străzile oraşului. Uite lume, Scalan, lume ca mine, cu maşini ca ale mele ; uite poliţistul de la circulaţie. Pe o clădire scria mare „BURSA". O vezi ? Aici e terenul meu de luptă, unde cîştig victorii cît zece generali la un loc. Locul ăsta nu poate fi preţuit nici cît un munte de aur. Nu există om pe lume care să nu fie legat, într-un fel sau altul, de această clădire, cu fire nevăzute, firește, dar mai trainice decît cele mai sigure odgoane de oţel. Ce spuneai tu ? Cetăţean al Pămîntului ? Plăsmuiri, băiatule ! Sărmane şi nefericit cetăţean al Pămîntului ! De acum eşti al meu !

Îl irita zîmbetul liniştit, sigur de sine al lui Scalan.

— De ce zîmbeşti aşa ? Spune-mi.

— Văd că muzeul nostru îţi lasă o impresie convîrşitoare !

— Ce muzeu, Scalan ? Aici e lumea mea. Uite oamenii străzile, poliţistul, o bancă... O vezi ce temeinic e înfundată în pămînt cu fundaţiile ei de beton ? Dar de ce nu ne dă o dată plecarea poliţistul ăsta ? Scoţînd capul pe geamul maşinii, omul de la volan strigă : Heii ! Dă-ne liber ! Timpul nostru e bani.

Polițistul nu se mișca. Indica direcția contrară, dar glasul alarmat nici nu-l făcuse măcar să tresară. Privind în jur, omul se pare că mai văzu și alte semne neliniștitoare. Sări din automobil și se apropie de unul dintre pietonii care așteptau la intersecție. Îl zgîlțîi. Trupul inert se înclină, rezemîndu-se de o vitrină. Se repezi la altul, apucîndu-l de reverele hainei, strigîndu-i :

— Hei, tu ! Trezește-te !

Fața omului, deși cu puțin deosebită de a celui viu, era imobilă și lipsită de viață. Privirea îi era absolut goală, deși ochii îi avea mari deschiși.

Dîndu-se un pas îndărăt, privind îngrozit în jur, omul în smocking se lovi de Scalan.

— Ce se întîmplă cu mine ? Ce-i asta ?

— Ți-am spus doar că e un muzeu. Un muzeu pur și simplu.

Nefericitul care se credea acasă, privi în jur cu o disperare aspră ca un frig.

— Cum se poate, bîigui el năuc, ca un oraș uriaș ca ăsta să încapă sub o cupolă ?

— E amenajat pe un principiu foarte bun : se înșurubează în pămînt, derulînd imaginile în așa fel încît lasă impresia unei plimbări firești printr-un oraș cum era el cu multă vreme în urmă.

Așa și era, cercetînd mai atent și uitîndu-se în jur mai grijuliu, omul văzu cerul departe și bănui îndată că nici măcar nu era un cer adevărat, ci doar un decor de teatru.

— Scalan, dragul meu, murmură el, mă doare îngrozitor capul. Cred că înnebunesc. Adică, ce mai, sînt nebun de-a binelea. Nici nu mai văd bine. Te rog, dă-mi o mînă de ajutor. Zăresc acolo o masă și un om... un om vorbind... pare-se. Sau mi se năzare numai și locul e gol... iar dacă e gol, atunci... atunci acolo e locul meu ! Și sînt salvat ! Credeai că m-ai dat gata cu vrăjitoriile tale

de muzeu ? Dacă mi-am regăsit locul la masa aceea, cu tine s-a terminat, Scalan. Am să suflu ca Dumnezeu peste toate aceste figuri de ceară și am să le învii ca la facerea lumii. Vor începe să se miște, vor deveni o forță, am să-i adun în jurul meu și nu știu, zău, dacă am să-i pot împiedica să te sfîșie, deși într-un fel am o slăbiciune pentru tine. Nu te temi, Scalan ?

— Nu. Nu mă tem.

— De ce te uiți într-una la ceas ?

— Timpul...

— Ah, timpul ! Istoria ! Vorbe, Scalan. Teme-te, Scalan, nu de timp, ci de mine. De ce nu tremuri ? Nu simți că m-am înfuriat și că doar un fir subțire mă mai ține ca să nu mă reped asupra ta să te fac pilaf ?

— Nu mă tem de nimeni ! spuse Scalan, privind din nou ceasul. Acum e timpul meu. Sînt cetățean al Pămîntului în al o sută douăzeci și treilea an al Erei Noi... Iar aici e un muzeu al unei trepte de civilizație, așa cum avem pentru fiecare orînduire în parte.

— Fără gogoși, Scalan ! Le-ai mai turnat. Mi se pare că faci abstracție de mine. Pun pariu pe o sticlă de Porto că nu-ți dai seama ce pot reprezenta eu. Cunosc foarte bine mecanismele lumii acesteia pe care voi credeți că ați înghețat-o pentru totdeauna. Stai ! Cum ar zice unii care se cred deștepți ai dracului ? Că-i o lume condamnată de istorie ? Ai zis și tu ceva asemănător, ceva cu istoria. Nu-mi mai amintesc, mi se cam învălmășesc toate în creier acum. Pînă fac eu rînduială. În orice caz tot ce știu ca să lupt împotriva ta a reînviat o dată cu mine. Nu ți-e teamă, Scalan ?

— N-ar fi mai bine să vizităm muzeul mai departe ?

— Nu. Locul meu e aici, în fruntea acestei mese, în realitate o mare putere la pătrat, care ține în degetul cel

mic soarta globului nostru terestru. Dă-mi voie să mă apropii. Bună seara, doamnelor și domnilor.

Glasul îi răsună în pustiu, cu ecouri sinistre. Toți cei de la masă rămîneau nemișcați pe vecie. Dar omul cu trabucul avea încredere în puterea și în rostul lui pe lume, în acel moment al istoriei. Se așeză în capul mesei și începu să vorbească. Fu mai fierbinte ca oricînd. Își folosi toate trucurile oratorice, fu fioros, jovial, ironic, șăgalnic, zîmbi șugubăț și spuse glume ca la gura sobei.

Nimeni nu învie.

Se întoarse atunci spre Scalan.

— Nu rîde ! Nu mai rîde ! Teme-te de noi ! Deși urlá, sau i se păru că urlă, Scalan nu se înfricoșă. Adevărul e că nici nu rîdea. Teme-te de mine, îl amenință iar. Am să te distrug pe tine personal și lumea ta. Era ta, viața ta... Tot. Îmi stă în putere. Nu mai rîde ! Teme-te... Pe o sticlă de Porto. Pe o sticlă de Porto... Scalan, ce se întîmplă cu mine ? M-a cuprins un frig de moarte. Ce vrăjitorie pui iar la cale ?

— Eu n-am nici o vină. Istoria mi se pare că-și face datoria.

— Istoria ? Iarăși îmi umbli cu vorbe. Istoria ! Ești caraghios, Scalan. Pe o sticlă de Porto... o fac praf. Istoria sînt eu ! Pe o sticlă de Porto... n-ai să scapi... de mine... Scalan ! Niciodată ! Pe o stic...

*

* * *

* * *

Și se lăsă cu adevărat o lespede de liniște care domină cu o rezonanță profundă, pesemne, de esență istorică, pentru că Scalan ședea nemișcat, concentrat, cu capul puțin lăsat pe-un umăr, ca și cînd ar fi ascultat cu o ure-

che interioară continuarea acelui discurs abia început și presărat din belșug cu sticle de Porto... Și poate că asculta chiar un ecou de demult, în acel ceas, cînd cupola din înălțime fu atinsă de crepuscul. Un fior rece coborî din acel cer limitat și încremenit, sau se ridică din nemișcata lume muzeală.

Poate că-și dorea singurătatea, deși în spatele său ghici un foșnet de nerăbdare. Cu o scurtă scuturare a umerilor, Scalan reveni la realitate. Jucînd în mînă micul aparat de tradus de care acum nu mai era nevoie, el începu să vorbească melodios pentru cei care, ieșind din străzile laterale ale orașului-muzeu, îi așteptau explicațiile.

— Nu știu a cui a fost ideea... probabil că ne-au ademenit succesele realizate cu creierul experimental pe care-l aveam în laborator... Am imaginat un proiect îndrăzneț : să reconstituim artificial creierul unui om, al unui anumit om, al unui tip, al unui caracter. Cred că reușita a fost deplină, după cum s-a văzut, căci unii au fost înclinați să creadă într-o încarnare miraculoasă. Am ales un exemplar tipic din această epocă, întrucît ne stătea la dispoziție o cantitate imensă de informații. Am putea repeta experiența cu reprezentanți din diferite ere ale pămîntului — și poate că n-ar fi lipsit de interes. Deocamdată aceasta ne-am propus și aceasta am izbutit ; am dat viață materială și spirituală unui om cu toate caracteristicile vremii sale. Multe lucruri azi nu mai sînt de înțeles ; a trebuit mai întîi să le pătrundem noi înșine. De exemplu, ceea ce se numea „fumat" — ați văzut și voi ce oroare ! N-a fost singura greutate ; alta a fost să nu alterăm discrepanța dintre vorbă, faptă, gîndire și simțire a acestor ființe destul de lipsite de unitate. Și cu asta ne apropiem de miezul celor mai mari dificultăți : crearea unui tip concret, cu trăsături defi-

nitorii, a unui om cu o biografie și particularități spirituale, pe deplin acordat epocii sale, reprezentativ. Am ales cazul cules din ceea ce ei numeau „ziare"; ne-au atras atenția întîmplările unui om de activitate publică — în alte nuanțe decît azi, așa-numit de ei „orator", un om care vorbește în fața altora adunați să-l asculte, în sfîrșit, unul care avea obiceiul să amenințe viitorul... destul de contradictoriu, amestecînd nu știu cum istoria în teoriile sale... sau ceea ce înțelegea el ca *istorie* — într-un alt fel de nuanțare decît azi — după cum l-ați auzit și voi în ultima fază de funcționare a aparatelor sale. Acest om, după un discurs ținut la ceea ce ei numeau un „banchet politic", a gonit cu automobilul pînă ce s-a făcut fărîme...

Scalan zîmbi ca pentru sine. Se întuneca și, printre umbre, manechinele acelea de o rară perfecțiune păreau că se însuflețesc, reîncărcîndu-se cu viață.

— Nu, dragii mei, e numai o iluzie. Oamenii aceștia nu mai sînt de mult. Nici fizic, nici istoric. Eroul nostru a pierit în acel accident de automobil. Nu vă faceți griji. De altfel, îndată se vor aprinde luminile... Dar să urmez. Am adunat mii și mii de informații, dînd posibilitate mașinii să se comporte într-un anumit acord istoric și pe traiectoria precisă a unei biografii concrete. Așa s-a născut ciudatul nostru oaspete, insensibil la tot ce e viață și adevăr în jur. Firește, mașina ar mai fi avut nevoie să înțeleagă multe, după cum și nouă ne-au fost necesare eforturi serioase ca să pricepem nenumărate sensuri, azi...fără sens !

Scalan se opri. Își duse palma streașină la ochi, semn că-l supărau luminile aliniate ale orașului, aprinse între timp.

— Nu, dragii mei, nu e chip de stat aici. Să ieșim. Grupul se puse în mișcare încet. Am ales acest manechin

tocmai pentru că așezarea sa în muzeu se apropie de situația reală dinainte de accident, așa cum reieșea din informațiile adunate de noi...

Glasul lui Scalan, calm, doar ușor voalat, ca pentru o evocare melancolică, se mai auzi o vreme. Peste orașul de sub cupola muzeului se lăsă liniștea. În ciuda animației lui aparente, era o tăcere ca de cimitir.

O rază de lumină cădea totuși din plin pe fața aceluia care mai înainte încă îi spusese lui Scalan, amenințîndu-l jovial, sau ascunzîndu-și desperarea ultimei forțe pîlpîinde în trup :

— Istoria ? Istoria sînt eu ! Istoria sînt eu ! Istoria sînt eu !

Dar buzele lui fără viață erau pentru totdeauna pecetluite...

agnes

1

Unul din cei doi bărbați din umbră se strînse covrig și gemu. Era uscat ca o surcea și trecut bine cu anii.

— Ți s-a făcut frig ? întrebă cel de-al doilea, mai tînăr, observîndu-l că-și adună genunchii între brațele înlănțuite. E cam devreme pentru asta.

— Nu. (Foame îi era, dar nu avea nici un rost să răscolească un subiect tragic.) Adăugă, după o ezitare : Ți-am pomenit eu vreodată de sora mea Agnes ? Și se miră : Nu se poate să nu-ți fi vorbit, ce dracu !

O mașină trecu pe deasupra, făcînd betonul podului arcuit elegant să vibreze cu ecouri, multiple, tainice. Alături, nevăzută în neguri, apa rîului clipocea monoton. Nu, nu-i pomenise de Agnes, sau cum îi zicea, habar nu avea cine era ființa aceea, recunoscu cel de-al doilea bărbat, tolănindu-se într-o rînă pe paiele putrede de pe pămînt și strîngînd spre gît piepții hainei zdrențuite.

— Ce e cu ea ? întrebă mai pe urmă fără prea mare chef. Totuși cu oarecare interes. Ce altceva ar fi avut de făcut pînă să-i fure somnul ?

— Autocar, constată celălalt, cu un ușor gîlgîit, de parcă rîdea în desine. Turiști bogați, tolăniți pe pernele mașinii, legănați lin. Zboară în lumea largă, din hotel

în hotel, din muzeu în muzeu, din restaurant în restaurant, din bar în bar. Cuvintele „restaurant" și „bar" aveau o anumită rezonanță în vocea lui înceată, parcă foarte umedă, plină de salivă. Reluă evocator : Ce fată Agnes ! O bomboană — și dulce, dar și frumoasă, așa ca un produs rafinat al unei mari cofetării...

— Hai și termină cu comparațiile astea nenorocite ! îl întrerupse tînărul agasat.

Firește, nici bătrînul nu era așa de bătrîn cum părea și nici tînărul așa de tînăr, dar acolo, sub pod, în amurgul acela de toamnă lungă și frumoasă, nici vîrsta, nici numele lor nu prezentau interes. Pentru nimeni. Nici măcar pentru ei înșiși. Se întîlniseră din întîmplare în acel culcuș puturos, pe unde mai trecuseră și alți nenumărați vagabonzi înaintea lor, și în curînd se vor despărți, poate fără să se mai vadă vreodată, sau, dacă se vor mai vedea cine știe cum, nu se vor mai recunoaște.

Deocamdată însă, bătrînul părea să aibă mîncărime pe limbă, căci îl întrebă din nou dacă i-a povestit de Agnes, ca și cînd abia atunci pomenea întîia oară acest nume.

— Chiar nu ți-am povestit ? ! se miră el. Ei, asta-i ! Nici n-ai auzit de ea ? N-ai văzut-o niciodată ? Pînă acum cîțiva ani era tare zburdalnică ; o mică suveică de argint care-mi țesea și mie un petic de viață frumoasă. Cine-o vedea, chiar și o singură dată, în treacăt, nu o mai putea uita.

— Era așa de frumoasă ?

— Frumoasă ? E puțin spus ; era extraordinară ! Avea un trup ca o liană ; vreau să spun așa de lung și șerpuitor. Și ochii, două stele vesele. O nebunie !

— Am văzut multe fete frumoase la viața mea, profită celălalt de ocazie să se laude puțin.

— Te cred și eu. Le-ai văzut ca la grădina zoologică : de departe și printre gratiile opreliștilor sociale. Te zgîiești și-ți vine să urli, ca și cînd tu ai fi fiara sălbatică. Eu unul mă socot mîngîiat numai pentru că am respirat în preajma lui Agnes, deși i-am fost frate. Dar și așa era dumnezeiește. Îi priveam gura cînd povestea sau cînd cînta și nu mă mai săturam, ca atunci cînd mă lasă portarul de la cabaretul Colibri să mă uit printre perdelele dinspre toaletă ; așa i se ondulau și ei buzele rumene întocmai ca trupul dansatoarelor de la Colibri, care par să fie toate din cauciuc. Te-au lăsat și pe tine vreodată să privești printre perdele ?

— Se poate și așa ceva ? În adevăr, tînărului îi venea să urle : Nu, nu m-am uitat niciodată și nici nu mi-a trecut prin minte ! Bătrînul dădu din cap în semn că se poate, dar tînărul reveni : Dacă mi-ai descri-o puțin pe Agnes, poate că aș recunoaște-o, poate mi-aș aduce aminte să o fi văzut, cine știe în ce împrejurare, dacă zici că-și avea cuibul pe aici, prin apropiere.

— Doar ți-am descris-o, îi reproșă celălalt.

— Păi așa poți vorbi de oricare femeie, replică cel de-al doilea, îndîrjindu-se. Degeaba spui că aș fi putut-o distinge dintre toate celelalte, cînd sînt destule în jurul nostru, una mai frumoasă decît alta. De cîte ori străbat orașul întîlnesc atîtea că-mi lasă gura apă. Vorbește-mi de Agnes, dar vorbește-mi cum trebuie.

— Bați cîmpii ! se supără celălalt. Agnes e unică, n-o mai băga în ciorba celorlalte. Spune-mi, ai văzut vreodată o fată cu părul roșu ca focul, totdeauna zîmbitoare și radioasă, de credeai că se scaldă numai în bine ? !...

— Ho, ho, de-astea cu părul roșu, se grăbi să rîdă celălalt, am văzut cu sutele.

— Cu părul roșu, așa cum îți spun eu ?

— Destule, destule !

— Of, zevzecule, ușuratic mai ești ! De cînd zbori liber ca păsările cerului ?

— Zbor pe dracu ! Mă tîrăsc...

— Fie și cum zici tu, îl întrerupse bătrînul nerăbdător ; dar de cînd te tîrăști tu așa ?

— Eh !

— Nu „eh". De cînd ? Mai de mult, sau ești bobocel, ageamiu, cadînă ?

Tînărul se mulțumi doar să facă un gest care să exprime destui ani de viață fără căpătîi.

— Se poate atunci să n-o mai fi apucat pe Agnes, cea dintîi, reluă bătrînul. Mai mult ca sigur că ai văzut-o doar acum, în vremea din urmă, de cînd poartă pulovere cu gulerul înalt, dar nu-i același lucru. Ah, blestematele astea de pulovere roșii, portocalii, violete, numai în culori care se văd de departe, cu gulerele urcîndu-se pe gît pînă sub bărbie și pînă sub păr la ceafă ! Îi îmbrăcau gîtul cum floarea de nufăr e îmbrăcată de frunze late și verzi-uleioase, dacă ai văzut tu vreodată așa ceva.

— De ce purta gulere înalte ? voi să știe cel de-al doilea, trecînd cu ușurință peste florile de nufăr ale bătrînului.

Acestuia nu-i conveni tocmai asta.

— Eu te întreb dacă ai văzut așa ceva de cînd vînturi lumea ! Se răsti la el, și tînărul, deși nu voi, șovăi totuși. Poate că întîlnise vreo fată, poate că nu, nu era sigur. În orice caz nu fusese atît de deosebită ca să nu o mai poată uita. Atunci *n-ai văzut*-o pe Agnes, decise celălalt, ciulind urechea să deslușească, după zgomot, ce marcă de mașină trecea pe pod. N-ai văzut-o niciodată și asta se cheamă că n-ai întîlnit încă de cînd ești frumusețea în adevăratul înțeles al cuvîntului. Avea numai optsprezece ani cînd l-a dat gata pe un savant de peste rîu, și de aici i se și trage, de altfel, toată nenorocirea ; și a ei

și a mea. De cînd o știu, Agnes se prăpădea după bărbați în cumpăna vieții. Puteai să fii bărbat de sus pînă jos, ei îi plăceau cei cu tîmplele atinse puțin de bruma vîrstei. De cum l-am văzut pe strada noastră, mergînd încet și învîrtindu-și bastonul, mi-am dat seama după ce umblă. Nu se supăra dacă unele dintre fetele noastre din cartier, mai zvăpăiate, i se fîțîiau prin față, nu se supăra fățarnic cum fac alții, ipocriți, niște nenorociți, vai de capul lor. El era în stare să se uite cu atenție după toate, să se oprească chiar, cum s-a și oprit. A dat într-una din cap și a trecut mai departe, învîrtindu-și bastonul. Se vedea de la o poștă că nu e un filfizon, care s-a plictisit de cucoanele de lume. Mi-am zis : Asta *caută* pe cineva anume, deși nu era sticlete, nici pomeneală. Cînd a dat cu ochii de Agnes s-a oprit ca sub o vrajă și nu a mai lăsat-o din mînă. Era om bogat, cu vilă babană, la care mă uit și azi, de cîte ori trec pe malul celălalt al rîului. Agnes i-a dăruit inima fără multe mofturi, așa după cum mă așteptam. Îl iubea la nebunie. A fost în stare să facă tot ce i-a cerut, de a și rămas săraca însemnată pe toată viața. Puterea de dăruire a dragostei, habar n-ai tu ce înseamnă asta, și nici nu o să ai vreodată, pentru că fete ca Agnes nu se nasc în fiecare zi.

— Cum a rămas însemnată ?

— Pă-i nu ți-am spus ? Din cauza dragostei. De aici i se trage... de poartă gulerele pînă sus pe gît ; își ascunde sărmana, cicatricele, pe care dacă i le-ar fi văzut cineva din prima clipă ar fi rupt-o la fugă. Ai fi rupt-o și tu, nu mai da din cap ca un berbec încăpățînat. Și atunci ce folos de toată frumusețea ?

— Dar ce cicatrice avea ? întrebă al doilea, curios.

O uriașă mașină de transport prăvăli asupra lor un duruit ca de furtună ; întîiul bărbat, fratele lui Agnes,

recunoscu marca, dar înjură că îl tulburase tocmai într-un asemenea moment psihologic.

— De jur împrejurul gîtului era numai o rană vindecată, explică el mohorît.

— De unde-i venea ?

— Ei, de unde și de ce ! ? Pentru că cineva a tăiat-o.

— Vreun cuțitar ?

— Nimic n-ai înțeles, mă, cap sec ! Cum să fie un cuțitar ? Nu ți-am spus că era un domn bine, de dincolo de rîu ? Nici atîta nu poți reține ? Totul a fost altfel. Cum ? Exact nu știu nici eu, că n-am fost de față. Știu însă ce mi-a povestit ea în cîteva rînduri. Eu am încercat doar să fac legătura, deși nu-mi pot imagina niciodată cum de poate fi cu putință așa ceva.

— Ce să fie cu putință ?

— Nebunia asta, șopti îndurerat bătrînul.

— Care nebunie, omule ? Vorbește lămurit, nu mă mai fierbe.

— Asta de care a fost în stare Agnes, deși, la drept vorbind, pe altcineva în locul ei nici nu-mi închipui ; numai ea, Agnes, avea o asemenea inimă, inimă de femeie și inimă de viteaz. Extraordinară fată, pe cinstea mea !

— Ascultă, și de ce vorbești mereu de ea ca și cînd n-ar mai fi ?

Bătrînul nu răspunse, ci numai își plecă fruntea.

2

— Agnes se lipise ca marca de scrisoare de bărbatul matur, de altfel om învățat, din care pricină am să-i spun de-acum încolo Doctorul, simplu ; ea însăși se mira mai tîrziu ce-o fi găsit-o, reîncepu bătrînul să poves-

tească cu glasul coborît, monoton, mai monoton ca înainte, întocmai ca o ploaie lungă de toamnă. Nu prea era constantă în sentimente, nu pentru că ar fi fost uşuratică, nu, aşa cum o acuzau gurile rele ale femeilor uscate, mironosiţele din cartier.

Nu se agăţa de nimeni cu desperarea simulată a altor femei, dintre care multe consideră egoismul trăsătura principală a onorabilităţii ; nu, ea înţelegea că bărbatul dacă nu zboară din floare în floare, florile se ofilesc şi pier. Nu admitea nici reversul medaliei, înţelegi ? Adică să i se agaţe vreunul de fustă, oricine ar fi fost, şi să se ţină scai de ea.

Înţeleaptă fată ! S-a născut, a crescut şi a trăit ca un trandafir sălbatic, împărtăşindu-se numai din bucuria vieţii, atîta cît poate fi adunată de cineva lipsit, lăsînd la o parte amarul, ocolindu-l — dacă i-a fost cu putinţă, firește, deşi în lumea noastră e greu să faci aşa ceva. Avea o inimă sensibilă pînă la lacrimi faţă de distincţie, de bunătate, de generozitate, de gingăşie. Dacă ai fi vrut să o cîştigi, să ţi-o faci sclavă n-aveai decît să-i vorbeşti frumos, să-i săruţi mîna, să te înclini ca un cavaler în faţa ei, să te arăţi demn şi să-i dai iluzia, *măcar iluzia,* demnităţii dacă nu demnitatea însăşi.

După cîte mi-am putut da seama din povestirile ei, în acest fel a izbutit şi Doctorul s-o reţină, nu cum împroşcau gurile spurcate că punga lui cu bani ar fi interesat-o în primul rînd. Nu-i adevărat. Niciodată n-au interesat-o banii. Nu era chiar nebună să nu le cunoască valoarea, dar făcea rost de atît cît îi trebuia ca să trăiască. Nu era lacomă, asta vreau să spun. Îmi face impresia că şi în înfăţişarea sa, a Doctorului, în chipul lui, era ceva care o subjuga...

— O fi fost un bărbat bine.

— Eh, pe oricine îl îmbraci cu bișțari mulți, la un croitor care-și cunoaște meseria arată frumos. Mai degrabă era *bine* într-un sens neobișnuit, Agnes mi-a vorbit nu numai o dată de pasiunea care izvora dintr-însul, ca o lumină dintr-un far, îmbrăcînd și luînd în stăpînire tot ce cuprindea în ea. „Cînd mă atingea răsuflarea lui fierbinte, mă topeam ca o lumînare", acestea sînt chiar vorbele ei ; se topea la focul patimii lui, căci era pătimaș... nu știu cum să-ți explic mai bine. Îți spun că l-am cunoscut și eu, și dacă pe altul care mă calcă în picioare — și cîți nu te calcă ! — sînt capabil să mă supăr și să-l pocnesc, lui n-am putut niciodată să-i port pică, deși pentru el nici nu existam. În fața lui nu eram nici măcar un fir de iarbă sau de praf ; eram aer, eram nimic. Nu mă vedea, nu mă auzea. Puteam să trec prin fața lui, să-l ating, era ca și cînd n-aș fi trecut și nu l-aș fi atins. Ai priceput diferența ? Cum se vede era un om superior, căruia îi recunoșteam forța și mă închinam ei. Altfel n-ar fi izbutit să o înnebunească pe Agnes. Cred că îl iubea fără margini, din moment ce i-a dat voie să rămînă agățat de gîtul ei...

— S-au căsătorit ?

— Uite, și-acuma îmi tot bat capul să înțeleg de ce a fost în stare ea să se supună poftelor nesățioase ale Doctorului. (Socotise prea neroadă întrebarea tînărului pentru a-i mai răspunde ; bătrînul își zicea că n-are cui povesti asemenea subtilități, dar nu se mai putea opri, căci amintirile îl tîrau înainte ca un șuvoi căruia nu avea cum i se opune.) Pofte nu cum îți închipui tu, zevzecule ! Așa părere ți-ai format de Agnes ? Ai o mentalitate împuțită de mic-proprietar, care își apără cu zece lacăte un dram de agoniseală, dacă ți-ai putut-o imagina pe Agnes un animal, sau o femeiușcă moartă după căpătuială. Era o forță, un om ! Nu mai face pe deșteptul că

mă supăr. Şi dacă te prosteşti, n-am să-ţi mai spun nimic. În definitiv, trăim în afara societăţii şi, chiar dacă crăpăm de foame, avem în schimb liber cugetul. Agnes era îngerul libertăţii, un sol de lumină, să-ţi intre în cap, zevzecule, dacă nu vrei să faci cunoştinţă cu pumnii mei...

Şi toate acestea i le spunea tînărului cu aceeaşi monotonie de tot timpul, monotonie cu care o ploaie subţire de toamnă, interminabilă şi tenace, îmbibă cu apă, încet, cu răbdare tot ce atinge.

— N-au dat fuga la popă să se căsătorească, dar au stat împreună în casa lui mare, frumoasă, înconjurată de verdeaţă, iar verdeaţa la rîndul ei de un gard de zid şi de fier. Pentru prima dată Agnes făcea cunoştinţă foarte îndeaproape şi altfel, ca o stăpînă, cu un adăpost al lumii de dincolo, în care tot ce-i trebuie omului se găseşte din belşug. De exemplu, ei aveau nevoie de-o cameră, două, trei, hai cinci. Ei bine, aveau atîtea, încît nici nu le ştiau numărul. Nici n-a trecut prin toate. Ar fi avut loc destule familii de-ale noastre, de dincoace de rîu.

Doctorul aşa îi spusese cînd păşiseră pragul întîi :

— Totul ţi se închină ţie la picioare.

— Totul ? ar fi întrebat ea privindu-i semeţia, încă mai semeaţă şi mai puternică decît oricînd, şi atunci el îşi plecase supus capul în faţa reginei ; dar şi l-a plecat numai puţin, cu distincţie, căci, dacă ar fi făcut altfel, ea l-ar fi părăsit pe loc. Aşa, s-a lăsat prinsă.

Într-un cuvînt, au fost fericiţi. Multe mi-a povestit Agnes despre casa aceea uriaşă, în care camerele curgeau una dintr-alta ca un rîu, şi despre acea epocă lipsită de griji, plină de dragoste ca un stup de miere.

În afară de ei doi, nimeni nu mai făcea vreo umbră pe acolo şi era chiar de mirare cum de găseau la-ndemînă toate cîte le erau de trebuinţă pentru o viaţă zburdată.

I-au trebuit vreo trei săptămîni pînă să-şi dea seama că furnizorii, ca să nu le lipsească nimic, roiau tot timpul, dar pe nevăzute, pe intrările de serviciu ale aripii din spate, unde ea nici nu avea voie să se ducă şi nici nu dorea acest lucru. N-o interesau bucătăria, cămările, pivniţa ; ca şi păsările cerului ea nu se întreba cine, cum şi în ce fel le pregăteşte în fiecare zi toate cele necesare traiului şi, în primul rînd, le asigură umplerea burţii...

— Ooooh ! gemu cel tînăr, aducîndu-şi aminte...

Rdicînd ochii spre planşeul de beton, bătrînul recunoscu o maşinuţă pe care o şi numi „brichetă", de 500, 600 cel mult, în care se stă cu genunchii la gură.

— Cum stau eu acum, preciză el ; cu deosebirea că ei sînt sătui, vin de la bine şi se duc la bine.

Pentru moment tînărul uită de Agnes, schimbîndu-şi poziţia. Se strînse şi el în jurul centrului său. Golul din burtă îi dădea o senzaţie de ameţeală, ca şi cînd ar fi privit într-un hău. Îşi apucase şi el genunchii cu braţele încleştate, presîndu-şi astfel stomacul, îl îndesă între oasele ascuţite, străduindu-se să-i mai domolească zvîrcolirile de pisică sălbatică.

— Spune, hai spune mai departe, scînci el ca un copil.

Bătrînul nu se lăsă rugat.

— Un timp Agnes a fost fericită. Pe urmă a început, pesemne, marele zbucium, căci Doctorul, desigur, s-a apucat să împingă vorba încetul cu încetul, pe departe, nu mă îndoiesc, cu tot felul de ocolişuri diplomatice, cu tact şi prudenţă spre natura cercetărilor lui. Stai, că-mi aduc aminte cum îmi povestea Agnes ; el desigur o fi folosit alte expresii şi înţelesuri, dar ea le-a tălmăcit cum a putut, căci nu prea avea învăţătură de carte. În fiinţa ei, noţiunea de ştiinţă, precum i-o fi strecurat-o Doctorul, deveni un fel de copil neajutorat, dar deştept

și vitreg, care trebuia alăptat, hrănit, îmbrăcat și dăruit cu încă ceva care la o mamă se cheamă sacrificiul de sine. Cine ar fi putut să simtă impasul în care se găsea Doctorul decît Agnes, a cărei copilărie a fost grea, dezbrăcată, flămîndă, în orice caz lipsită de acel ceva care se chema atît de misterios și de înduioșător — sacrificiul de sine. Față de doi asemenea prunci nefericiți, ea a încetat să mai gîndească cu creierul ; cu inima ei bună, darnică, a acceptat să fie cobaiul omenesc al acelei groaznice experiențe, făcută pînă atunci doar pe animale, pe șoareci, și pisici, pe cîini... Sărmana Agnes ! Cu cît mă gîndesc mai mult, cu atît îmi dau seama ce adînc era subjugată de dragoste și de simțămîntul ei sublim de dăruire, adăugat la proaspăta noțiune a sacrificiului de sine... o stare sufletească destul de complicată, pe care ea sărmana n-a izbutit să mi-o înfățișeze pe deplin mai tîrziu, pentru că n-o ajuta mintea, nu mintea adică, ci învățătura ; iar eu, deși înțeleg, înțeleg și eu cît pot : un sfert, mai puțin sau mai mult de un sfert... deși nu are nici o însemnătate acum.

— Și a acceptat ? întrebă tînărul, făcînd cu mîna pe întuneric vechiul și cunoscutul gest de tăiere a gîtului.

— Bine, dar e îngrozitor ! Cum poate un om să primească de bună voie un asemenea risc, un asemenea chin... Și cum de a supraviețuit ?

— Renault 16, spuse celălalt ca un ecou la zgomotul ușor care se difuză prin betonul suplu, făcîndu-l să vibreze muzical.

— Lasă-le la dracu de mașini ! se revoltă tînărul. Aiureli ! strigă el. Cum poți să decapitezi pe cineva și să nu-l omori ? E destul să deschizi unuia numai puțin gîtul cu un cuțit de bucătărie ca să dea ortul popii. Ia

ascultă, bătrîne, mi se pare că baţi cîmpii. M-ai găsit pe mine nebun să te ascult. Dacă nu cumva îţi baţi joc! Nu mi-e frică de pumnii tăi, căci sînt înarmat, numai să încerci.

Dar celălalt nu încercă nimic; nu ripostă în nici un fel. Îl lăsă să-şi descarce nervii. La urmă, cu un glas plin de silă, încercă să explice ce se întîmplase în realitate. Nu prea reuşi. Nu avea limbaj, în primul rînd. În al doilea, după cum accentua, nici el nu putea să cuprindă cu mintea o astfel de întîmplare cu totul ieşită din comun.

— La dracu! încheie el scurt această parte foarte confuză şi şovăitoare a povestirii sale. Ar trebui să am în gură o limbă de doctor; pe urmă, ceea ce ştiu am aflat de la Agnes, şi nici pe ea n-o ajută limba, ce să-i faci? A trăit cu adevărat totul şi nu poate să povestească, decît numai cît o ajută vocabularul. Sigur, însă, că Doctorul avea pregătit un aparataj oarecare cu menirea — şi puterea — să păstreze vie viaţa, altfel nu-mi închipui. Agnes n-a fost omorîtă; ea a fost doar împărţită în două: capul într-o parte, trupul într-alta.

— Eşti nebun! strigă tînărul, dar celălalt continuă netulburat:

— Şi fiecare parte a ei continua să trăiască separat: asta era în esenţă experienţa Doctorului. Pentru prima dată o făcea cu un om. Şi acest om a fost şi viteaz, şi femeie. Posibil ca el să fi încercat înainte alte posibilităţi. Dar cine se oferă de bună voie pentru o treabă ca asta? Pentru bani? Ce rost au lovelele astea blestemate dacă te cureţi? Autorităţile probabil nici n-ar permite aşa ceva. Presa ar striga că este o neomenie, cum strigă de fiecare dată cînd oamenii nu sînt ucişi în războaie, în închisori, sau prin foame pe sub poduri.

Numai dragostea a avut puterea, adăugă el repede, pentru că iar îi tremurase în voce cuvîntul tragic „foame". În aceasta constă măreţia ei : a ales din toată afacerea asta cam dubioasă pentru ea partea sublimă, în strînsă legătură cu forţa ei de dăruire. Deşi înşelată, jefuită, zdrobită, din gura ei n-am auzit nici un strigăt de revoltă, sau de durere, nici măcar în şoaptă. Niciodată nu i-a părut rău de ce-a făcut. Dimpotrivă, cînd am îndrăznit odată să-i spun că Doctorul ăsta a fost un şarlatan, care a jefuit-o cu nerușinare, şi nu numai o dată, ea a ţipat la mine şi s-a uitat cu ură, pentru prima dată altfel de cum ştiam eu.

În vremea aceea ţipa deseori, preciză bătrînul, era foarte nervoasă şi cred că avea de ce. Cînd am încercat însă o dată s-o mîngîi, mi-am dat seama că nu atît propria ei nenorocire o îndurera, cît pasiunea nebunească a Doctorului intrată, strecurată în sîngele ei ca un demon. Deşi înşelată, niciodată n-a voit să recunoască această parte urîtă a aventurii ei. După ce a ţipat la mine cum ţi-am spus, pînă n-a mai putut, m-a întrebat cu un astfel de ton că am sughiţat : „Ţi-e foame ?" m-a întrebat. „Porumbiţa mea, ai ceva de mîncare ascuns pe undeva ?" Mi-era foame cel puţin ca acum, dacă nu mai mult. N-avea sărmana nimic şi era mai leşinată ca mine, că după operaţie o vreme n-a putut lucra. Atunci s-a apucat ea să-mi explice ce foame furioasă zace în oamenii savanţi ca iubitul ei, căruia i s-a supus la experienţă. „Foamea noastră, zicea ea, pe lîngă a lor e nimic ! Sînt în stare să facă orice pentru a se sătura. Şi dacă tu ţuri ca să ai ce mesteca între fălci, sau umbli fără silă în lăzile cu gunoi după rămăşiţe, sau cerşeşti fără să-ţi fie ruşine la fel fac şi ei ! N-aş putea să-ţi spun mai mult, sau să-ţi dau exemple, dar aşa simt eu că este cu adevărat şi tu trebuie să mă crezi pe cuvînt !"

Tînărul se încovrigă mai tare, scîncind ca un copil. Dar bătrînul nu-l luă în seamă. Urmă :

— Ca să-şi potolească *foamea,* Doctorul nu s-a dat în lături de la nimic, în orice caz nu stătea ca noi, cu burta la presă, ci acţiona...

— Nu mai vorbi de foame, de mîncare, de sete, de savanţi, lua-i-ar dracu ! Pînă la urmă Agnes a ta ar fi în stare să spună că de aceea sîntem noi flămînzi pentru că şi savanţii sînt. Povesteşte, povesteşte mai departe, nu mai bate cîmpii. Hai, că nu mai zic nimic...

3

— Agnes avea capul în vîrful unei complicate piramide de aparate, de tuburi de legătură, de retorte, de cadrane şi ace de control, din nichel, material plastic şi sticlă, şi toate funcţionau ca ceasul, sincronizate perfect ca şi în organismul ei normal, omenesc. Treburile inimii, ale stomacului, ficatului, fierii, şi ale tuturor celorlalte organe interioare erau făcute aşa de bine de maşinăria asta că, dacă n-ar fi fost conştientă de situaţia în care se afla, ar fi putut jura că trăieşte cu adevărat şi e doar pradă unei imobilităţi de coşmar. Îmi spunea că nici una din senzaţii nu-i lipsea, nici chiar cea de căldură, de transpiraţie, de frig.

— „Iubitule, îşi amintea ea să fi spus de multe ori, mi-e sete. Aş bea un pahar cu apă".

— „Da, draga mea, imediat", venea răspunsul nu numai politicos, dar şi plin de dragoste, tandru şi recunoscător.

„Au fost momente de neuitat !" îmi cînta Agnes, povestindu-mi toate aceste întîmplări nobişnuite.

— „Să-ţi mai aduc un pahar cu apă, iubito ?“ o întreba el şi ea, deşi nu îl văzuse să-i întindă vreun pahar, sau cană, sau orice alt obiect care să semene cu aşa ceva, ofta pofticioasă :

— „Da, dragul meu, dar numai o jumătate. Vreau să beau, nu pentru că nu m-aş fi săturat, ci pentru că aşa apă bună nu-mi aduc aminte să fi băut înainte. Poate doar în copilărie, cine ştie, pe cînd eram mică de tot şi-mi aduc aminte de o fermă albă, de o pădure şi de un izvor cu apă dulce... Mi-aduc aminte ca prin vis.“

A încercat ea să-mi explice, sărăcuţa, dar ţi-am spus că nu avea cine ştie ce pregătire şcolară, şi ce-a avut s-a cam topit cu timpul. Iar aici era ştiinţă mare. Intîi, ca să supravieţuiască un cap despărţit de trup... Îţi dai seama ? Dacă ar fi vorba numai de stomac, de inimă, de rinichi, hai să zicem că le înlocuieşti cu o pungă-malaxor, cu o pompă, cu un filtru, mă rog, nu chiar aşa de simplu cum spun, dar în esenţă asta este... Dar sînt venele, nervii, glandele, cîte le ştim şi cîte nu. Şi tocmai aici era tare Doctorul. El întreţinea viaţa cu un aparat care era întru totul asemănător cu trupul omenesc. Agnes n-a suferit nici de foame, nici de sete...

— Tot aşa ? Fără să fi pus ceva în gură ?

— Pesemne... sau mai ştiu eu ? Niciodată n-a reieşit că îi punea dinainte ceva de mîncare, sau că-i băga el în gură cu linguriţa ca la copii, deşi am descusut-o, ai cuvîntul meu de cinste. Nu uita că nu avea braţe să se poată servi singură.

— Şi totuşi mînca ? !

— Aşa spunea ea : totdeauna era sătulă. „Niciodată nu mi-a lipsit nimic ; nici dragostea.“

— Haide, 'ncetează ! Mă înnebuneşti de pomană !

— Dacă-ţi spun că aşa e.

— Aiurezi. Din cauza foamei.

— Eşti un prost !

— Tu mă faci prost ! Şi eu îţi spun că nu cred o iotă. Te-ai scrîntit la cap ! Nu mai şti ce vorbeşti...

— Sărmane !

— Cum putea să se sature şi să-şi satisfacă toate poftele, dacă nu avea decît capul ? Vezi ce scoţi din gură : baliverne.

Bătrînul tăcu cu îngăduinţă.

— Nu ţi-am spus, mă capsomane, reluă el, că aparatul avea toate alea ca şi un corp omenesc ? Ţi-am amintit şi de glande. Aici e aici. Doctorul a pătruns secretul glandelor şi cu ele lucra. Le influenţa cine ştie cum, sau dracu să-l ia ce mai făcea, dar glanda secreta ce are ea de secretat, din moment ce Agnes nu simţea lipsă de nimic. Putea să gîndească, să-şi aducă aminte, să se satur.e. S-a simţit mamă chiar... Ce-ar fi poftit mai mult ? Să-l strîngă în braţe pe Doctor, să-l mîngîie ?

— Cum era să-l mîngîie dacă nu avea mîini ? N-o să-mi spui că-l mîngîia cu aparatele alea care-i înlocuiau braţele, sau cu glandele...

— Zevzec mai eşti, băiatule ! Cine ţi-a spus ţie că-l mîngîia cu adevărat ? Avea această *senzaţie :* că ridică palmele şi şi le apropie de obrazul lui, pe care-l simţea cald cînd ajungea lîngă pielea lui. Pînă şi perii din barbă îi înţepau şi-i gîdilau palmele ca de catifea...

— Dacă avea el puterea să sature *în acest fel* de ce nu ne-a dăruit şi nouă o părticică acolo. Ce, îl durea inima ? Tînărul se strînse în sine mai tare. N-ar fi minunat să nu mai simţi foamea niciodată şi în nici un fel ? De ce l-ai lăsat să-ţi scape dacă îl aveai la mînă ?

— Cu ce ? întrebă bărbatul stins.

— Cu Agnes, cu operaţia ei, cu tot ce s-a întîmplat.

Bătrînul tăcea.

— Hai, spune mai departe, de ce te-ai oprit ?

— Mă gîndesc, spuse slab bătrînul, dacă aș fi avut înainte în cîteva ocazii mintea de acum și dacă nu i-aș fi jurat lui Agnes că n-am să mă ating de un fir de păr de-al lui, Doctorul ar fi jucat cum i-aș fi cîntat eu. N-aș fi stat cu tine sub podul ăsta nenorocit... deși nici așa de prost n-am fost să stau deoparte. Știam prea bine unde a dus-o el pe Agnes și țineam casa sub observație. Dacă am văzut că atîta timp nu-mi vine de la ea nici un semn de viață, m-am hotărît să mă duc să văd cu ochii mei ce se întîmplă... Mica șovăială nu-i scăpă tînărului, care începu să-l îmboldească pe bătrîn :

— Hai, hai, dă-i drumul !

Și el începuse să se foiască neliniștit. Pînă la urmă puse o condiție :

— Uite, ce-am să-ți povestesc acum n-am spus nimănui. Dacă o vei întîlni vreodată, dacă o vei recunoaște și dacă-i vei vorbi, să nu sufli o vorbuliță despre asta...

— Cu cine ? Cu Agnes ? Deci, *există ?*

— Oh, nenorocitule ! mormăi bătrînul și adăugă : Nu, poate că e mai înțelept să tac. N-am încredere în tine, nici un fel de încredere.

Dar tînărul strigă :

— Acum ai datoria să-mi spui tot. Nu te mai ascunde după deget. Dacă ai început, scuipă tot, nu te mai fîțîi de pomană, că de mine tot nu scapi.

— Dar îmi promiți că n-ai să sufli o vorbă ?

— Cine m-ar crede ?

— Lui Agnes, zevzecule !

Îl sili pe tînăr să promită solemn. Bătrînul își reluă povestirea, dar pînă ce ajunse la esențial relată atîtea amănunte încîlcite și fără sens, încît tînărul cu greu le putu răbda. Pe scurt, bătrînul decisese să pătrundă în împărăția misterioasă în care Agnes intrase veselă și fericită, dar nu mai dădea nici un semn de viață. Pro-

cedase ca un spărgător sadea : un geam, mîinile în mănuși, mască pe ochi și pas de pisică. Agnes n-ar fi putut suporta așa ceva. Nu i-ar fi permis să pătrundă ca un borfaș nici măcar într-o casă în care viața ei ar fi fost în primejdie.

— Așa e Agnes, ce să-i faci ! oftă bătrînul, și după aceea povesti cum deschisese o ușă și văzuse în umbră un trup gol de femeie. Abia cînd mi-a mai povestit Agnes cîte ceva am revăzut cu pătrundere toate încăperile acelea care curgeau unele dintr-altele ca un rîu, dar eu le revedeam sub lumina slabă pe care fîșiile neclintite, subțiri și albe ale Lunii reușeau să o strecoare printre perdele în încăperile tăcute. Atunci, în noaptea aceea de pomină, am închis ușa încetișor, ca să nu tulbur somnul femeii goale. Mai tîrziu, după povestirile lui Agnes, mi-am adus aminte de amănuntul că nu zărisem capul femeii. Crezusem tot timpul că numai trupul se afla în lumină ; capul ar fi fost în întuneric. Înțelegi ce se petrecuse în realitate ? Era un trup care respira, i-am văzut bine pieptul plin, de-o frumusețe rară, ridicîndu-se în lumina Lunii, ridicîndu-se și lăsîndu-se în ritmul lent al unei respirații de om adormit.

Era un trup fără cap, accentuă bătrînul, dar am înțeles prea tîrziu. După ce am închis binișor în urma mea ușa, am trecut mai departe. Eu o căutam pe Agnes, nu-i așa ? În sfîrșit, în dosul uneia dintre uși am auzit foșnete ușoare și glasuri. N-am să uit cît am să trăiesc vorbele pe care le rostea Agnes în acel moment. Erau vorbe de dragoste.

„— Iubitul meu, mă iubești ? Oare dragostea mea te va putea ține lîngă mine, acum după ce am făcut totul pentru tine ? Nu mă vei zvîrli ca pe un obiect de

care nu mai ai nevoie ?“ și toate celelalte cîte se obișnuiesc între îndrăgostiți.

„— De-a pururi vei rămîne alături de mine, îl auzeam și pe el. Vei fi mai minunată decît oricînd. Doar trei zile să mai ai răbdare și să te ții tare. Vei fi o adevărată eroină. Gloria te va încununa !

— Nu-mi trebuie gloria ; vreau dragostea ta.

— E pe fruntea ta. O simți ?

— Da, da.

— Ce simți ?

— O mare lumină care mă face să văd pînă departe, să văd pînă departe, iubitule, pînă la tine ; îmi dă puterea să întind brațele spre tine și să te atrag la pieptul meu. Să te strîng ca pe tot ce am mai scump pe pămînt...“

— Ce-ai fi făcut în locul meu ? întrebă aspru bătrînul, și tînărul tresări din pricina schimbării de ton. Ai fi făcut exact ce-am făcut și eu. M-am depărtat binișor de ușa dincolo de care bătea inima mare a lui Agnes. M-am retras pe același drum. Am ieșit în lumina Lunii și am oftat eliberat. Agnes trăia și era fericită. Ce-mi mai trebuia ?

Gîndindu-se dacă inima lui Agnes se afla cu adevărat acolo unde era capul, tînărul pierdu ocazia să mai pună o întrebare. Bătrînul se însufleți.se.

— Cînd am înțeles că îl avusesem prima dată pe Doctor în mînă mi-am mușcat pumnii ; *dar era prea tîrziu.*

Și atunci tînărul își aduse aminte și întrebă suspinînd :

— Se sătura fără să mănînce. Parcă așa ai spus ?

— Întocmai așa.

— Dar cum ? Cum ? Aici să-mi răspunzi dacă poți. Își ieșise din fire.

— Nu pot, răspunse scurt bătrînul. Dacă aș fi Doctorul ți-aș spune. Dar nu sînt. Tot ce pot să-ți explic e că Doctorul umbla la glande sau la centrii nervoși din creier, ce pot eu să știu mai mult ? — și cu astea făcea totul. Habar n-am. Nu-mi e cu putință măcar să-mi închipui. Și tot așa, sărmana Agnes nu și-a dat seama, deși le-a trăit cum mă vezi și cum te văd. Simțea în nări miros de mîncare bună și pe loc era sătulă. Ce vrei mai mult și mai bun ?

— Nu cerea cumva și supliment ? voi să știe cel tînăr, cu un ton sarcastic.

— Cerea și primea. Îi era frică să nu se îngrașe...

— Ho, ho, rîse tînărul. Parcă spuneai că era despărțită de trup.

— Întocmai așa ; dar ea *asta* simțea, ce dracu ești așa greu de cap !

— Dracu să mă ia dacă pot înțelege ceva ; e o nebunie ! Și eu simt că mă apucă tremuriciul. Mi-e foame. De ce nu mă pot sătura și eu cu toate că tot timpul am în nas un miros de friptură la tavă, de-ai zice că-i alături cuptorul ! ? Îmi apăs stomacul, glanda, de-mi simt toate oasele și tot nu mă satur. De ce ? Unde e nebunul tău de Doctor să-mi dea de mîncare în felul acesta ?

— Ai fi în stare să repeți experiența soră-mi Agnes ? îl întrebă pe neașteptate bătrînul, dar la fel de monoton cum vorbise majoritatea timpului.

— Să o repet, se dezmetici tînărul, și de ce mă rog ?

Se trase instinctiv mai încolo, privind bănuitor profilul cu ieșituri și adînciturі proeminente al celuilalt. Fiecare trăsătură se deosebea distinct pe pînza tremurătoare, albastră a reflexului de la becurile fluorescente de pe pod. Nu arăta să-i fi observat mișcarea de retragere. Stătea tot cu genunchii la gură, cu spinarea curbată, la fel de nenorocit și de lihnit ca și la început.

Dar vagabondul cel tînăr știa din experiență că în lumea lor înfățișarea exterioară nu spune mare lucru. Decise să fie prevăzător.

— Ascultă, tu, reluă el blajin, deși avea toți mușchii încordați la maximum, nu cumva ești chiar tu Doctorul acela, și cauți să mă ademenești pe mine ? Nu ți-a ajuns Agnes, sau cum o fi chemat-o ? Ai omorît-o, pesemne, pentru că nu vorbești de ea decît la trecut. Dacă îți închipui că, deghizat în vagabond, ai să pescuiești mai ușor o victimă fără apărare, de la mine ia-ți gîndul. Nu sînt eu ăla. Lumea noastră, a dezmoșteniților, a văzut multe d-alde astea. Nu avem nume, nu avem identitate, familie, rost, destin, nu avem nimic ; ne mînă înainte foamea. Ne mișcăm dintr-un loc într-altul, sau ne tîrîm, dacă vrei, împinși de foame. Colcăim prin toate gunoaiele și murdăriile ca viermii, cu toate facultățile mintale și morale reduse la un simplu instinct de foame. Mi-e foame și nici un aparat din lume n-o să mă satur, dacă nu mănînc cu adevărat. Nici o glandă de-a mea nu va produce salivă de om sătul, decît dacă am să-mi umplu burta cum se cuvine. Nu mai bate cîmpii. Du-te la dracu, cu aparatele și glandele tale cu tot.

4

— Ai adormit ? întrebă bătrînul într-un tîrziu.

— Nu, mugi înfuriat tînărul și ridică umerii, gata să se apere. Lîngă unul ca tine nu e de dormit.

— Acum, dacă am început, nu pot să mă mai opresc, îi vorbi bătrînul fără să-i pese. Tu ascultă-mă dacă vrei, dacă nu, taci din gură. Am să povestesc nopții sau rîului. Află că după ce am auzit toate astea de la Agnes,

m-am revoltat și am hotărît să-l silesc pe Doctor să-i restituie ce i-a furat. M-am introdus din nou în casa aceea mare, cu gîndul să-i pun Doctorului cuțitul în gît și să-l silesc să-mi accepte condițiile. Casa era pustie cu totul. Recunoșteam camerele, poziția lor, mobilierul, fîșiile de lună care îmi însoțiseră pașii și rîndul trecut. Nicăieri însă nu sufla cineva. Totul murise. Nici urmă de aparate sau de alte indicații în legătură cu ocupațiile misterioase ale Doctorului. Nimic. Din pivniță pînă în pod. N-am lăsat un singur colțișor nescormonit.

Am înțeles că Doctorul șterse putina. Însemna că se recunoștea vinovat și se temea de Agnes. Pentru că, să știi de la mine, dacă Agnes m-ar fi luat de mînă, sau mi-ar fi dat mie voie, aș fi dus acolo sticleții. Puteam să adun sute și sute de mărturii că trupul, cu care Doctorul o azvîrlise din casa aceea mare și frumoasă de dincolo de rîu, nu era trupul cu care Agnes intrase acolo. Înțelegi ? Într-o dimineață s-a trezit pe un maidan, ca dintr-un somn adînc. Trupul străin și tăieturile urîte de la gît mărturiseau prin ce trecuse. Ți-am spus însă că ea era încă subjugată de Doctor și nu mi-a dat voie să întreprind nimic, deși se alesese cu un trup nenorocit, obez de umflat ce era, și cu picioarele nu șontoroage, dar împleticite la mers cum n-am mai văzut. Agnes *nu mai era cum a fost,* nici fizic și nici moral.

A încercat ea să mă convingă că Doctorul făcuse totul de dragul științei, și astfel să-l scoată basma curată ; eu am început să bănuiesc că el i-a dereglat cu bună știință o glandă, o rotiță, dracu să știe ce, ceva în orice caz care să-l pună pe el la adăpost de orice urmărire, că e șiret ca un animal de pădure,

Socotelile lui însă nu mă avuseseră și pe mine în vedere. Am hotărît să acționez pe cont propriu, fără știrea lui Agnes.

Ce n-am făcut, ca să-i iau urma ! Am scormonit prin ziare, pentru că, mă gîndeam, un om ca el n-o să rămînă neobservat tocmai de ziariști. N-am găsit nimic. Ca și cînd nici n-ar fi existat pe lume un om ca ăsta, pe care eu îl văzusem, îl auzisem, îl știam ce poate și aveam o mărturie a prezenței lui pe sărmana soră-mea, cu cicatricele ei teribile și cu trupul străin. Nu m-am lăsat ! I-am adulmecat altfel urma. Mai avea proprietăți și prin alte orașe, căci soția lui era putred de bogată. Le-am luat pe rînd, nici nu are vreun rost s-o lungesc ; pot să-ți spun doar că l-am găsit. I-am pus casa sub supraveghere, dar de pătruns nu mai era ușor ca dincoace ; aici erau mulți servitori, veșnic tremurau în geamuri o lumină, sau umbre omenești. Țineau casă deschisă, primind mulți musafiri, mai cu seamă bărbați. Nu era chip să repet figura de dincolo și să mă introduc prin spargere. Trebuia să găsesc altceva, și n-aveam altă ușă, decît pe cea din față. Am făcut în așa fel ca majordomul să mă angajeze să scutur niscai covoare.

Bătrînul reluase povestirea fără să-i pese de atitudinea celui tînăr ; vorbea cu același glas monoton ca o lungă ploaie de toamnă, descriind bogăția pînă la saturație a casei în care se afla. În holul, care părea un adevărat magazin de antichități, îl întîlnise chiar pe Doctor. Îl recunoscuse fără nici o greutate. Nu mai încăpea îndoială, acesta era hoțul. Izvora din el acea pasiune fierbinte și mohorîtă, de care pomenea mereu Agnes, ca lumina dintr-un far de automobil.

— I-am ieșit dinadins înainte. Nu a tresărit și, în general, nu a trădat nici prin cea mai mică mișcare a

mușchilor feței sau trupului că m-ar vedea. I-am șoptit numele lui Agnes. A trecut mai departe cu mai puțină considerație pentru mine decît cuierul în oglinda căruia s-a uitat. Oh, nu-ți face iluzii, nu cuierului îi dădea vreo importanță, fiind doar preocupat să se uite la sine însuși, dacă pălăria îi stă bine și dacă stăpînește acea ținută de care avea nevoie ca să iasă în oraș.

Am strigat atunci tare : „Agnes". Umerii i-au rămas la fel de drepți. Majordomul i-a deschis servil ușa și el a ieșit, fără să clipească măcar.

A jucat tare, observă bătrînul, care apoi și-a dat seama că se afla într-un interior familiar. Nu a priceput de la început, ci abia după ce a revenit în hol, o dată terminată munca aceea pentru care fusese angajat ; casa îi era cunoscută din amintirile celeilalte, și din povestirile lui Agnes. Nu după așezarea încăperilor, sau după piesele de mobilier ; aici camerele nu curgeau una dintr-alta ca un rîu, ci se revărsau de sus în jos ca o cascadă, cu toate acestea felul cum erau aranjate obiectele acelea numeroase de magazin de antichități, sau cine știe ce altceva, amintea de casa cealaltă. Oamenii obișnuiesc să-și chivernisească locuințele după un gust propriu, într-un stil personal, și aici recunoștea tocmai acele trăsături specifice din povestirile lui Agnes și din cele văzute de el însuși. Ăstora le plăcea să aibă cît mai mult ; ca și dincolo, piesele de mobilier erau înghesuite, supralicitîndu-se una pe alta, cu deosebirea că dincoace locul era mult mai îngust, neîncăpător.

În timp ce făcea aceste reflecții și se mai gîndea în plus la posibilitatea unei raite la altă oră și cu alte rezultate, în hol năvăli o femeie, care îl învălui pe loc într-o lungă privire, în stare să-l zăpăcească, dacă ar fi fost un om fără minte, fără experiență. Era o fru-

muşeţe, şi prin capotul de mătase, cu flori mari, vişinii, îşi alinta trupul sculptural. Îi adresă cîteva întrebări fără însemnătate, dar ceea ce era principal era că *îi dădea atenţie*. Majordomul ar fi vrut să-l arunce afară cît mai iute ; cucoana însă îl invită într-un salonaş alăturat.

— Lasă-ne, îi porunci ea majordomului şi omul de serviciu, fiind plătit să asculte, ieşi nu fără a strînge din măsele, accentuă bătrînul.

Nu mai încăpea nici o îndoială : o avea în faţă pe nevasta Doctorului, care, se pare, pusese stăpînire pe el nu numai prin bogăţie, ci şi prin frumuseţe. Dar de ce dădea atenţie unui vagabond ? De ce-l alungase pe majordom ? Numai pentru a-l privi cu ochii aceştia pătimaşi şi nerușinaţi ca de şarpe care vrăjeşte, înainte de a înghiţi victima ?

— Adaugă la asta un parfum îmbătător şi ai să înţelegi de ce am ameţit, gata să-i îndeplinesc orice poruncă !

Dar îl trezise la realitate un amănunt : în jurul gîtului avea şi ea o cicatrice, dar foarte fină, aproape de neobservat, din pricina unui colier de perle care arunca luminiţe... O operaţie reuşită, o adevărată operă de artă faţă de cusăturile urîte ale lui Agnes !

Şi în timp ce lui îi năvălea sîngele furnici în ochi, ea se apropia de el, alintîndu-se.

— M-ai strangula, sălbaticule ? îi suflase în faţă, pătimaş, jucîndu-şi aşa de bine jocul că nu putuse şti dacă se prefăcea sau exprima adevărul.

Posibil ar fi fost să ştie cine e vagabondul pe care-l atrăsese în salonaşul desfrînat, dar dacă nu ştia ? îl mai înfuria şi fineţea cicatricei faţă de cea a lui Agnes. Se vedea că aici Doctorul îşi pusese în joc toată măiestria ; şi atunci de Agnes îşi bătuse joc ?

— Mai mult ca sigur că aveam o mutră idioată cum şedeam în faţa ei ca un lemn ; începu să rîdă. Se părea că-i face plăcere să-şi arate dantura, o dantură de toată frumuseţea. Dacă-ţi spun ! Nu era urîtă de loc ! accentuă bătrînul, făcînd o pauză.

Dacă n-ar fi fost Agnes între ei, i-ar fi făcut pe plac, căci i se părea că înţelege ce dorea de la el. Dar cum să se apropie şi să o atingă pe braţ altfel decît cu înfiorarea unei descoperiri uluitoare : pe pielea sa se vedeau urmele rănii provocate lui Agnes pe vremea copilăriei de o vaccinare nereuşită. O, cît de bine recunoştea acea mică pată roşie, străbătută de vinişoare violete, un adevărat semn distinctiv pe care nici o altă femeie nu l-ar fi putut avea în afară de Agnes. Doar numai dacă ar fi fost o coincidenţă extraordinară...

Şi cum braţele acelea albe, fine, nervoase, dar cu semnul de recunoaştere, se apropiau de el ca tentaculele unei caracatiţe, el s-a dat un pas îndărăt.

— Nu, nu te strîng de gît, l-a liniştit ea, bănuind cu totul altceva. Sînt nebună cînd îmi place cineva, dar nu chiar atît cît să-l strangulez.

N-a putut da alt răspuns, decît a clătinat capul.

— Ai cumva remuşcări ?

Înainta spre el, cu pulpanele capotului de mătase fîlfîind ademenitor, dar, deşi i-a căzut privirea spre genunchii care ieşeau pe rînd prin despicătura rochiei de casă, iar a fost nevoit să se dea cu un pas îndărăt. Din nou recunoscuse un semn al lui Agnes : aluniţa de lîngă genunchi, acel mic semn negru, care era vizibil sub rochiţele scurte pe care le purtase Agnes multă vreme.

— Îţi dai seama de ce Agnes se trezise pe un maidan alta decît fusese ? Am avut deodată în faţă întreaga imagine a afacerii : Doctorul se căsătorise cu femeia

aceasta, așa cum fusese ea, și pe urmă îi făcuse rost de un trup nou, ales cu grijă, iar nenorocirea căzuse pe Agnes. Și acum, iată în ce situație mă aflu. Celălalt se scutură, parcă pătruns pînă la os de o umezeală înghețată. E vremea limuzinelor, adăugă bătrînul, fără să-i dea tînărului atenție. Se duc la Colibri...

— Continuă, scînci atunci tînărul.

— Ah, da !

Cucoana întinsese brațele, îl apucase de grumaz și-l împinsese îndărăt cu formele sculpturale îndreptate agresiv spre el. Nu era Agnes. Chipul femeii era cu totul altul. Dar cicatricea de pe braț, și alunița de lîngă genunchi ale lui Agnes erau ! Nu mai încăpea îndoială.

— Ce vrei de la mine ?

— Te plătesc regește. O să ai de mîncare și îmbrăcăminte. Te iau majordom în locul prostănacului pe care l-ai văzut.

— N-a mai fost chip să îndur, continuă bătrînul fără să schimbe tonul. I-am strigat în față : Nu ți-e rușine ! După ce că ai furat acest trup, îl tăvălești acum prin noroi, hoațo !

— Dar te plătesc, *nenorocitule* ! Așa mi-a zis : „Nenorocitule", și, pesemne, că această impresie o și lăsam refuzînd o plată regească. Pe deasupra mai și plesneam de ciudă. Îți dai seama ? Să plătească ! Trupul lui Agnes să plătească un bărbat ! Acel admirabil trup cu forme sculpturale de care se bucura și soarele ! Îmi venea să rîd și să plîng, să o deplîng pe Agnes, să-mi fie milă, și să-l urăsc pe Doctor, să-i rîd în nas cucoanei lui. Să rîd și să plîng de jalea lumii !

Iată pentru ce fusese jefuită Agnes și de ce suferise ca un cîine de pripas, plîngînd, nu după trupul pîngărit, ci după dragostea ei nenorocită. O porcărie ! Ah, și

dacă n-ar fi fost vorba de corpul lui Agnes ! Aș fi snopit-o în bătăi pe blestemata care se tăvălea ca o scroafă, terfelind cel mai pur trup de femeie ce mi-a fost dat să întîlnesc !

I-am tras două labe de-am prăvălit-o și am întrebat-o pînă ce majordomul m-a dat afară din casă de ce a furat-o pe Agnes, în ce scop și ce fericire îi adusese asta. De ce ai furat-o, tu, blestemată de femeie pe Agnes ?

5

— Opel Kapitän ! exclamă bătrînul, zăpăcindu-l pe tînăr, cînd prin betonul de deasupra lor trecu din nou un curent nevăzut. Limuzină cu perne moi, pe care se lăfăie cei ce au... în orice caz nu mă așteptam...

— Ce nu te așteptai ? îl întrerupse tînărul arțăgos.

— Să mă iei drept un sadic, un asasin. Se vede că n-ai încă experiența vieții. Nu-i nici o nenorocire la urma urmelor ; ai să înveți, ai să te freci atîta de viață pînă ce ai să cunoști omul și cu ochii închiși. După miros, după cum clipește, sau după cum rostește primul cuvînt, după cum ai să simți mîna lui în palma ta. Toată chestiunea e să nu te lași înșelat de aparențe, așa cum a pățit-o Agnes cu Doctorul și eu cu nevasta Doctorului. Eram înclinat să-l cred pe el cel înșelat de două ori de acel șarpe de femeie și să-i dau dreptate lui Agnes, care îl diviniza în continuare. Am încercat să-ți deschid ochii, urmă bătrînul și să te fac să pricepi mai mult decît am reușit să cuprind eu cu vorbele. Mi-e teamă că n-am izbutit, ca dovadă, mă confunzi cu un ucigaș, după ce ți-am vorbit așa de frumos despre dragostea ce i-am purtat-o soră-mi. Nu știu de unde vii,

cine ești, unde te duci și ce vei ajunge, dar știu că mai ai multe de învățat despre lume și de îndurat de la ea. N-aș vrea să spun că numai tu ești în situația asta. Toți am trecut pe-aici, am orbecăit ca prin beznă. E ucenicia aspră a vieții de om sărac. Îți dai seama că nu ne-am descurca dacă n-am avea o bună cunoaștere a oamenilor. Deși aveam părerea mea despre Doctor, într-un fel eram totuși influențat de viziunea pură pe care Agnes mi-o insuflase pînă atunci. Ce vrei, o iubeam prea mult, și de aici a pornit șovăiala mea în ceea ce-l privește : o fi în adevăr un om deosebit, cum susținea Agnes, sau doar un bandit ? Așa mă întrebam și chiar îmi căutam argumente : dacă nici eu n-aș ști ce e foamea, dacă noi n-am ști, atunci cine să mai știe ?

E adevărat că scopul scuză mijloacele, reluă bătrînul, fără să mai întîmpine vreo întrerupere, dar cum rămîne atunci cu mijlocul cînd e crimă ? Crede-mă, pentru a ne potoli foamea nici unul dintre noi nu ar ucide. Cel puțin eu nu sînt în stare să fac una ca asta. Să plesnesc de foame. E drept, sînt capabil să mă cobor chiar și la nivelul animalelor, să mă așez în patru labe în rînd cu porcii la vălău, pentru a-mi îndestula burdihanul, sau măcar a-mi minți foamea, dar n-aș putea lua viața cuiva pentru un codru de pîine ! De furat aș fura, da, în primul rînd pentru că nu am simțul proprietății prea dezvoltat, și, în al doilea, pentru că și așa nu aș pune mîna decît pe ce nu e bine păzit, iar cine nu știe să-și grijească bunurile înseamnă că are prea multe și poate fi ușurat fără remușcări de ele.

În fine, urmărindu-l pe Doctor, am înțeles că Agnes fusese și ucisă, și jefuită, și înșelată fără nici un scrupul. Sub foamea cu care tîlharul o amăgise se ascundea altceva, cu totul altceva, nicidecum nobil și nicidecum omenesc, ci urît și sinistru ; fapte deplorabile care înjosesc

omul mult mai mult decît dacă ar hăpăi dintr-un vălău în rînd cu porcii.

— Și de ce vorbești de Agnes mereu la trecut ? întrebă în cele din urmă tînărul, slab.

Bătrînul păru a nu-l auzi ; își continuă povestirea :

— Agnes mă alunga cînd îi spuneam adevărul în față, fără nici un menajament. M-a oprit pur și simplu să mă mai amestec. Nu, ea nu putea admite ca eu să scormonesc prin cenușa acestei povești tragice. Înțelegeam că iertase răul ce i se făcuse. Eu însă aflasem între timp cîte ceva despre diavolul cu chip de om care stricase viața bietei mele surori : femeia aceea nebună, căreia îi hărăzise trupul sfînt al lui Agnes, îi devenise soție pentru uriașa ei avere. Poveste veche, nu-i așa ? Ei bine, Doctorul, necunoscut, flămînd de bogăție și de glorie, mai flămînd ca noi („Oooh !" gemu cel tînăr.) a luat-o așa cum era, și-acum aș fi în stare să-ți jur că în mintea lui, genială și drăcească în același timp, exista demult gîndul că-și putea transforma nevasta într-o capodoperă de frumusețe. Căci experiențele lui de pe băncile facultăților pe care le-a urmat — medicina, chimia, electronica și mai știu eu ce — îi puseseră la îndemînă ideea aceasta grozavă, care i-ar fi adus bogăția. Dar avea nevoie de o altă bogăție ca să-și îndeplinească planurile. Mă-nțelegi ?

Într-un fel nici nu e de mirare că se gîndea la bani, cînd purta în sine atîta har ; cu toate acestea încercarea de a pune mîna pe-o fată de milionar care i-ar fi satisfăcut și foamea de frumos („Iar foame, foame !" scînci tînărul, fără să-l oprească nici cu aceasta pe bătrîn.) nu i-a reușit. A fost silit să se mulțumească doar cu ce a putut găsi mai bine căptușit cu avere. Femeia aceea — nu șchioapă, ci cu un defect al picioarelor care o făcea să meargă clătinîndu-se și împleticindu-se, un fel de infirmă plină de răutate, crescută aproape în taină de fa-

milia ei putredă de bogăţii — a înţeles de la început că el e în stare să o transforme radical. Mintea ei ascuţită a văzut în experienţele lui salvarea. O mînau înainte patimi răscolitoare, mai pîrjolitoare decît un pojar. Aşa că preţul pe care l-a primit în bani Doctorul pentru trupul lui Agnes era infim faţă de ceea ce realiza ea. Celălalt preţ, dezmăţul. Pe Doctor l-a silit să părăsească acea casă în care avea toate întîlnirile şi să ducă o viaţă de lume, numai şi numai din petreceri, de pe urma cărora profita doar ea.

Prins ca într-o capcană, Doctorul nu se putea lansa în lumea ştiinţei cu experienţele sale extraordinare. Aşa că momentul cînd eu i-am strigat în faţă numele lui Agnes a fost ca un semnal de alarmă.

Cred că-ţi dai seama, se întrerupse bătrînul, că toate aceste concluzii nu mi le-a dat nimeni pe tavă ; a trebuit să umblu mult pe urmele Doctorului, să culeg informaţii peste informaţii, şi să trăiesc ce-am trăit, ca să pot face toate legăturile. Mai întîi, după ce am vorbit cu Agnes, încercînd să o conving să vină cu mine la noua vizuină a Doctorului, şi ea m-a refuzat, interzicîndu-mi să acţionez pe cont propriu, eu am trăit o şovăială, după cum ţi-am mai spus. Ceea ce a fost din nou în favoarea Doctorului. Cînd am luat hotărîrea să continui, indiferent de ce se va întîmpla pînă la urmă, era prea tîrziu. Am regăsit cea de-a doua casă a Doctorului la fel de pustie ca şi prima. Şi nici urmă de vreun servitor pe care să-l pun să ciripească. Nimic şi iar nimic. Am scormonit într-o noapte şi în casa aceasta ca şi în prima, din pod pînă în pivniţă, şi din nou n-am găsit nimic, nici un indiciu, nici aparatură, nici măcar o eprubetă. O ladă uriaşă de beton plină cu mobile şi alte lucruri inutile care miroseau de pe atunci a mucegai şi a părăsire. Îi pierdusem iarăşi urma. Şi bătrînul continuă să povestească : Umblam dru-

murile în speranța că-l voi dibui pe undeva, nici măcar pentru a-i cere socoteală, pentru că și așa cu Agnes nu mai era nimic de făcut!

— De ce? De ce? și scînci, și gemu cel tînăr.

— Simca 1000! răspunse bătrînul, ca un ecou la zgomotul ușor ce veni spre ei prin betonul podului. Apoi urmă: Călătoream cu autostopul într-o vreme. Ajunsesem în nord, în partea muntoasă, într-o zonă cu circulație puțină la acel anotimp de trecere. Nu scăpam nici o mașinuță; mă opream și făceam semnul. În ziua aceea, ca un făcut, nimeni nu oprea; nimeni nu oprea și eu abia mă tîram pe marginea acelei șosele, pe care n-am s-o uit niciodată, abia strecurîndu-se între peretele stîncos al muntelui și valea adeseori abruptă de-ai fi zis că e o prăpastie. Într-un loc, unde o serpentină urca zveltă înălțimea, m-am oprit încremenit: un automobil se prăbușea sub ochii mei cu tumbe mari. Sub ochii mei, înțelegi? Un automobil nou-nouț, argintiu, lung și suplu ca un rechin în căutare de pradă. Eu eram jos, și accidentul începuse tocmai sus, poate pe cea mai de sus buclă a serpentinei. M-am grăbit spre locul unde mașina păru că se fixează între stînci. În jurul meu nici o mișcare ca să mai trădeze prezența cuiva.

Cu toate acestea, pînă să ajung eu la locul final al nenorocirii, înaintea mea veniseră alții. M-am apropiat și eu. Mașina zăcea într-o rînă, făcută armonică, numai bine s-o arunci la fier vechi. Și era un Mercedes, ultimul tip, după cum ți-am spus de-o frumusețe...

Dar nu, nu pe mașină voiam să pun accentul, se opinti bătrînul ca și cînd amintirile se prăvăliseră asupra lui ca și mașina aceea de pe munte. La volan fusese o femeie care zăcea acum cu capul făcut țăndări, cu trupul oribil mutilat, dar nu într-atît, ca să nu recunosc alunița de pe genunchi și chiar cicatricea roșie de pe braț, rămasă, da-

că-ți aduci aminte, de la o vaccinare nereușită în copilăria lui Agnes. Am strigat atunci, fără să-mi dau seama, numele ei și m-am repezit ca un dement spre trupul fără viață, care era al surorii mele iubite, știind eu bine că o lăsasem spălînd rufe într-un subsol nenorocit la oraș...

Îmi pierdusem mințile, asta e! O boceam, de parcă era ea cu adevărat. În jurul meu se și făcuse un gol pe care-l umplea compătimirea mută a celor din jur. „O cunoști?" mă întrebară la început, și eu dădusem din cap și vărsasem lacrimi cu duiumul, ca un frate adevărat pentru sora lui mult iubită și mult încercată de suferință. „Dacă o cunosc! exclamasem. Doar e soră-mea, Agnes!"

— Agnes zici că o cheamă? m-au întrebat sticleții pe urmă, după ce coborîseră de pe motocicletele lor. Dar din acte rezultă alt nume...

Monotonia glasului bătrîn era aceeași, întocmai ca a unei ploi îndelungi de toamnă, care îmbibă cu apă chiar și cele mai depărtate locuri uscate.

— O țineam morțiș că e Agnes, le arătam semnele de recunoaștere, dar ei se uitau în acte și mă credeau nebun. M-au alungat, nu mai înainte de a mă descoase despre accident. Se pare că fusesem singurul martor al nenorocirii. Îți închipui situație! În fața mea sticleții. Așteptînd să deschid gura și să scuip ce-am văzut. Le-am spus că nu văzusem nimic altceva decît mașina care se prăbușea.

— Nimic, nimic mai deosebit? Ciudat, victima pare să fi fost lovită în cap înainte de a devia mașina. A fost singură sau nu?

Doar îi știi pe cei de la poliție. Țineau morțiș să afle adevărul. Ei bine, nici o clipă nu mi-a trecut prin minte să povestesc, să fac vreo aluzie ceva la acea umbră nea-

gră de bărbat, care rămăsese sus, fix pe buza prăpastiei de unde se prăbuşeau maşina şi femeia totodată. Ştiam foarte bine cine era şi ştiam ce se întîmplase. Maşinuţa doar trecuse pe lîngă mine. Îi făcusem semnul, bineînţeles fără nici o şansă. Impresia de ceva cunoscut se născuse mai tîrziu. Şi atunci îmi era foame ca azi, eram şi prea obosit... În sfîrşit, totul mi se limpezise dintr-o dată în faţa ochilor, cu o putere nemaipomenită. În maşină fusese Doctorul şi tîrîtura de nevastă-sa.

Le-am declarat sticleţilor că în automobil nu se aflase decît femeia şi mi-am spus şi părerea : conducea foarte prost şi nu-mi e de mirare că s-a dat peste cap. Voiam să le abat atenţia de la orice altă bănuială, deşi eram convins că Doctorul, înainte de a împinge maşina în prăpastie, sfărîmase capul viperei. Ca să fie sigur, sigur de tot că o să scape de ea !

Toate acestea au fost la început doar bănuieli, dar acum au devenit certitudini...

— Şi Agnes ? întrebă din nou tînărul cu glas tremurător nu numai din pricina foamei. Aminteai că ai lăsat-o spălînd rufe. Pentru cine ? Şi cum ? Şi de ce ?

— Agnes e moartă. Nu ţi-am spus că am bocit-o acolo între munţi, şi numai cînd mi-am dat seama că-i pot stîrni pe sticleţi m-am domolit. Eu de Doctor aveam nevoie. Cu el voiam să dau faţă, căci răfuiala finală cu el trebuia să o am...

6

Trupul cîrlig al bătrînului mai făcu o uşoară mişcare centripetă, întocmai ca un şarpe care se adună lent, doar făcînd să unduiască sub pielea subţire vertebrele nevăzute. Gemu pentru prima dată. S-ar fi dus la Agnes, la ce-a mai rămas din ea, spuse apoi, dar voia s-o dezobiş-

nuiască de năravul de a-şi lua de la gură ca să-i dea lui. Ea avea nevoie de fiecare fărîmă de hrană, pentru că s-a ales de pe urma porcăriei ăsteia cu un trup trăit în huzur, lipsit de putere, bolnăvicios, moale ca o cocă. Dacă n-ar fi flacăra de viaţă nestinsă din ochii ei frumoşi...

— Mă înnebuneşti cu Agnes a ta ! scrîşni din dinţi cel tînăr. Cînd e moartă, cînd trăieşte.

Dar bătrînul parcă nici nu-l auzise, îşi reluă povestirea de unde o lăsase :

— Cum puteam să dau cel mai bine faţă cu Doctorul ? Iată ce m-a frămîntat mult, pe cînd mă tîram în nord, în acel ţinut arid, unde mila e o pasăre rară. Eram din ce în ce mai nesigur că ceea ce văzusem fusese o realitate. Poate că doar îmi povestise cineva, tot aşa cum fac eu cu tine, sub un pod, într-o seară de foame chinuitoare.

Celălalt îşi apăsă stomacul cu pumnii încleştaţi, dar bătrînul încă îşi mai punea întrebări de genul acesta : „Dacă visasem ? Dacă fusesem pradă unor năluciri ?"

Şi iar vorbi îndelung de munţii aceia cu aşezări omeneşti puţine, zidite din piatră, dincolo de care era greu să pătrunzi. De inimile oamenilor ce să mai vorbim ? Vai, cît erau de neîncrezătoare şi de nemiloase faţă de suferinţă şi de cuvintele de rugă.

— Uşor puteam că cad pradă unor halucinaţii, sau cum să le spun, cînd tot felul de imagini, chipuri de oameni pe care i-am mai întîlnit, altele de care habar nu am, mă ameţesc şi eu mă zbat, vorbesc tare cu ei de se sperie lumea. Ţie nu ţi se întîmplă ? Îl întrebă fără să stăruie ; nici nu-l aşteptă să dea răspuns. Părea că mai degrabă făcuse doar o afirmaţie. Eşti tînăr, ce-ţi pasă, întări el pe urmă. Într-o seară mi s-a năzărit dinaintea ochilor casa de peste rîu, unde o căutasem prima dată pe Agnes. Dar ştii cum am văzut-o ? Întreagă şi vie, cu

toate ferestrele luminate şi cu umbre tremurînd pe perdele. Mai ales una mă înnebunea, pentru că — ai ghicit ? — era a Doctorului. De unde ştiam că asta e ? Habar nu am. Eram sigur însă că e asta. Aici trebuia să-l caut ; şi dacă încă nu era sosit, urma să-l aştept. O dată şi o dată nu se poate să nu simtă nevoia să vadă casa aceasta. Dacă e om, îmi făceam socoteala, e imposibil să nu vină. O fi el viclean, blestemat, rău, sau cum mai vrei tu, şi e în stare să stea dat la fund atîta vreme cît e necesar ; tot se va sufoca o dată de atîta neomenie şi va ieşi la suprafaţă. Va avea nevoie de aer ca atunci cînd te bagi la adînc în apă. Îi va fi foame din nou de ştiinţă şi va trebui să se mişte întocmai ca şi noi cînd colcăim ca viermii după haleală. Încotro ? De unde va începe ? Cu ce ?

Şi întotdeauna ajungeam la concluzia că numai casa de dincolo de rîu era începutul şi sfîrşitul lui. Am revenit la pîndă, dînd tîrcoale, pentru că dacă am mai văzut la viaţa mea casă părăsită, cu toate ferestrele negre şi ziua şi noaptea, aceasta era cea mai pustie din cîte îşi poate cineva închipui. Aproape să renunţ, cînd m-am gîndit că n-ar fi rău dacă aş încerca din nou calea aceea a hoţilor, pe care o mai bătusem odată, numai şi numai din grijă pentru Agnes. Dar ştii cum eram ! Ca nebun ! Mă întărîta pînă nu mai puteam rotocolul acela negru ca o orbită goală ; nu puteam să mă mulţumesc numai să o văd, întreaga mea fiinţă mă împingea înăuntru, să înot prin ea cum se înoată printr-un lac încremenit... Da, nu mai era chip altfel !

Alesesem o noapte neagră ca smoala, preciză bătrînul, încercînd să stăpînească tendinţa de nervozitate a tonului său, aşa că părea din nou să turuie monoton ca o ploaie lungă de toamnă.

Totul era să-l iau prin surprindere, să nu-i dau ocazia să mă ia el, și, în general, mă purtam întocmai ca atunci cînd îl știam ascuns după perdele urmărindu-mi fiecare mișcare. Cercetînd o ultimă dată casa dinafară, dîndu-i roată încet, atent la fiecare amănunt, cu toate măsurile de precauție luate, trăiam această stare de înfruntare corp la corp între mine și el, dacă se poate spune așa, o trăiam cu toate fibrele ființei. Ne pîndeam reciproc, așa eram convins, și nu pentru că am fi vrut să ne luăm de păr, să ne încăierăm, ci pentru că ne lega Agnes și, într-un fel, era nevoie de explicații din ambele părți.

Nimic nu poate fi mai înnebunitor pe lumea asta decît un loc necunoscut cufundat în întuneric, plin de toate tainele și amenințările, un loc despre care n-ai informații, sau ceea ce ai e egal cu zero, și unde te pîndesc primejdii de care n-ai auzit niciodată. Și doctorul era în stare de orice! Cu toate acestea am sărit gardul de fier, aterizînd ca un fluture de noapte pe iarba moale ce sorbea orice zgomot. Într-o asemenea afacere e mai bine să nu dai de nisip sau de pietriș: ambele sînt gălăgioase, au chef să te întrebe cîte în lună și în soare, nu poți face un singur pas fără să nu încerce să te trădeze. E mult mai bine să dai de o alee de asfalt sau de ciment, pe care te poți prelinge ca o picătură de apă pe geam, doar dîndu-ți jos încălțămintea. Am regăsit vechea fereastră prin care mai trecusem o dată și m-am apucat s-o pipăi. Aveam la mine un boț de lut umed și o cîrpă ca s-o pot sparge fără nici un zgomot, tot ca rîndul trecut. Dar nu, n-a fost nevoie. Canatul s-a deschis de la sine. Mai tîrziu abia m-am întrebat de ce am găsit-o deschisă de a fost un fleac să fac un salt dincolo de ea?!

Numai cine a trecut prin dintr-astea poate să mă înțeleagă, tu nu, spuse bătrînul fără să schimbe tonul. Parcă ar fi vrut să-l zgîndăre puțin pe cel tînăr.

— Nu sînt hoț, spuse acesta, nu sînt spărgător de case...

— Cît de puține pricepi tu din toate cîte se învîrt în roata asta mare, care e lumea ! Așa eram și eu mai înainte, cînd poate că aveam dreptul să-mi spun că sînt tînăr. Nu știi. Nici nu-ți dă ție prin minte ce înseamnă în asemenea cazuri simțul de orientare ! Uite, eu fusesem doar o singură dată în casa aceea cu camere multe, cu uși, cu holuri și cu scări, cu tot felul de cotloane și mobile care-ți stau în drum : eu mai trecusem pe-acolo, dar tot noaptea, și mi-ar fi fost ușor să mă rătăcesc. Cu toate acestea, înaintam ca pe ață, fără să stîrnesc nici cel mai mic scîrțîit. Așa cum nu face melcul zgomot cînd se tîrăște pe drumurile lui, asa nu făceam eu ; și tot ca el pipăiam cu grijă fiecare locșor pe unde urma să calc.

Deși accentua că avusese emoții, că trăise o oră de maximă încordare, trecînd dintr-o beznă într-alta, căci nu mai putea fi vorba de camere, ci de bezne care curgeau unele dintr-altele, ca un rîu de păcură, glasul îi rămase la fel de moale, doar puțin răgușit. Ferestrele erau astupate cu perdele grele care nu lăsau nici o rază de lumină înăuntru. Nicăieri. Puterea ochilor însă i se înzecise și uneori își spunea că acum e în dreptul camerei aceleia unde văzuse cîndva un trup fără cap...

— Iar începi ? bombăni tînărul. Nu cred o iotă, să știi ! Nu te cred. Ești, fie nebun, fie unul care are vedenii.

Răsucit în sine ca un burghiu, bătrînul continuă să povestească. Recunoscuse și ușa dincolo de care Agnes făcuse acele tulburătoare declarații de dragoste Doctorului.

— Nu știu cum de mi-am dat seama că ajunsesem acolo ; a fost mai presus de înțelegerea mea, deși acum, gîndindu-mă și tot gîndindu-mă la asta, parcă aș deosebi

un anumit miros care m-a izbit și de prima dată. Asta trebuie să fi fost : mirosul acela. Hotărîrea mea era luată : aici era cazul să intru. Aveam siguranța că dincolo de ușa de care-mi lipisem urechea ca să ascult mă aștepta Doctorul. *Mă aștepta Doctorul*, pentru că el știa precis că intrasem în casă și că veneam. El îmi lăsase fereastra deschisă și mă călăuzise — nu pot ști cum — prin întunericul gros ca o pastă. Ajunsesem la momentul decisiv al vieții mele... Mercedes !

— Spune, spune mai departe, bătrîn nebun ce ești ! îi strigă tînărul ca la început, acoperind vibrarea fină a podului atins parcă muzical de cauciucurile mașinii.

— Pe puțin o sută patruzeci de kilometri la oră, bodogăni bătrînul privind în sus, și ochii i se arătară deodată albi, ca doi bulbi de ceapă. Și nici n-are rost să țipi la mine ! Eu retrăiesc clipe care mă tulbură cum nici nu-ți poți tu închipui. Nu-ți îndrug verzi și uscate, cum mi se pare mie că-ți închipui tu despre mine ; simt din nou, adînc, fiecare întîmplare a acelei nopți, pe care o așteptasem, o provocasem, o pregătisem și în care intrasem ca un biet om, doar cu cele cinci simțuri ale sale, gata și de atac și de apărare. Voiam să cer dreptate pentru Agnes, doar cu niște slabe puteri omenești, de la unul care îl avea pe diavolul de partea lui și se putea apăra cu nenumărate lucruri de care eu habar nu aveam. Îți poți închipui că un om poate „vedea" prin cea mai adîncă beznă, fără să aibă nici un fel de lumină cu care să se ajute ? Ei bine, *Doctorul mă văzuse tot timpul.* De cum intrasem în casa lui. Nici n-am împins bine ușa că glasul lui din întuneric m-a și luat în primire.

— Hai, înaintează, îmi porunci. Mă căutai. Eu te așteptam.

Ai putea crede că mă vedea în toate amănuntele, așa cum mă vezi și cum te văd ?

Tînărul ridică din umeri, dar tăcu.

— Uite, eu am auzit după aceea că oamenii pot fotografia pe timp de noapte, și nu așa, de la o distanță de cîțiva metri, cît o fi fost între mine și Doctorul din beznă, ci de la mari înălțimi. Pămîntul poate fi fotografiat pe întuneric și pe ceață din avion, de oricît de sus ți-ai putea imagina tu. Cum ? Cu ajutorul unor raze. Acum, de cîte ori îmi amintesc tot ce s-a petrecut atunci, îmi dau seama ce naiv am putut să fiu prezentîndu-mă în fața unei forțe cum era Doctorul cu mîinile astea goale. Nu numai eu mă pregătisem de această întîlnire, ci și el însuși, ăsta e adevărul adevărat !

Iată-ne față în față, așa cum îmi dorisem, fiind însă nevoit să accept condițiile lui. Eu nu vedeam nimic, puteam cel mult să-mi pot scoate ochii singur, el însă mă avea, desigur, întreg dinainte, ca în palmă, căci nu știu ce mă face să cred că se ajuta cu niște raze dintr-acelea de care-ți vorbii. Mă pofti să iau loc și, pipăind cu mîna alături de mine, am descoperit, în adevăr, un fotoliu sau așa ceva, în orice caz ceva de așezat. M-am lăsat pe marginea lui și am stat ca pe ghimpi, gîndindu-mă că dădusem de o capcană și o gaură neagră mă înghițea lacomă. În mișcarea mea de a mă agăța de ceva îmi căzu sub degete un obiect, cred că o statuetă, sau ce-o fi fost. Îmi fulgeră că era, oricum, o armă de apărare. Dar glasul Doctorului îmi porunci să las piesa aceea grea la locul ei și să-i dau drumul dacă aveam să-i comunic ceva. Ohoho, și cîte mai aveam ! El îmi mai spuse că numai atît îmi dă voie să fac : să vorbesc. Pentru orice altă mișcare voi fi pedepsit. Mă luase tare, dar și așa eram în puterea lui, înțelegi tu ? Asta mă făcea să turbez. Am strigat atunci

la el. Nu am rostit numele lui Agnes de la început, dar despre cine altcineva putea fi vorba între noi doi ? Ai nenorocit-o ! îl învinuiam. Nu te-ai gîndit decît s-o înșeli, s-o duci de nas. Aveai nevoie de ea ca de o victimă, nu ca de o iubită, cum ai lăsat-o să creadă ceea ce crede și azi. Ce fel de om ești ? Sau ești un monstru ? Cum de te mai rabdă pămîntul ? Și tot astfel mai departe ; iar el tăcea și mă asculta în așa fel, încît am ajuns la un moment dat să cred că eram singur și că strigam ca un nebun de unul singur pe întuneric. Mi se părea că mă zbat zadarnic, învăluit în propriul meu glas ca o muscă într-o pînză de paianjen.

Cu greu m-am domolit, întrebînd, la urmă, cu teamă, abia suflînd :

— Mai ești aici ?

— Mai sînt și te ascult. Te ascult cît vrei. Și cum eu tăceam, începu el : Îmi pare rău dar nu mai pot face nimic... Adică se folosise de alt cuvînt ; nu de „face", ci spusese altfel, altceva ce nu-mi mai amintesc. Suna pe măsura lui nu pe-a mea, de aia nu mai știu eu cum era. Îl ascultam cu gura căscată. Nici el nu rostea numele lui Agnes, deși numai și numai de ea vorbea. Știa că îi făcuse un mare rău... Dar nu îi făcuse... Na, că nu găsesc vorba aia a lui blestemată să fie !

Iar el, mai departe : Ce inimă nobilă, ce admirabilă femeie simplă, în stare să înțeleagă profund cele mai complicate lucruri ale lumii, să se sacrifice chiar pentru o cauză nobilă... Ca de un înger vorbea, zău așa ! Sărmana mea Agnes ! aproape să-mi dea lacrimile. Draga mea soră, ce soartă vitregă te păscu pe tine... Să n-ai parte de frumusețe și de fericire... Și el continuă să-mi spună că a mai avut prilejul să o vadă și să îi comunic direct recunoștința și stima ce i-o purta... Eu să sar în aer ! Nu mă lăsase nici măcar să bănuiesc una

ca asta. Agnes, Agnes, ce mi-ai făcut ? În ce situaţie m-ai pus ? ! Şi el cînta, cînta ca un popă.

Aproape să cad în genunchi acolo, în faţa întunericului acela care tot venea spre mine în chip de cuvînt de laudă la adresa celei mai minunate fiinţe de pe pămînt ! Doctorul mă băgă în aceeaşi oală : „Dumneata eşti pe aceeaşi măsură, vă bate în vine acelaşi sînge nobil. O ştiu, am simţit-o, înţeleg foarte bine ! Numai oamenii aleşi poartă pecetea naturală a sufletului mare..." Şi iar osanele, şi iar imnuri la adresa sărmanei mele Agnes.

Am auzit din gura lui cele mai tulburătoare cuvinte, aşa cum numai în cărţi poţi citi sau numai la biserică asculta dacă e un popă bun cu întorsătură frumoasă la vorbă... Eh, eh !

Bătrînul făcu un gest cu braţul, se destinse şi se trase mai încolo, lăsîndu-se într-o rînă, ca şi cînd ar fi vrut să se culce.

Tînărul se tîrî după el, îl apucă de umăr şi-l zgîlţîi cu atîta putere cîtă mai reuşi să adune din trupu-i istovit. Îi ceru să continuie, să nu se oprească, să nu se oprească...

7

— Asta a fost tot, rosti morocănos bătrînul.

— Ce vorbeşti, hai ? Asta a fost ? Nimic altceva ?

— Dacă vrei să cunoşti tot adevărul, află că am avut o dată impresia că mă cufund din nou în beznă, aşa ca la început cînd m-am aşezat pe scaun, pe fotoliu sau ce va fi fost. Mi-am pierdut cunoştinţa, cum se zice. N-am mai ştiut nimic de mine pînă ce m-am trezit pe un maidan, tăvălit prin noroi ca un porc. Nici nu mă vedeam

dintre bălării și asta tot era ceva, că altfel mă agăța vreun sticlete pentru știi tu de ce. Mă durea capul îngrozitor. Credeam c-o să-mi plesnească toate doagele, deși nu aveam nici o rană, nici o urmă de lovitură. Parcă băusem cît șapte și nu-mi puteam reveni.

Abia că mi-am putut aduce aminte prin ce-am trecut și mi-a revenit impresia unei lovituri cu un sac de nisip. Ai fost vreodată bătut cu săculețul de nisip ? Nu ? Să-ți pară bine, că e al dracului ! Eu m-am înfuriat așa de tare că am pus mîna pe un cuțit și, în amurgul zilei, m-am vîrît din nou în casa Doctorului. Prin ferestrele goale intra destulă lumină ca să văd că toate camerele erau goale pușcă.

— Atunci ai visat, îl întrerupse tînărul batjocoritor. Te-ai culcat cu burta plină de băutură...

— Niciodată n-am avut burta plină, protestă bătrînul moale, sleit parcă de efort. N-a fost vis, altfel nu m-ar fi durut capul în felul acesta. A fost cît se poate de adevărat.

— Bătrîn smintit ce ești ! Nu vezi că le îndrugi ? Cum o să golească cineva o casă mare, cum ziceai că e aia, în cîteva ore ? Bătrînul medita. Și mai spuneai că ai găsit-o goală-goluță, după ce ai stat pe un fotoliu, avînd la îndemînă și o statuetă grea. Ei vezi ? conchise celălalt triumfător.

— Nu văd nimic. Nu văd nimic. N-am ce să văd. Ți-am spus că era întuneric, cînd am intrat, și eu am umblat prin toate camerele printr-o beznă să-ți scoți ochii cu propriile tale degete. Nu m-am izbit de nimic, dar nu din cauză că nu erau mobile, ci că mă trăgea Doctorul după el. El îmi călăuzea pașii, nu știu cum, însă altfel nu poate fi !

Dar tînărul se înviorase ; îl pasiona să găsească hibele povestirii și mereu se agăța de cîte un amănunt nou. Iar

bătrînul găsea răspuns pentru toate : poate că în toată casa nu va fi fost decît fotoliul acela și statueta, ca să se creadă el în siguranță, că e acasă la Doctorul și că tot ce vorbeau avea greutatea cuvenită.

— Oof, of, of ! făcu bătrînul cu năduf, exasperat de insistențele celuilalt, nimic nu ai înțeles, zevzec tînăr ce ești, care mai crezi că tot ce zboară se mănîncă. Mi-am bătut gura de pomană cu tine, ca să fi în stare măcar să arunci o privire spre lumea cea mare, printre perdele ca la Colibri...

— Minciuni ! Mi-ai turnat la minciuni bune de adormit copii, că mă doare sufletul. M-am săturat de balivernele tale... Dacă ești cumva în toate mințile ! ?

— Sărman de tine ! îl căina bătrînul, la rîndul său, trăgîndu-se puțin mai departe. Paiele fîșîiră stins. Păcat că nu am o fotografie să ți-o arăt pe Agnes, acest înger generos care a dăruit ce-a avut mai de preț. Agnes n-a fost niciodată mamă și nici nu mai poate fi cu trupul ăsta blestemat de-acum : ea însă a fost copilul care a simțit lipsa de mamă și știe ce trebuie să dăruie o mamă. Vai de mine și de mine, cît de puțin te ajută ochii să vezi ce e în jurul tău !

Tînărul se bosumflă, văzînd că bătrînul întoarce vorbele împotriva lui.

— Naiba să te înțeleagă, zise el, dacă atîta a fost tot.

— N-a fost numai atît, încuviință bătrînul.

— Păi sigur că da ! Te-ai tîrguit cu Doctorul : l-ai scuturat de niște biștari, sînt sigur că așa ai făcut, hapsîn cum ești, pentru că acum te cunosc cîte parale faci !

— Ho, ho, nebunule ! N-a fost de loc așa cum îți închipui cu creierul tău necopt și prost. Tu nu știi ce fel de oameni sîntem, eu și soră-mea. Mi-a spus tot Doctorul ; cică i-a oferit lui Agnes nu știu ce sumă ca s-o despăgubească. Îți dai seama ce de lovele ! Iar ea îl re-

fuzase cu mîndrie și demnitate. Am fost strîns legat de soră-mea, ca mîna dreaptă de cea stîngă, și niciodată n-am priceput de unde lua ființa asta nefericită atîta putere sufletească pentru a rezista murdăriei, pecinginei păcătoase care ne amenință viața la fiecare pas. Ar fi fost în drept să-i ceară socoteală șnapanului care se folosise de minunata ei puritate și forță de dăruire pentru a-și atinge țelurile egoiste, ticăloase...

Ce să-ți mai povestesc ? Mi s-a făcut în bezna aceea de nepătruns atîta lumină în cap, încît am început să-l judec iar pe nemernic. Ah, ce nu i-am spus ! Se poate una ca asta ? îl luasem ca la tribunal, ai fost sărac ca și noi, că nu te-ai născut în palate, dar, mai mult decît asta, ai fost dăruit cu un camion de minte ; atunci cum se face că înveți, culegi toată înțelepciunea lumii, ești în stare să pătrunzi mai departe ca alții, și uiți de unde ai plecat, te gîndești numai și numai la interesul tău îngust și rău. Ți-e foame și te saturi singur ; te așezi la masa îmbelșugată a vieții și de nimeni nu-ți pasă. Te repezi, hămesit ca un căpcăun, și mănînci și inimi nevinovate, dacă nu ți-e destul. Nu-ți pare rău să distrugi, să otrăvești, să schingiuiești vieți ; calci peste trupuri calde de oameni numai ca să ajungi tu bine... Tu, tu și numai tu ! Tu ești buricul lumii ăsteia de care nu-ți pasă ! Dărîme-se toată tu să rămîi în picioare, drept și puternic, neatins de nenorociri, întinzînd mîinile spre soare, crezînd că și el îți aparține, e numai și numai al tău ! Păi nu ți-e rușine ?

Nu, nu se mai putuse opri ; trebuise să-i spună tot ce adunase în capul care-i zumzăia ca un stup. Pentru că el, Doctorul a fost acela care i-a spus lui Agnes că știința pe care o slujește, și el, ca atîția alții, aduce tot atîta binefacere cît și distrugere. Bătrînul nu ieșea din tonalitatea povestirii ; doar ochii i se făcuseră mai tăioși,

albul lor scăpărînd cînd și cînd în reflexele slabe ale luminii ce pătrundea sub pod. Să creadă cineva așa ceva și să accepte, să nu se răzvrătească, să nu protesteze măcar ! Atunci toată nenorocirea lui Agnes nu mai avea sens, după cum nu are sens perfecționarea mijloacelor de ucidere și de distrugere pe calea războaielor, cînd alți oameni își unesc puterile ca să scape omenirea de suferință, de ravagiile bolilor, de plăgile trupești care urîțesc frumusețea umană, șlefuită de mii și mii de ani.

Eu vorbeam, vorbeam, și Doctorul tăcea chitic, poate scontînd pe același efect ca mai înainte : singurătatea în acel întuneric de nepătruns devenea înspăimîntătoare ! Cu fiecare vorbă rostită mai mult. Iar eu îi dădeam din gură ca într-un pustiu, de începuse să mă apuce sminteala. Iar el cînd m-a întrerupt, cînd mi-a tăiat șirul, era același, stăpîn pe sine, sigur, ca și cînd totul era rezolvat pentru vecie. Am nenorocit-o pentru un scop nobil, îmi dau seama, spunea, dar am fost eu însumi înșelat la rîndul meu. Ce poți să faci pe lume cu o minte răzbătătoare, dacă nu ai bani, bani și iar bani. Știința înseamnă bani. Iar bani nu au cei ce trebuie, ci ceilalți. Încercînd să pun mîna pe ei, am încăput la rîndul meu în ghearele hrăpărețe ale interesului egoist, meschin.

Nevastă-sa, adică. Ea îl dirijase, făcîndu-l un ticălos, cam așa îmi dădea să înțeleg Doctorul, arătînd că ea îi dăduse cuvîntul că îl va lăsa după reușita operației să publice cum a făcut totul. Agnes ar fi devenit o eroină, pe același plan cu nevasta Doctorului, dacă nu mai sus, căci sacrificiul ei fusese mai sublim. Înțelegi cum se punea chestiunea ? Nu numai Agnes se sacrificase și fusese chiar în mare primejdie, ci, în aceeași măsură și femeia care îi purtase numele în fața legilor, a oamenilor. Aceeași care, o dată ajunsă în posesia unei frumu-

seți dumnezeiești — așa a zis despre Agnes, crede-mă, căci doar era trupul lui Agnes — o călcase în picioare ca pe un nimic, o tîrîse în noroi !

Pe Agnes o alungase, după cum îmi dădea Doctorul de înțeles ; ar fi fost în stare să o ucidă ! Noroc că în inima lui se păstrase acel dram de sentimente și de omenie... fusese nevoit să-i facă cusăturile la repezeală, seara, fără lumină destulă, de aceea nu-i putuse aranja rana de la gît cum se cuvine, fiind cer și pămînt de a celei-lalte. El însuși a cărat-o afară din casă, ca să-i salveze viața. Pentru că sacrificiul lui Agnes a fost pe viață și pe moarte. Pierzîndu-și toată bogăția cu care a înzestrat-o natura, trupul și frumusețea ei dumnezeiască, Agnes nu avea altceva de făcut decît să se resemneze. Pentru ea a fost o adevărată binefacere să dea de un bărbat bun, care să treacă dincolo de înfățișarea ei fizică și să descopere ceea ce are ea deosebit de alții, înăuntru. Și acum, ea, care era sortită unei alte vieți, nu face altceva decît muncește pînă dă în brînci, alături de bărbatul ei, ca să poată păstra nestins ceea ce este înălțător în ea, în ei amîndoi, în oameni !

Nedreptatea rămîne totuși nedreptate ! m-am înfuriat pînă la urmă, pentru că înțelegeam că nu făcusem nimic altceva decît să schimbăm niște idei ; situația lui Agnes va fi întotdeauna aceeași. Vezi, înțelegeam bine pe ce s-ar fi cuvenit să pun accentul ; și atunci ca și acum știam ce ar fi trebuit să-i spun hotărîtor. Eu ce-am făcut, însă ? I-am trîntit de la obraz că nu cred o iotă din tot ce-a spus, că mă minte. I-am adus aminte că pe Agnes a ucis-o de două ori...

— Știu că m-ai văzut cînd am împins mașina în prăpastie, dar crede-mă că nu se mai putea face nimic cu ea, cu cealaltă adică, vipera ! Înapoindu-se în casă, după ce o dusese pe Agnes și o părăsise fără apărare în

noaptea aceea nefericită, își găsise toate aparatele făcute zob și toate dosarele lui cu calcule și proiecte, toată munculița lui arzînd în cămin, aproape scrum. „De-acum ești al meu și numai al meu ! i-ar fi spus vipera. Te-am cumpărat nu pentru ca să fericești lumea, ci numai pe mine !“ De aceea a și omorît-o, aruncînd-o în prăpastie ! Pentru că bogăția pune în hățuri mintea iscoditoare a omului !

— Crede-mă, accentuă bătrînul, îmi oferea mie o recompensă, stăruia să primesc o sumă, ce să-ți mai spun ce sumă era. Înnebuneai nu alta ! Asta ca s-o împart cu sora mea, și, te rog să mă crezi, m-am simțit în acel moment răsturnat pe dinăuntru, întors pe dos, cum se zice ; am luat aceeași atitudine ca și Agnes. Mă simțeam pătruns de convingerea că eram om și că în mine existase tot timpul o mare demnitate, trăise așa, neștiută, cum trăiește peștele în apă și pasărea în aer. Atingeam pentru prima dată măreția adevărată a lui Agnes, pe care numai i-o bănuisem pînă atunci, înălțimea ei de femeie ca o floare... nici nu știu cum să mă exprim mai bine...

Era meșter la cuvînt, Doctorul, dar în bezna aceea eram mai tare ca el !

8

Tînărul adormise legănat de felul de a povesti al bătrînului, monoton și prelung ca o ploaie de toamnă care îmbibă totul cu umezeală rece, pătrunzătoare. Somnul, un fel de negură populată de umbre și de cercuri neclare, care se apropiau sau se depărtau desfăcîndu-se, ca atunci cînd aruncă cineva o piatră în apă, încerca să umple lipsa hranei din organismul slăbit.

Îl certa pe bătrîn : Bătrîn smintit ce eşti, cum puteai să nu te împiedici de nici o mobilă prin bezna aia, într-o casă pe care n-o cunoşteai ? Şi bătrînul îşi apuca între palme capul şi gemea încetişor. M-a lovit în moalele capului cu ceva, nici nu ştiu cu ce, că n-am simţit nimic, numai am început să mă prăbuşesc în negura de sub mine, cu tot cu fotoliu. Au, au, mă doare şi acum, deşi nu am nici o rană ! Poate că m-a pocnit cu un sac de nisip... şi m-am trezit pe un maidan zăcînd între bălării, întorcîndu-mă la lumina zilei de parcă reveneam din moarte...

Cum o să revii din moarte ? se întreba cel tînăr, trezindu-se. O luminiţă îi pîlpîi în cap, crescu, tremură de cîteva ori ca suflată de vînt, apoi se făcu mai mare, mai mare. Parcă revenea din moarte ! Deschise ochii să se convingă că e viu. Deasupra lui tremura în lumini şi umbre un chip blînd de mamă, sau de femeie iubită. Agnes ? Zvîcni întinzînd braţele spre grumazul femeii. Ar fi vrut să se cuibărească la pieptul ei. Dar braţele întîlniră doar aerul şi privirea din ce în ce mai limpede recunoscu betonul arcuit al podului, reflexele neliniştite ale undelor peste care se revărsa dimineaţa.

Unde era bătrînul ? Îl căută alături cu ochii nerăbdători. Făcu un efort ca să se ridice în capul oaselor. Se uită în dreapta şi în stînga. Nici urmă de el.

Un uruit greoi se prăvăli peste pod. Ce marcă de maşină o fi fost ? Tînărul nu ştia. Bătrînul ar fi ghicit-o imediat, deşi acum treceau multe maşini grele, camioanc, probabil, căci era dimineaţa şi începuse o zi nouă de muncă. Se făcuse vremea camioanelor... Şi de bătrîn nici urmă.

rapsodia albastră

1

Vinerea, exact la ora paisprezece fără trei minute, cu o precizie care se repeta de cîteva săptămîni pînă în cele mai mici amănunte de timp și de mișcare, tînărul bărbat, care ieșea pe poarta Institutului de aplicații științifice moderne (I.A.S.M.), traversa piața pustie tocmai la timp ca să ocupe o treaptă pe scara rulantă, la ultima ei rotație. O secundă întîrziere ar fi însemnat pierderea acestei curse a aerobuzului urban AB 1.

În ziua aceea se întîmplase însă ca scara să-l oprească aproape la mijloc, semn că-și depășise cel puțin cu o secundă rigurosul program de la ora două fără trei. Regulamentul transportului aerian în comun prevedea ca, în asemenea cazuri, cel care nu sosește la timp să rămînă pe loc pînă la cursa înapoi a scării care-l va readuce pe pămînt. Aceasta însă echivala cu o așteptare de zece minute, pe care îndrăgostiții tuturor timpurilor cu greu o pot îndura.

Tot ce se întîmplă cu tînărul cercetător fu de natură să arate că regulamentul transportului aerian în comun necesita încă perfecționări, ca și condițiile tehnice la care se aplica. În ciuda rigorilor regulamentare, tînărul se repezise pe trepte în sus, ca un copil neastîmpărat,

sărindu-le cîte două-trei o dată, și apucînd astfel să se strecoare în interiorul capitonat al aparatului de zbor cu o frîntură de secundă înainte ca ușa să se închidă peste el.

Toți pasagerii așezați în fotoliile comode reacționară ca și cînd accidentul se și produsese : un bărbat se ridicase pe jumătate cu intenția parcă de a se repezi în ajutorul imprudentului, o femeie în vîrstă scoase un țipăt scurt, o tînără își astupă ochii cu un suspin adînc, un copil uită să mai sugă din bomboana de ciocolată care-i umplea gura și așa mai departe, fiecare în felul său. Dar cum tînărul reuși să se prelingă nevătămat pînă la fotoliul de lîngă ușă, un oftat de ușurare le scăpă tuturor. Nici o mînă omenească n-ar fi putut opri ușa în mișcarea ei implacabilă ; ea era pusă în funcțiune, ca și elicopterul însuși, de pilotul automat, care nu putea prevedea nici o abatere de la regulă.

Așa se face că, în ciuda tensiunii care mai domnea între călători, ușa se închise, elicea se puse în mișcare și în curînd aparatul se ridică, legănîndu-se, de la pămînt. Zborul urmă după program. Și în acest timp, Aurelian Ursa, tînărul imprudent de mai înainte, încercînd să nu atragă în nici un fel atenția asupra sa, își retrăi întreaga aventură. Cînd înțelese prin ce a trecut, închise ochii, trăind în sine, adînc, emoția posibilei urmări a faptei sale.

Ca înfățișare fizică și îmbrăcăminte el nu se deosebea prea mult de alții de aceeași vîrstă — maximum treizeci de ani — și condiție ; era înalt, suplu, de o eleganță discretă în ținută și maniere. Pecetea muncii intelectuale pe care o îndeplinea nu era greu de descoperit, tot așa cum lumina care-i juca pe chip nu putea să fie decît o lumină de „îndrăgostit", cum cugeta tînăra călătoare cacare-l întîlnea acum a treia oară la aceeași cursă. De

data aceasta chipul tînărului, după ce se consumă momentul de tensiune, trăda gînduri frămîntate, care treceau dincolo de întîmplarea recentă. Şi, în timp ce dedesubt se derula filmul calm al oraşului-grădină, el evalua încă o dată purtarea ciudată a Celiei. Săptămîna trecută, după ce luaseră masa împreună cu familia, se aşezaseră ca de obicei, ea pe şezlongul de pe pajişte, el pe iarbă, alături, cu capul rezemat de genunchii rotunzi ca două bile de fildeş. Îşi aducea aminte că avusese un vis ciudat, dar cui nu i se întîmplă să-şi descopere somnul presărat cu tot felul de imagini, care, aparent, n-au nici o noimă şi nici măcar vreo legătură cu persoana sa ? !

Mai îngrijorător era că se trezise cu un sentiment acut de jenă, nu din pricina visurilor, ci pentru că putuse să adoarmă nesimţitor lîngă fata pe care o iubea ! Îi simţea şi acum degetele nemişcate încîlcite în păr, în acea mîngîiere fierbinte care-i făcea atît de multă plăcere ; ruşinat că putuse să se lase pradă somnului, rămăsese neliniştit sub uşoara lor apăsare. Nu îndrăznise să facă nici o mişcare pînă ce n-o simţise pe ea însăşi încordîndu-se ca şi cînd ar fi vrut să se ridice.

„Iartă-mă, i-a zis, şi ea l-a privit năucă. Părea să nu-l fi auzit, sau dacă-l va fi auzit, nu-l înţelegea. Am adormit ; nici eu nu-mi pot explica în ce fel anume !"

„Dar nu m-ai trezit de fel ! protestase ea fără nici o legătură, deşi acum, cînd se gîndi la rece, începea să înţeleagă altfel aceste cuvinte : Aşadar şi ea adormise ! De ce să te iert ? ! Hai mai bine să-ţi cînt ceva la pian !"

A avut inspiraţia să se uite la ceas ; ce fel de somn o fi fost acela, care nu durase nici măcar cinci minute ! În schimb fusese adînc şi atît de aglomerat de imagini fulgerătoare, clare, mai numeroase decît s-ar putea imagina ! ?

„Ce cînți tu acolo“ ? o întrebase în cele din urmă și Celia tresărise, îl privise peste umăr și pe urmă își fixase ochii pe mîinile ei. Părea să se mire :

„Ți-am cîntat eu ceva ? Cu mîinile astea ?“

Își privise, în adevăr, într-un chip ciudat albele ei mîini, care întotdeauna seamănă cu altceva : cu un porumbel care zboară, cu o suveică de argint ca într-un basm, cu un șoricel alb care palpită de teamă, și cine mai știe cu cîte și cu ce anume mai pot să semene. Și după ce se uitase la ele în acel chip ciudat, cu teamă și cu emoție, le împreunase, le legănase, le alintase la piept de parcă erau niște ființe dragi.

Se apropiase atunci de ea, îi apucase mîinile într-ale lui și i le sărutase. Iar ea strigase, de parcă atunci îl descoperea în preajma ei : „Aurelian, dragul meu ! Ești aici, aici lîngă mine ?“

Cum i se mai cuibărise la piept, ca o pasăre înfrigurată, și de spaimă, și de îngheț, și tremurul trupului ei drag îi încălzea și acum inima, în vreme ce elicopterul zbura spre Blocul Ciocîrliilor ! Îi era dor de ea, dar în același timp luă hotărîrea nestrămutată să afle de ce a plîns atunci, de ce era atît de desperată și de fericită... De ce, și iar de ce, brațele ei îl strîngeau spasmodic ca și cînd se întorcea după o lungă, lungă și fără speranță despărțire ? !

2

Blocul Ciocîrliilor risipea în atmosferă, pînă la aproape o sută de metri altitudine, un orășel-satelit, dintr-acelea care altădată se construiau în locuri pitorești, dezlipite de suprafața pămîntului. În realitate era o construcție monumentală, de natură experimentală,

pe un principiu nou. Casele erau izolate și dispuse la diferite nivele pe piloni de oțel, în așa fel, încît fiecare forma o mică insulă în atmosfera limpede de deasupra cîmpului semănat cu grîne unduitoare.

Legătura cu lumea înconjurătoare se făcea cu ajutorul ascensoarelor, care duceau fie la pămînt, fie la platforma din înălțime, de fapt un aeroport pentru elicoptere. Fiecare vilă avea pajiști și terase pe care se puteau amenaja mici grădini. Celia ocupa, ca de obicei, vinerea la ora aceea, șezlongul favorit, așezat în mijlocul pajiștii din fața casei ; ea scruta cu nerăbdare cerul în direcția orașului care se zărea ca prin ceață în partea de nord-vest. Devenise locul de ciocnire al unor sentimente contradictorii, care țeseau sau destrămau necontenit o mare iubire.

Sentimentele omenești formau la acea epocă obiectul unor acute dezbateri publice, pornind de la acele mașini electronice cu care, se zicea, se obținuseră „emoții" ! Dar, a reda cu ajutorul unor aparate electronice de cea mai mare finețe adevărata stare interioară a Celiei în acea zi de vineri, cînd aștepta să apară la orizont elicopterul cu logodnicul ei, ar fi fost, în adevăr, o performanță. Tînăra privea cu inima strînsă umbra uriașă a aparatului de zbor, care se tipărea în cele mai neașteptate chipuri pe mica așezare omenească dispusă pe verticală.

Își vorbea tulburată : „Visul a fost straniu și mă stăpînește și acum ! Mă mir cum de nu m-am trădat, cum de m-am putut stăpîni, deși parcă am trăit totul cu adevărat și sîngele însuși îmi bătea altfel de cum știam eu ! monologa ea, urmărind cu ochii aprinși silueta grațioasă a libelulei uriașe din aer. Dar dacă am visat doar, de ce nu mă pot întoarce ca întotdeauna la felul meu

firesc de a fi ? De ce am mereu prezentă această senzație nepămînteană ?"

Și deodată se opri și-și privi mîinile.

„Da, sînt ale mele, le recunosc, le știu." Și le adună la piept cu un gest care-i devenise familiar ; ca și cînd ar fi fost niște ființe neajutorate, simțea nevoia să le încălzească, să le alinte și să le insufle curaj. Pe urmă iar și le puse dinainte, întinzîndu-le încet, cu neîncredere, în poală. „Sînt albe, albe ca întotdeauna, fiecare deget, palma, încheieturile, fiecare cută și linie. Linia vieții e albă și unghiile roze, sînt albă toată, de ce să mă tem ?"

Și-și ridică ochii luminoși spre ușa ascensorului, care, din clipă în clipă, îl putea lăsa pe iubitul ei să răzbească spre ea. În ansamblul blocului, casele, deși constituiau un sistem, erau totuși izolate unele de altele, iar pajiștea pe care se afla Celia nu avea deasupra decît cerul, care nici măcar nu semăna cu un cer în sensul clasic al cuvîntului, ci mai degrabă cu un orizont fără sfîrșit, ca o apă limpede, nemișcată, fără fund.

În acel moment simți nevoia să-și miște mîinile, și, mai cu seamă, își dori o margaretă. Îl cunoștea bine pe Aurelian al ei ; era sigură că nu va întîrzia nici o „secundișoară" măcar... Și cu toate acestea, era neliniștită, pentru că, de cînd e lumea și pămîntul, n-a existat dragoste adevărată fără această neliniște, care-i îndeamnă pe îndrăgostiți să întrebe florile și bătăile inimii dacă sînt iubiți sau nu ? A nu te îndoi de el sau de ea ? E posibil una ca asta cînd iubești cu adevărat ? Industria de butaforie înregistrase un succes enorm, cu două sezoane în urmă, producînd margarete artificiale cu petale detașabile ; chiar și maturii se numărară printre cumpărătorii noului produs destinat tinereții și dragostei ! Celia ar fi închis ochii imaginîndu-și floa-

rea albă, pe care o întreba mișcînd încet buzele : „Mă iubește, nu mă iubește, mă iubește, nu mă iub..."

O întrerupse răsturnarea pe care o produse în ființa ei o mare explozie de lumină ; locul neliniștii gingașe îl luă extazul avîntat. Sărind să-și întîmpine iubitul, ea se simți ușoară ca fulgul, eliberată subit de tot ce o îngrijorase pînă atunci.

El o strînse la piept.

De acum încolo și el și ea aveau să fie una, aveau să aibă același timp și aceeași bătaie de inimă. Ochi în ochi, aproape fără să-i observe pe cei din jur — părinții și fratele mai mic al Celiei — ei intrară în casă, răspunseră (dacă asta se poate numi răspuns) întrebărilor puse, mîncară (dacă asta se poate numi mîncare), rîseră în contratimp și în intensități cu totul diferite de ale celorlalți meseni, pentru ca în cele din urmă să revină pe pajiște, la șezlongul preferat al Celiei, ca și cînd nu mai exista nimeni pe pămînt în afară de ei.

Fură lăsați singuri.

E o adevărată plăcere să-i observi pe îndrăgostiți, să le înregistrezi mișcările delicate, felul gingaș de a pronunța tainice cuvinte și a schimba priviri calde ; ceva mai tîrziu, imaginea lor în mijlocul pajiștii, ea pe șezlong, cu degetele în părul lui cîrlionțat, el așezat alături pe iarbă, cu capul rezemat de genunchii ei, deveni un adevărat grup statuar.

— Ce fac ? va întreba poate tatăl Celiei înainte de a se întinde pentru siesta de după-amiază.

— Se pare că au ațipit, va răspunde emoționată mama, suspinînd pentru toate amintirile ei de o viață,

Retragerea lor în vîrful picioarelor ar fi inutilă însă, dacă dintre ei vreunul și-ar da seama că ceva nu e în regulă cu tinerii. Conștienți însă de această fericire curată, și înregistrînd numai frumusețea imaginii con-

crete a fericirii, cei doi părinți se îndreptară liniștiți spre interiorul casei, pe cîtă vreme frățiorul, fermecat de imaginea plastică a celor doi, se apucă să-i deseneze în blocul lui de școală, ascunzîndu-se după perdeaua din camera lui.

Dar de ce par atît de adînciți în somn cei doi îndrăgostiți și de ce sînt așa de albi în obraji, ca și cînd n-ar mai avea picătură de sînge în ei ? El nu putea să-și dea seama de la distanța la care se afla. De aproape această paloare ar fi putut da de gîndit. Noroc că nimeni nu se apropie cîtă vreme frumoasa pereche rămase în acest fel nemișcată : capul lui pe genunchiul ei, mîna cu degete lungi de pianistă încîlcită în inelele părului lui, ochii lor cu pleoapele coborîte, și buzele subțiate și albite de parcă ar fi fost date cu praf de cretă...

. . . . . .

Nu somnul îi înlănțuia, ci, dimpotrivă, marea ușurință interioară pe care o simțeau, putînd fi echivalată doar cu senzația unei eliberări complete dintr-o captivitate lungă și grea. Nici unul, nici celălalt nu mai trăise vreodată ceva asemănător și, deși fiecăruia i se întîmpla exact același lucru, nu păreau totuși a fi împreună. Amîndoi păruseră că adorm în același timp, că se eliberează în același timp, că-și iau zborul în același timp, deși unul nu știa de celălalt, ci, independent, își urma fiecare drumul cu o viteză de care, dacă și-ar fi dat seama, s-ar fi îngrozit. Pămîntul se topea în urma lor cu o iuțeală ametitoare, pierzîndu-se într-o fumegare vag violetă, din ce în ce mai depărtată și mai cenușie, mai scămoasă.

Senzațiile se succedau cu repeziciune ; nu e puțin lucru ca, la un moment dat, să pierzi noțiunile de sus și de jos și să ai conștiința acestui fapt, de care nici

măcar să te miri nu avea rost ! Să simți cum se scurge din propria ta ființă ultima rămășiță de greutate inexplicabilă, ca un balast inutil, și să reîntîlnești, imaginea, visul, intersectînd realitatea de zbor prezentă, palpabilă și grațioasă ! Chiar și mîinile și-au schimbat înfățișarea : culoarea albastră de o puritate asemănătoare cu cea din picturile japoneze aplicate pe ceramică fină, le făceau atît de străvezii și de delicate, încît vechile comparații terestre deveneau anacronice.

Mai sensibilă la nuanțe, Celia înregistra cu toată ființa ei ușoară și limpede ca o fluturare de mătase albastră că e din nou altfel colorată, fără însă ca acest fapt să o mai înspăimînte, cum i se întîmplase cu o săptămînă înainte ; ba, avea chiar impresia că niciodată nu se speriase de mîinile ei străvezii și palpitînde ca trupurile lichide ale valurilor mării. Erau ușoare și vesele ; la fiecare mișcare îi fluturau prin față ca niște meduze misterioase, nerăbdătoare să atingă o uriașă plăcere necunoscută sensibilității omenești, total necunoscută !

El, în schimb, trăia o senzație bărbătească de nelimitat și posibil, o contopire a acestor două dimensiuni care, în cadrul Institutului de aplicații științifice moderne, deveneau exact contrariul : limitat și imposibil. Există întotdeauna o graniță dincolo de care nu se poate trece — o situație limită nu numai de ordin fizic, ci și spiritual. În cel mai bun caz apare doar o îndepărtată și abia vizibilă portiță, care nu poate fi atinsă decît printr-un uriaș consum de timp și de efort. Nu efortul unuia singur, nici a o sută de oameni, ci a mii și mii, a milioane ! O generală strădanie, asemenea vulcanului, care nu poate erupe decît dislocînd o uriașă masă de forță și de materie incandescentă.

Iar Aurelian... părea zvîrlit în zonele imposibilului, ale spațiului imens, nu de puterea dezlănțuită a unui singur

vulcan, ci de a tuturor vulcanilor de pe pămînt. Fiind un inițiat, spre deosebire de Celia care-și cizelase umanist și poetic sensibilitatea, tînărul cercetător înțelegea că zborul prin spații atingea viteza uluitoare și că, ceea ce însemna pentru ei ușurință, era doar starea de imponderabilitate. Nu putea pricepe, însă, care erau cauzele fenomenului și nici destinația acestei fantastice călătorii parcă printr-un culoar albastru.

Sigur că fusese nevoie de oarecare timp — un timp comprimat la maximum posibil, pentru că ideile veneau, treceau prin el și se duceau cu viteza fulgerului — ca să observe că înaintarea vertiginoasă avea un sens datorită acelei conducte absorbante, construită, pare-se, dintr-un material diafan și rezistent, dacă nu din raze de lumină. Altfel, nici n-ar fi putut fi logic să pătrunzi fără nici un fel de costum de protecție în Cosmos, nefiind expus la nici una din influențele nocive ale radiațiilor, cu atîtea primejdii pentru fragilul organism uman, dezvoltat milioane și milioane de ani în vata protectoare a atmosferei.

Și atunci Aurelian Ursa fu convins că va întîlni în curînd ființe superioare — ah, ce șansă unică pentru un pămîntean să izbutească pe negîndite o asemenea extraordinară realitate! Începu să se pregătească febril, cu atît mai mult cu cît micul astru care-i licărise în față se transformase într-o buză neagră, ca atunci cînd de pe mare se zărește pămîntul. Crescu apoi ca un măr, ca o minge de fotbal, ca un balon, ca un aerostat, ocupînd treptat întregul orizont, devenind limbă de pămînt, spațiu... Îi reveni simțul de orientare : se prăbușea vertiginos. O forță nouă îl apăsa, deveni din ce în ce mai greu, parcă i se adăuga un nou balast de plumb, acela pe care mai înainte îl aruncase încetul cu încetul, de care se eliberase pe nesimțite.

Alături de el, Celia aluneca la fel de lin și de absent, ca și cînd nu și-ar fi dat seama de prezența lui ; el însuși nu o vedea lîngă sine...

3

— Ce-ai zice de puțină muzică ? propuse ea cu un aer rătăcit.

El simți mai întîi dorința irezistibilă să se uite la ceas.

— N-aș vrea să cînți nimic, îi spuse, vreau să-mi povestești.

Accesul ei de rîs nu avu darul să-l convingă ; de altfel, tot așa de neașteptat cum izbucniseră, hohotele muriră.

— Ce-ai spus ? întrebă ea, ca și cînd nu-l pricepuse.

— Povestește-mi, accentuă el.

— Ce să-ți povestesc ?

— Și, totuși, ceva se întîmplă cu noi. Nu are nici un rost să ne ascundem unul de altul. E a doua oară cînd ne desparte acest somn ; sau poate că ne unește ? Dac-o fi somn, sau ce-o fi ! Eu unul am senzația scurgerii unui timp mult mai îndelungat decît cele cîteva minute în care se petrece totul.

— Ce se petrece ? întrebă ea stins, și bărbia începu să-i tremure.

— Vrei să mă amăgești pe mine ? Vrei să te minți pe tine ? Nu-mi pot da seama. Să știi că te observ și acum, ca și săptămîna trecută. Ea își împreunase inconștient mîinile, cu un gest gingaș și cu o pornire tandră. Asta e, urmă el, ți-au devenit dragi mîinile. Le aduni la piept ca pe un iubit. De ce ?

Tresărind, ea își desprinse mîinile, dar o făcu cu mult regret și repetă mecanic, inutil :

— Nu vrei să asculți puțină muzică ?

— Nu, nu vreau muzică și tu știi bine asta, rosti el aspru. Vreau să-mi răspunzi la niște întrebări. Trebuie să-mi răspunzi, Celia. Pentru fericirea noastră !

Ea își ținea capul plecat ; s-ar fi putut crede că e de acord să dea răspunsurile pe care i le cerea el ; totuși încordarea gîtului trăda o rezistență interioară, încă puternică. El urmări cu multă temere această linie încordată, care la auzul glasului său impetuos cedă puțin. Și atunci îi trebui un efort de voință ca să poată începe :

— Mai întîi a fost lumina aceea care topește balastul de plumb al trupului nostru, rezultînd o stare de ușurință cum nu ai mai simțit niciodată. Așa e ?

Mișcarea imperceptibilă a capului ei nu era un răspuns ; era încă o șovăială.

— Și atunci te înalți, începe o ridicare lină, firească, devenind din ce în ce mai vertiginoasă, continuă el ; începe un zbor peste spații, *cum n-ai mai simțit niciodată !*

— Și nu-ți dai seama de nimic, accentuă el după o scurtă pauză, pentru că totul pare firesc, foarte firesc, ca și cînd ai face lucrul acesta de cînd te știi. Și pentru că te preocupă altceva : unduirea de val a brațelor și a mîinilor, mai cu seamă. Îți produce delicii mișcarea înainte și înapoi a mîinilor, care vin spre pieptul tău și pleacă de la pieptul tău ca marea albastră și străvezie...

— De unde știi ? întrebă ea încet.

— Fluiditatea mîinilor e ca a valurilor de mare pe o plajă bătută de soare, un dans necunoscut al posibilităților noastre obișnuite, care te captivează pînă la vrajă.

Ea începu să ridice încet capul.

— De unde știi ?

Și el continuă să dea amănunte despre ceea ce putea fi un zbor, sau o mișcare de aspirație, o absorbție prin acea conductă străvezie, imaterială, ca o coloană de lumină prin infinitul cenușiu-violaceu al Cosmosului.

— De unde știi ? strigă acum Celia și ochii ei, măriți de uimire și de spaimă se fixară pe chipul lui transfigurat.

El îi susținu privirea.

— Celia mea iubită, șopti, nu mă privi așa. Sînt eu. Trezește-te din vrajă. E un vis nemaipomenit... ascultă-mă pe mine, dar e numai un vis, o himeră, ascultă-mă, draga mea, și amîndoi îi sîntem pradă... Sau e altceva, dar noi trebuie să ne păstrăm întreagă firea, să nu ne pierdem mințile... Adu-ți aminte ; acel ținut arid și umbra aceea de om...

Globurile ochilor ei crescură în orbite, și el se opri înfricoșat.

Poate mersese prea departe. Încercarea lui era prea brutală și prea pe neașteptate. Îi privea ca hipnotizat ochii bulbucați în orbite, care se abureau încetul cu încetul ca o ceașcă de porțelan.

— Aurelian, iubitul meu ! strigă pe negîndite, și-i căzu la piept, înfrigurată ca și prima dată. Ești aici, lîngă mine ? Dragule, dragule !

Și plîngea, și se strîngea la pieptul lui, se cuibărea de parcă-i aștepta mîngîierile și ocrotirea, și lui i se părea că acum abia înțelege de ce plînge și de ce suspină frîngîndu-și mîinile...

. . . . . .

— Nu, dragul meu, nu-mi aduceam aminte ; dacă n-ai fi venit tu cu toate amănuntele... Eu nu izbuteam să rămîn decît cu această extraordinară senzație de albastru fluid, care erau mîinile, brațele, trupul meu întreg ; și

mă temeam și mi-era drag că eram așa, simțind o nevoie mai mult decît imperioasă de a vedea mișcîndu-se în fața și în jurul meu brațele și voalurile albastre care mă înconjurau, dar mai cu seamă brațele și mîinile, adunîndu-se și depărtîndu-se, venind și ducîndu-se de la pieptul meu... Îți spun că mi-era dor de neliniștea aceea lichidă, izbitor de asemănătoare cu a valurilor mării. Aveam certitudinea transparenței lor, le priveam în zare și eram fericită că sînt mîinile mele albe, și eram nefericită că nu erau ca valurile mării, străvezii, nu ca sticla, ci ca un lichid neliniștit și voios... Iartă-mă, vorbesc fără șir, dar cred că-ți dai seama ce spun ? Acum, după cele ce mi-ai povestit și tu, pot merge mai departe în visul meu... sau în himeră, dacă zici tu...

— În visul nostru, Celia, căci eu nu aveam putința să-ți reconstitui amănuntele dacă nu aș fi trăit ca și tine visul, himera, sau ce va fi. Deci, îți aduci bine de tot aminte : ne-a ieșit înainte o umbră de om... Eu așa l-am reținut : ca o umbră, sau parcă stînd tot timpul în umbră față de mine.

— Vrei să zici că nu i-ai văzut chipul ?

— Nu. Nu i l-am văzut. Parcă se uita tot timpul în altă parte, la altcineva. Sau nu l-am distins în crepusculul acela albăstriu, sau, poate că așa sînt mai aproape de adevăr, am uitat cum îi era fața. Dar tu ?

— Eu, ce ? întrebă ea cu buzele albe.

— Tu i-ai văzut fața ? I-ai reținut trăsăturile ? L-ai recunoaște dacă l-ai vedea aievea ?

Ea se gîndi, se gîndi, și ochii lui rămaseră zadarnic aninați de gura ei.

Dar Celia reluă doar clătinînd capul în sens negativ :

— Eu reține altceva : parcă era însetat să știe ce mai e pe lume. Parcă așa îmi aduc aminte. Îi era sete.

— Nu mi-ai răspuns : l-ai recunoaște dacă l-ai vedea aievea ?

Ea se strînse în el.

— Oh, dragul meu ! Mă tem !

— De ce să te temi ? N-a fost decît un vis.

— Mă apasă visul ăsta. Era prea adevărat, sau prea neliniștitor.

El o mîngîie.

— Mi se pare că-ți trec gînduri negre prin cap, fără să fie nevoie. Desigur că avem datoria să ne întrebăm de unde provine visul acesta albastru, nu însă să-i exagerăm rostul și să-l amestecăm în viața noastră reală. Din partea mea, eu am să fac tot ce-mi stă în putință ca să aflu ce e de aflat. Și am să încep chiar de acum, cu puștiul ăsta, care se apropie de noi cu un aer așa de șiret.

Se apropia fratele Celiei. Paisprezece ani zburdalnici și pistruiați.

— Ia spune-mi tu, băiatule, ce-ai făcut pînă acum ?

— Am desenat.

— Unde ai stat tot timpul ?

Prin ochii strengari trecu o undă de rîs. Asta voia să știe eminentul cercetător ? Și dacă n-o să-i spuie nimic ? Dacă e un secret al lui ?

— E foarte important pentru noi, declară grav cercetătorul și-și trecu degetele prietenește prin părul băiatului. Am vrea să știm dacă n-ai observat ceva ciudat în timp ce noi stăteam aici, pe pajiște.

— Nu. Băiatul clătină capul.

— Fii atent la ce te întrebăm, pentru că mi se pare că tu știi ceva și nu vrei să ne spui. Am stat noi tot timpul aici ?

— Ca o statuie frumoasă ! izbucni vesel băiatul.

— Deci nu s-a întîmplat nimic ? Nu ne-am ridicat de la locul nostru și nu ne-am dus nicăieri, nici eu, nici Celia ? Băiatul nega. Nu s-a întîmplat chiar nimic ?

Atunci el izbucni în rîs.

— Ba, s-a întîmplat.

Celia făcu doar un început de mișcare nervoasă, ca și cînd ar fi vrut să-și ducă o mînă la inimă, sau la frunte ; Aurelian îi apăsă ușurel brațul și o domoli. Își continuă întrebările. Îi ceru băiatului să fie sincer pînă la capăt.

— Dar n-o să vă supărați pe mine, nu-i așa ?

— Mai încape vorbă ? ! îl asigură Aurelian, și-l privi privi lung.

— Atunci trebuie să știți că v-am desenat ! declară băiatul cu un aer radios.

Cei doi, parcă nu auziseră bine, parcă nu pricepuseră. Întrebară amîndoi într-un glas :

— Ce-ai făcut ?

— V-am desenat. Spuneam doar că erați nemișcați ca o statuie. Mi-a plăcut și mi-a dat în gînd să vă aștern imaginea pe hîrtie. Am făcut rău ?

Revenindu-și primul, Aurelian îl liniști pe băiat și stabili, descusîndu-l mai departe că, în ciuda lungii lor călătorii albastre, ei nu făcuseră altceva decît să constituie un nemișcat model pentru micul desenator, care nici o clipă *nu-și luase ochii de pe ei.*

— Prezența noastră, aici pe pajiște, face mai evident visul care ne-a captivat, de necrezut rămînînd doar coincidența de a fi avut amîndoi exact aceleași imagini și impresii. În aceasta constă toată curiozitatea. Însă, cum noi sîntem legați și spiritual, de ce n-am admite o asemenea transmisie posibilă, telepatică, de imagini, culori, chiar întîmplări asemănătoare ? Celia, sînt mai liniștit acum. Și parcă aș avea poftă să ascult puțină muzică. Vrei, Celia, să-mi cînți la pian ?

4

Aurelian Ursa se trezi în puterea nopții năpădit de o căldură insuportabilă, care năștea un flux de transpirație permanent și foarte abundent. Nu-și dădu seama din prima clipă ce putea fi, de aceea se preocupă mai întîi de aspectele fizice ale fenomenului. Îi era imposibil să se răcorească. Abia după un timp izbuti să-și dea seama că explozia, care-l răvășise cu un suflu fierbinte, se produsese în conștiința sa. În adevăr, nu se mai putea amăgi cu explicația puerilă a unui vis, nici cu posibila coincidență determinată de completa identitate de sentimente și gîndire dintre el și Celia. Adevărul ! Iată ce explodase în subconștientul său.

În ciuda febrei sufocante ce stăruia, el rămase nemișcat în așternutul care, încetul cu încetul, se răcorea. Glasul Celiei venea către el ca un copil în vîrful picioarelor : „Îmi spunea, sau îmi făcea impresia că îmi spune : Ești fericită că trăiești acolo unde ți-e locul. Eu am plecat atunci cînd mi se părea că totul este pierdut, cînd am avut certitudinea pămîntului pîrjolit... și mi se pare că am făcut un gest absolut inutil. Inutil, așa repetă de cîteva ori ca să arate că ființa pentru care-și sacrificase fericirea nu merita asta. Inutil. Iar tonul glasului său îmi trezește foarte viu adînca amărăciune pe care o trăia, un regret fără margini. Oare și noi ne iubim la fel ?"

Celia nu știa sau nu voia să țină seama de celălalt înțeles al vorbelor lui, căci din adîncurile ființei lui se năștea un ecou tulburător, dar nu de cuvinte, ci de amintiri : „A fost o coincidență — tensiunea și posibilitatea tehnică. O întîmplare. O intersecție între două forțe. Eu nu am avut numai un vis, ca biblicul Noe, ci coșmarul unei conștiințe trezite la adevăr, a conștiinței

că potopul acela de demult din istorie sau din legendă, era un fleac pe lîngă ce se poate întîmpla dacă valul distrugător va porni din însăși mîna omenească. Am fost nevoit să ridic ideea din biblie la nivelul tehnicii moderne : ca și arhaica arcă încărcată cu tot ce populează pămîntul, eu n-am așteptat ramura de măslin pe un munte, ci pe o altă planetă. *Astronava* mea era și ea încărcată cu esența vieții, cu germenii conservați ai tuturor viețuitoarelor de pe pămînt. Al tuturor celor utile. Ceea ce mi s-a părut inutil am lăsat deoparte. Gest donchișotesc. Ca și acela de a aștepta să treacă potopul".

„Și era în glasul lui, revenea Celia la ideea unei idile de dragoste, acea tristețe fără margini, acea melancolie copleșitoare care mă pătrunde și acum cu ecoul pătrunzător al lumii albastre... Nu știu de ce, dar nu pot înțelege destinul neiertător, care l-a aruncat departe în singurătatea aceea cumplită... Sau poate că tocmai înțeleg... Dragule ! îi spusese cu o notă patetică în glas, eu cred în existența bietului om condamnat la nefericire."

Revăzînd lucid și intens totul, Aurelian Ursa ajungea să-i dea dreptate Celiei : om sau umbră tînjea, purtînd, în adevăr, în vorbe și în intonații un dureros și ireparabil regret. Celia reconstituia feminin aceleași imagini pe care le trăise și el, le dădea o interpretare sentimentală, omenească, dar le relata extrem de fidel, ca și cînd ele ar fi existat aievea, ca și cînd era convinsă de evidența lor. Prin sensibilitatea ei, căpătau contur și amintirile lui, și ecourile pe care le purta în gînd, în zonele de penumbră ; căci omul acela, sau fantoma aceea, sau visul acela, sau ce altceva va fi fost, rostea :

„Știam ce risc îmi asum ; riscul singurătății și ne-

fericirii mele individuale. Dar mă gîndeam la datoria mea de om față de alți oameni, la obligațiile mele față de umanitate. Eram bogat, știu, și toate amenințările belicoase se făceau și în numele meu ; conștiința mea însă înțelegea bogăția altfel, ca o mare responsabilitate. Mă simțeam solidar prin ea cu cei mulți, cu cei lipsiți, cu cei fără apărare, dintre care o vreme făcusem și eu parte... În sfîrșit, certitudinea că omenirea trebuie să supraviețuiască unui cataclism... chiar venit din propriul ei interior, din propriul ei dezechilibru mintal și moral. Am vrut să-mi dovedesc mie însumi că istoria se poate repeta, și am ales model pe Noe cu arca sa. Tot ce au agonisit generații de generații din familia mea și mi-a revenit printr-un miracol se află aici, transformat în continuitatea potențială a globului pămîntesc. Atît numai că sacrificiul meu a fost inutil. Nu de bani e vorba, ci de timp, de realitate, de fericire. Timpul a trecut, dovedindu-mi greșeala, lăsîndu-mi numai nefericirea singurătății".

Ceea ce Celia interpreta ca o dramă a dragostei era totuși altceva : o chestiune mult mai complicată, care amesteca în mintea sa visul cu o realitate vagă, cețoasă, dar realitate în orice caz. Se revedea mic și zburdalnic. Fără pistruii pe care-i avea fratele Celiei, dar nu mai puțin neastîmpărat și nerăbdător să pătrundă misterele celor mari. Copilăria i-a părut ca un glob de cristal din interiorul căruia privea fericit și curios în jur. De atunci venea acel sunet real, care-i amintea, ca prin ceață, de un temerar exilat, pierdut pe o planetă cosmică sau în spațiul interplanetar... Nu știa exact ce se întîmplase și zadarnic acum se apleca spre globul lui de cristal care zburase din neguri pînă la el. Nici sigur nu putea fi că omul acela a existat cu adevărat. Poate că fusese una din multele ficțiuni ale copilăriei.

În schimb, în interiorul globului transparent domnea o lumină dulce, diafană, care-l ademeni tot mai mult. Și cînd se uită mai bine își văzu chipul de altădată. Avea și el pistrui, chiar dacă nu așa de mulți ca fratele Celiei...

. . . . . .

Cînd se trezi dimineața era stăpînit de un mare neastîmpăr, de un febril dor de acțiune. Gîndurile i se limpeziseră de parcă trecuseră printr-un filtru. La institut, înainte de a cere o zi învoire, se asigură, interesîndu-se la colegul său de laborator, că a existat cu adevărat un bogătaș sau un excentric, care pornise în Cosmos pe cont propriu.

— Ba bine că nu-mi amintesc, îi răspunsese acesta cu reflexul unei vechi pasiuni trezite în ochii săi severi înainte de vreme. Eram robit pe atunci radioamatorismului și i-am prins mesajul pe care-l transmitea pămîntenilor. Mi se pare chiar că așa zicea : „Dragi pămînteni." Era un glas impresionant, care formula idei mari, cutremurătoare. „Nu știu cînd vom putea reveni pe planeta-mamă, pe mult încercata noastră Terră ! Nu știm cum o vom găsi, dar noi vom aștepta cu încredere viitorul, socotind că ne-am făcut datoria !" Acel coleg de laborator cita cu capul puțin dat pe spate, de parcă cineva ascuns înapoia lui i-ar fi dictat cuvintele de demult. Uite, dragă Aurelian, nu credeam că am să le mai pot rosti vreodată ; mi se părea că le uitasem. Sună frumos, nu-i așa ? Dar tu, de unde pînă unde ?

Șeful îi aprobă imediat plecarea în oraș.

Se duse de-a dreptul la Biblioteca centrală de informații, o instituție impunătoare, care avea multă căutare : în ciuda clădirii de mari dimensiuni, mulțimea furnica pe coridor. Era o activitate intensă, dar care se desfășura în cea mai mare tăcere. Dispozitive spe-

ciale absorbeau zgomotele care întreceau în intensitate șoapta. În vastele săli de lectură păreai izolat de întreaga lume. În atmosfera de muncă tăcută, încordată, își începu Aurelian Ursa incursiunea în tăieturile de ziare ce-i fuseseră puse la dispoziție în cîteva minute. Dosarul voluminos se dovedi la fel de atrăgător ca și un roman de acțiune. Nu numai călătoria în sine făcuse să curgă multă cerneală de tipar, ci și felul cum se ajunsese la ea.

Mai întîi era senzațional felul cum modestul om, pe care-l descriau pe multe coloane, cu tot luxul de amănunte cuvenit, colegii de birou, patronii cafenelei și pensiunii pe unde trecea zilnic, vecinii, menajera, furnizori și croitori obscuri, devenise pe neașteptate moștenitorul uneia dintre cele mai mari averi din vremea sa. Iată relatarea ajutorului de notar, care îndeplinise oficiul de a transmite celui în cauză conținutul testamentului: „Eram plictisit de banalitatea monstruoasă a salonului în care așteptam printre mobile vechi, îngrozitor de desperecheate, cu un aer închis, stăpînit de un miros pătrunzător de naftalină. Rareori zeița Fortuna are parte de un asemenea cadru pentru a-și desfășura minunatele daruri. Nenorocirea făcea că nici nu puteam deschide geamurile să aerisesc, întrucît, pentru momentul pe care-l pregăteam, nu aveam nevoie de acompaniamentul sonor infernal produs de puzderia de copii, de jos, din tranșeea adîncă și îngustă care era strada". Și mai departe: „În această atmosferă terminai de citit documentul solemn. Cînd ridicai ochii, în fața mea nu era nimeni. Lăsînd privirea, îl descoperii pe fericitul moștenitor căzut pe covorul ferfenițit, leșinat numai sau, poate, mort de emoție. Zăcea cu brațele în lături, neînsuflețit și tragic ca un crucificat".

Pe vremea aceea ziarele aveau o adevărată predilecție pentru relatări de acest fel, bogate în episoade și în amănunte senzaționale. Interesul publicului cititor era menținut prin orice mijloace. Se făcea apel la toate sursele posibile. Aurelian Ursa citi multe povestiri ca aceea de mai sus, sau ca aceea a valetului, pe care stăpînul, nerăbdător să înceapă marea călătorie, îl întreba în fiecare zi :

„— Nu am primit o telegramă ?

— Nu, domnule."

Valetul nu putea să povestească altfel decît în dialog.

„— Mai ești aici ?

— Da, domnule.

— Bine. Dacă va veni telegrama să mi-o aduci imediat. Oriunde m-aș găsi, mă cauți.

— Am înțeles, domnule.

— Mai e ceva ? De ce nu te duci ?

— Dacă nu vă e cu supărare, am să vă fac o întrebare. Permiteți ?

— Mă rog, te ascult.

— Dumneavoastră, domnule, se spune că veți pleca într-o călătorie lungă. Cu noi ce se va alege ? Vă rog să nu vă supărați că vă întreb, dar eu îi reprezint acum pe toți ceilalți oameni care au plăcerea să vă servească ; nu am vrea să rămînem în aer.

— Cum «în aer» : cum vine asta ?"

Demnul reprezentant al oamenilor de serviciu folosise, fără să vrea, o expresie care atingea sensibilitatea viitorului călător astral ; asta voia să spună în cîteva cuvinte episodul. Ursa întrevedea însă o întreagă țesătură de drame și acțiuni epice legate de această călătorie senzațională. Ziarele nu le scăpaseră din vedere.

În sfîrșit, se ajungea și la călătoria propriu-zisă.

„Noaptea începuse să tatoneze pămîntul cu antenele înserării, tot așa de fine, de delicate și de sensibile ca și cornițele melcilor primăvara. Pădurea priia mai bine întunericului, decît poiana lărgită artificial, pentru a permite lansarea rachetei. Lumina încă își păstra tăria aici, unde se afla avîntată spre înălțimi, îmbrăcată într-o subțire țesătură metalică, o elegantă siluetă gata de zbor. Extremitatea de jos se sprijinea de o groasă pistă de beton armat așezată pe un șir de cilindri uriași, în timp ce partea de sus, semănînd cu o cupolă de sticlă, răsfrîngea ultimele raze ale soarelui culcat pe linia îndepărtată a orizontului."

Foarte multe floricele de stil, care aveau menirea să fixeze cadrul în care se desfășura evenimentul, dar erau prea puțin relevante pentru scopul în sine. Totuși, erau și cîteva notații de acest fel: „Îl însoțește doar genialul inventator. V., un ilustru anonim pînă acum cîteva zile, cînd vestea călătoriei a străbătut meridianele. Acesta pretinde a fi descoperit un combustibil sau un sistem de combustie care, practic, asigură expediției posibilități nelimitate de deplasare în timp și în spațiu." Iar în altă parte: „În adevăr, am vizitat nava înainte de a fi ocupată de cei doi temerari exploratori spațiali și am constatat cu proprii noștri ochi că în interior nu au loc decît doi oameni, și aceasta cu mare economie de mișcări. Cabinele sînt ocupate cu o încărcătură necunoscută, care ni se spune că formează un material de experiență. Ce fel de experiență? Ni se răspunde vag: Din domeniul biochimiei. În ce scop? În interesul omenirii".

Se adăugară rînd cu rînd amănunte noi, comentarii noi, fură abordate toate genurile publicistice, inclusiv de natură științifică. Pe urmă interesul începu să scadă: articolele și reportajele deveniră tot mai rare și mai

scurte, înmulțindu-se în schimb referirile indirecte (cronicile la romanele, piesele de teatru și filmele care folosiseră datele elementare ale problemei ca motiv de declanșare artistică ; cazul în sine intra iremediabil în uitare. Stațiunile radar de pe pămînt nu mai dădură nici un semn care să alimenteze senzaționalul vînat de ziare.

Expediția muri fără necrolog.

Veni uitarea.

5

Aurelian Ursa își încheie în felul acesta relatarea :

— Întîmplarea asta de mai demult, conjugată cu evenimentul trăit de mine, mă pune pe gînduri. Sînt nevoit să fac unele legături. Ceea ce scriu ziarele vremii e mai presus de orice îndoială, iar ceea ce am trăit eu depășește un simplu vis, sau o altfel de explicație de domeniul psihanalizei, întrucît am un martor care a trecut exact prin aceleași întîmplări și senzații. Este exclusă revenirea unilaterală a unor vechi percepții personale, a unor simple amintiri din copilărie, prezente în subconștient, pentru motivul că Celia însăși nu poate fi bănuită a avea absolut aceleași reprezentări psihologice ca și mine. Deși n-am întrebat-o, sînt convins că ea habar nu are de acest zbor cosmic pe care eu îl uitasem ca și lumea întreagă. Din moment ce omenirea rămasă pe Pămînt a reușit să-și asigure, cu mai multă înțelepciune decît aceea individuală, o viață pașnică, nu are rost să ne mai aducem aminte. Iată-l însă pe surghiunitul de bunăvoie, pe acest autor al unui sacrificiu sublim și inutil, undeva în Cosmos, pe o planetă, pe un corp ceresc nouă necunoscut deocamdată. După ce atîția ani nu a dat nici un semn de viață alor săi,

pămîntenilor, acum o face în desperare de cauză. A rămas singur. Am certitudinea că ne-a sugerat uriașa singurătate care îl tiranizează ; ea a devenit de nesuportat prin pierderea unicului om apropiat, care i-a împărtășit soarta. Astfel a hotărît să iasă din izolare și să caute din nou legătura cu pămîntul. Șeful îl asculta fără să-și poată stăpîni cu totul trăsătura de scepticism. Și poate c-a mai căutat-o, dar n-a găsit-o, accentuă Aurelian Ursa ; sau dacă a găsit-o, n-a izbutit să depășească posibilitățile visului. Același lucru mi s-ar fi întîmplat și mie. Aș fi uitat totul, ca și cînd aș fi visat, dacă nu s-ar fi întîmplat să trăim doi, în deplină identitate, marea și tulburătoarea întîlnire.

Față de pasiunea lui Ursa, pe care-l aprecia pentru seriozitatea în muncă și buna pregătire cu care venise din facultate, profesorul nu-și permise să fie categoric. Gîndurile tînărului cercetător se diversificau, încercînd să argumenteze o teorie care depășea realul. Iar Aurelian Ursa, pentru prima dată, avu revelația că Celia trăia mult mai adînc decît s-ar fi cuvenit evenimentul.

— Nu se poate să nu reflectăm mai atent asupra „întîlnirii" voastre în spațiu. Avem nevoie de o confirmare științifică.

Tînărul cercetător se îmbujoră, dar nu ca un discipol ambițios în fața unui profesor care ar fi urmărit să-l pună la încercare, ci pentru că se gîndea la Celia, ale cărei senzații fuseseră mai vii decît ale lui, punînd deci cu atît mai mult în lumină realitatea întîlnirii. Sesiza, dincolo de îndoiala abia exprimată a șefului, primejdia care-l pîndea mai larg în sînul opiniei publice. Își putuse da seama, urmărind presa, cît de ușor poate fi trezită curiozitatea colectivă, și apoi, o dată trezită, cît de departe putea ajunge ea scormonind nemilos, și cît de multe pălăvrăgeli erau puse pe urmă pe spinarea acele-

iași opinii publice atoaterăbdătoare. În sfîrșit, cît uita de repede ! Neplăcerile cele mai numeroase ar fi căzut asupra Celiei, care trăia mult prea adînc și senzorial toate aspectele chestiunii, spre deosebire de el, care era lucid și prevăzător.

Nu se gîndea la o acțiune spectaculoasă, dimpotrivă, voia ceva simplu și eficient.

— Uitarea omenească mi se pare nedreaptă față de cineva care trăiește, există și a încercat să facă ceva bun pentru viață ; dar mult mai primejdioasă este aducerea-aminte. Vă închipuiți ce s-ar întîmpla dacă oamenii ar afla din nou de marele ei „salvator". Va rîde cu hohote, îl va disprețui, îl va huli ? Chiar dacă a săvîrșit o mare greșeală, închipuindu-și că omenirea poate fi ajutată de undeva din afară, tot nu merită un epilog crud, umilitor.

Șeful începu să zîmbească ; era o manifestare de simpatie.

— Vorbești de el ca și cînd ai avea deplina convingere că există cu adevărat ; că el e acela care și-a luat zborul în necunoscut, acum nu știu cîți ani în urmă și că recent, prietenul său, unicul om pe care-l mai avea în apropiere, l-ar fi părăsit pentru totdeauna. Fantezia a ajutat întotdeauna știința, dar nu uita că sîntem oameni ai unor discipline exacte, riguroase, și nu avem voie să ne hazardăm. Avem în primul rînd nevoie de argumente foarte solide.

— Dacă-mi permiteți, se precipită tînărul, mai am un argument. Sensul polemic al discuției îl încălzise din nou, făcîndu-l să-și uite propria îngrijorare în legătură cu Celia. Am luat cîteva informații și despre inventatorul care a facilitat din punct de vedere tehnic evadarea de pe Pămînt. L-am găsit cu un aport substanțial la capitolul „laseri", deși cercetările lui mergeau mai

departe, spre o altă categorie de raze, despre care presa vremii nu mai poate vorbi decît foarte vag, cu suficientă ingnoranță. Reiese că pe lîngă calități comune cu ale laserului — intensitate, coerență, proprietatea de a nu se împrăștia în atmosferă —, aceste raze aveau și niște calități rămase în afara puterii de percepție a inteligenței limitate cotidian. Vă amintiți că v-am vorbit de senzația că sîntem absorbiți parcă printr-o conductă, ca niște fire de praf printr-un tub de aspirator... Și apoi culoarea albastră și proprietatea transparenței unduioase, fluide. Întîlnirea în spațiu a avut loc, e sigur aceasta, pe baza unui principiu care ne e necunoscut, dar care ne îndeamnă încă o dată să luăm inițiativa unei acțiuni.

— Am putea încerca ceva. Ce propui ?

— În primul rînd o discreție absolută. Aveți dreptate cînd recomandați verificare și răsverificare. În afară de asta am în vedere un plan.

În conformitate cu acest plan, o chemă la videotelefon pe Celia. Profesorul era de față la convorbire, dar în așa fel, încît nu intra în cadrul micului ecran, deci nu putea fi văzut de fată. El ascultă dialogul și precauțiile gingașe ale tînărului său colaborator cu un zîmbet ușor sceptic ; noroc că acesta nu avea cum să-l vadă.

După mica introducere, Aurelian Ursa o pregăti pe Celia pentru ceea ce avea de gînd să facă.

— Draga mea, m-am gîndit mult la întîmplarea noastră ieșită din comun. Presupun existența unei raze de-o putere și cu efecte care nu-mi sînt pe deplin lămurite. Venită de undeva din imensitatea spațială, raza ne-a cuprins pe amîndoi și ne-a stăpînit cît i-a permis mișcarea de rotație a pămîntului....

— Era așa de nefericit, șopti Celia.

— Aș vrea să-ți arăt o fotografie și să te rog să-mi spui dacă îți inspiră vreo amintire, sau vreo asemănare. Celia își ținea ațintită privirea pe micul ecran. Se observa aproape cum i se dilată pupilele și cum i se zbătea un nerv într-una dintre pleoape. În locul chipului lui Aurelian, apăru un alt chip.

Dincoace, pe ecranul din fața lui Aurelian se vedea limpede obrazul oval al fetei și fiecare trăsătură, fiecare tresărire a mușchilor. Paloarea ei fu evidentă. Ca și cînd sîngele i-ar fi fost absorbit dintr-o singură dată. Celia dădu un țipăt și strigă doar atît :

— El e !

. . . . . .

Vineri veni după nenumărate pregătiri și frămîntări. Aerobuzul AB 1 se afla în cursă obișnuită spre Blocul Ciocîrliilor, dar tînărul bărbat care se așezase pe fotoliul de lîngă ușă nu mai avea pe chip acea lumină străvezie de „îndrăgostit", așa cum altădată o văzuse una dintre călătoarele obișnuite ale cursei. Pe trăsăturile lui bine conturate jucau acum umbre de nesiguranță și neliniște. Aurelian Ursa privea cu amărăciune cerul, departe de acele elanuri de altădată cînd ar fi fost capabil să se arunce în elicopter cu riscul vieții, numai și numai să ajungă la timp la destinație. Și capătul drumului pentru el era Celia ! Celia de atunci, nu cea de acum, pe care o simțea apropiindu-se și îndepărtîndu-se de el ca și valurile mării de o plajă bătută de soare, deși îi lăsa în permanență tiparul material : mîna fără vlagă în căușul palmei lui, capul culcat ușor pe umăr...

Îi venea să se întrebe : să-mi fi rămas numai Celia cea albastră, aceea care zbura alături de mine, nu însă împreună cu mine, spre planeta necunoscută, la acel solitar om rătăcit printre aștri ? Nu mai încăpea îndoială : fizic ea nu se dezlipise de el... și dacă n-ar fi

fost certitudinea pe care i-o dădea micul desenator că nu se mișcaseră de pe șezlong... Ea însă avea momente cînd se topea în albastrul amintirii ; o simțea, alunecînd de lîngă el în mijlocul unei convorbiri, dar cel mai adesea cînd cînta la pian (și ar fi stat toată ziua la pian !). O cunoștea pentru că își pleca privirile spre mîinile ei, ca la o poruncă în fața căreia nu poți decît să te supui. Avea pînă la urmă puterea de a se reține să nu se apuce să le alinte, să le legene la piept.

Interesul științific se ciocnea violent cu neliniștea îndrăgostitului. Risca s-o piardă pe Celia pentru acea lumină albastră. Ah, nu ! Nu pot fi stupid în halul ăsta ! Încerca să fie logic, pe cînd silueta aeriană a Blocului Ciocîrliilor abia se desena vag în fumegările alburii ale zării. Gelozia înjosește pe om, își spunea, coborîtoare cum e din îngrozitorul simț al proprietății private...

Aurelian ieși primul pe ușa bombată, care se deschise automat la capul scării rulante, soră geamănă cu aceea din stația de urcare. Pasul său elastic îl împingea spre destinul său. De cum deschise ușa ascensorului, ca să iasă pe pajiștea din fața casei Celiei, auzi pianul. Avu o șovăială, înainte de a se apropia de ușa care dădea de pe verandă în camera de muzică.

În adevăr, la pian se afla Celia. Degetele ei unduiau ca valurile unei mări de lapte pe umflăturile clapelor, care reacționau sonor, cu rezonanțe fine, difuze. Înlănțuirea de sunete dovedea o stare psihică agitată. Ardea de nerăbdare să-și întîlnească iar umbra, lumea albastră ; observînd-o fără ca ea să-i bănuie prezența, își dădea seama că încă de acum trăia ceea ce va veni. Era subjugată de posibilitatea ca trupul ei să devină din nou străveziu, fluid, neliniștit ca marea.

— Celia, o strigă încetișor.

— Ai venit, iubitule ? suspină ea. Cît e ceasul ?

— Mai este puțin ; foarte puțin, adăugă, după ce-și consultă ceasul.

Se apropie și i se cuibări la piept.

— Vai, ce bine îmi pare că ești aici, lîngă mine ! Mi-e așa de frică !

El nu înțelegea.

— De ce ? o întrebă stăruitor. De ce ți-e frică ?

Ea îi răspunse încet :

— Nu-ți dai seama ? Dacă ni se întîmplă ceva rău ? Dacă nu ne mai putem întoarce ?

— Ne vom întoarce ; avem această datorie față de dragostea noastră. De altfel, te asigur că totul nu poate dura decît atît cît ne cuprinde raza aceasta misterioasă, înainte ca rotația pămîntului să ne scoată din puterea ei. Atunci redevenim noi... noi așa cum am fost și cum vom fi și de-aici înainte.

El se gîndea revoltat : E un bătrîn nebun, mai bine zis înnebunit de singurătate. A avut puterea să i se arate Celiei ; dar lui nu. De ce ? Ce intenții are și la ce se puteau aștepta de la el ? Nu cumva Celia era mai aproape de adevăr, temîndu-se ?

În ciuda acestui sentiment, Celia îi spuse cu nerăbdare :

— Să mergem ; e vremea.

El o opri, o reținu de umeri și i se uită adînc în ochi.

— Vreau să te întreb ceva.

— Și ție ți-e teamă ? îl descumpăni ea.

Ar fi vrut să-i strige : „Pentru tine mă tem, de ceea ce crezi și simți !“ Cu toate acestea negă : Nu avea de ce să-i fie teamă.

— Nu despre asta e vorba. Vreau să-mi spui acum imediat, pe loc, că mă iubești. Mă mai iubește fetița mea ca înainte ? Asta vreau să-mi spui !

Și ea, cuprinsă de emoție :

— Hai să mergem *acolo*... Se smulse din strînsoarea mîinilor lui și o luă către șezlongul din mijlocul pajiștii.

— Te-am întrebat ceva, Celia. E foarte important să-mi răspunzi înainte de întîlnire. O ajunsese și mergea alături de ea, temîndu-se acum cu adevărat.

Ea îi vorbea :

— N-am dat voie nimănui să miște șezlonul, nu-i așa că am făcut bine ? Altfel riscăm să nu ne mai găsească. E timpul, dragule ? Nu avem voie să întîrziem.

Se alinta, deși parcă nu erau împreună. Nu-l privea și nu-l auzea parcă. Brațul ei îi încercui mijlocul. Pășeau acum înlănțuiți. Erau aproape și totuși parcă pătrunseseră în lumea albastră : fiecare trăia pe cont propriu, fiecare cu destinul, cu simțirea și năzuințele sale. Celia se grăbi să se așeze ca și alte dăți pe șezlong, cu ochii spre cer ; el își culcă șovăind tîmpla pe genunchiul ei. Îi simți degetele în păr și acest gest simplu și tandru îl mișcă pînă la lacrimi.

Așteptau.

Din camera sa, fratele Celiei îi studia printre perdele. Desenul început vinerea trecută se desăvîrșea acum. Lucra încet, migălos, întîi întipărindu-și bine în minte fiecare trăsătură pe care urma să o traseze apoi pe foaia de hîrtie.

— Cît e ceasul ? întrebă Celia.

El îi răspunse în silă.

— Nu mai e mult, șopti ea. Sînt foarte emoționată. Nu, nu, să știi că acum nu mă mai tem !

— Nu ai nici un motiv să te temi. Săracul bătrîn ! Voi fi cu tine, de altfel, să nu uiți nici un moment !

— N-am să uit.

Voi să-i vadă ochii ; Celia se uita la cer.

— Cît e ceasul ? îl întrebă din nou, dar el nu-i mai răspunse. Dragule, exclamă atunci cu îngrijorare,

— Ai vrut să-mi spui ceva ? o întrebă el ca s-o liniștească.

— Nu... nu.

— Îmi ești datoare cu două răspunsuri pînă acum.

— Cît e ceasul ? Era neliniștită. Mi se pare că stăm de o veșnicie așa. Nu cumva a trecut timpul ? Nu cumva azi nu vine la întîlnire ?

— N-ar fi exclus să se întîmple și așa. Poate că mișcarea de revoluție a Pămîntului și a astrului aceluia necunoscut să nu mai concorde ca pînă acum. E de ajuns o mică abatere de un milimetru... Celia, ce-i cu tine ? De ce plîngi ?

Izbucnise cu adevărat într-un plîns sfîșietor. El se ridică repede din iarbă, o ajută și pe ea să se scoale de pe șezlong și o strînse la piept cu dragoste.

— Liniștește-te, te rog, liniștește-te, iubita mea fetiță ! Acum e clar că raza lui nu ne-a mai nimerit pe noi...

— Ce vrei să spui ? îl întrebă ea precipitat.

— Exact ceea ce știi și tu foarte bine : negăsindu-ne pe noi... poate că n-a găsit pe nimeni !

— Dar e groaznic ! Îți dai seama ? Sărmanul om singur ! Înseamnă că am pierdut pentru totdeauna posibilitatea...

— Ce posibilitate ?

Întrebarea lui rămase din nou fără răspuns ; ea își șopti ca și cînd ar fi fost singură :

— A fost așa, de parcă am fi trăit altă viață !

— Putea fi ca o moarte, zise el abătut.

— Singurătatea e mai neîndurătoare decît moartea. Iubitul meu ! ridică ea glasul ca atunci cînd ar fi descoperit că e din nou lîngă ea, că îi era sprijin și iubire. Noi n-am putea să-l salvăm pe sărmanul om singur, rătăcit din familia noastră uriașă, omenirea ? Însufle-

ţirea îi colora obrajii. Trebuia să-l convingă la un gest nobil faţă de sărmanul generos, prizonier al propriilor sale intenţii bune. Gîndeşte-te, dragule, dacă nu ne-a mai găsit pe noi, presupunînd că a dat totuşi de altcineva... sau va da de altcineva cu o altă ocazie... Aurelian nu clătină capul cum ar fi vrut, dar se vedea după expresia feţei că era sceptic. E singur, nu mai are pe nimeni. A vrut să fie bun, şi iată că noi procedăm pe dos. Va da de altcineva şi pînă să se lămurească şi aceia... vezi cît e de nestabil totul...

— Să-i întrebăm pe oameni ? Să dăm publicităţii întîmplarea şi să cerem ajutorul tuturor ? întrebă neîncrezător tînărul bărbat, căci iar i se trezise în conştiinţă responsabilitatea.

— Da, să dăm sfoară în lungul şi în latul pămîntului, şi să acţionăm. Glasul nostru să străbată meridianele şi paralelele globului : Cine a cunoscut într-un vis albastru un om care suferea de singurătate şi de neputinţă... Hai, vino, vino să scriem. Mai presus decît orice, să fim oameni !

Celia îi întinse mîna ca şi cînd ar fi fost la un nivel mai coborît decît ea. I-o cuprinse. Şi o urmă, de parcă se înălţa pe o culme inundată de lumină...

Ceva mai tîrziu, cînd se potoli febra de acţiune, Celia îl privi pe Aurelian cu ochi lucitori, cu un zîmbet tandru, nu adunîndu-se lîngă el, ci păstrîndu-l în faţă, ca şi cînd ar fi vrut să-l cuprindă necontenit cu privirea.

— Nu mă mai înspăimîntă lumea albastră prin care am trecut. Tu însă voiai să-ţi răspund la nişte întrebări. Să începem cu prima. Îl sărută ! Dacă acest răspuns te mulţumeşte, să trecem la al doilea răspuns...

cerceii de lapislazuli

La 20 iulie o femeie fu scoasă din apele mării, învineţită şi fără suflare. Era complet îmbrăcată şi mai strîngea încă în mîinile crispate o mică poşetă neagră, în care, cînd o deschiseră ca să o identifice, nu găsiră altceva decît un bileţel pe care scria: „Îs sătulă de lume". Literele mari, stîngace, aplecate mult spre stînga, parcă gata să cadă pe spate, trădau o mînă neinstruită, în contradicţie flagrantă cu toaleta şi lenjeria, nu elegante, ci foarte fine, o adevărată orgie de bun gust şi de gingăşie feminină, mergînd pînă în cele mai neînsemnate detalii.

Primul ajutor îi readuse respiraţia, „o puse pe linia de plutire", după cum se exprimă unul dintre nenumăraţii spectatori adunaţi ca muştele pe o bucăţică de zahăr. Efortul de a salva viaţa frumoasei necunoscute se înteţi o dată ce primele semne de revenire aduseră o brumă de culoare corpului pînă adineauri inert, cadaveric. Frumuseţea trupului viu sări în ochi acum mai mult ca înainte. Tînăra nu era numai de o eleganţă distinsă, ci şi de o deosebită perfecţiune fizică. Salvatorul îşi lipea din ce în ce mai voluptos gura de gura lipsită de viaţă.

Mașina urgenței puse capăt acestui joc ; claxonul ei strident se pare că pătrunsese vag și în conștiința amețită a candidatei la neființă : deschizînd ochii o frîntură de secundă făcu să tresară o rază neagră, ca un luciu de oțel. Atît fu totul, dar prin cei din jur trecu un fior.

Procurorul de serviciu ascultă toate aceste relatări, care-l puneau și mai tare în dilemă, ca și toate celelalte amănunte contradictorii : buna calitate socială, fără doar și poate ; scrisul ignorant ; poșeta goală ; lipsa oricăror acte și toate celelalte. Un atentat ? O crimă ? Un accident ? Și, colac peste pupăză, un bărbat care, stăruind să fie primit, îi trimise o carte de vizită în stare numai ea să-l facă să se ridice în picioare.

Și apoi această declarație surprinzătoare :

— Sînt gata să-mi asum toate urmările acestui nefericit incident. În oarecare măsură, port eu însumi responsabilitatea lui.

Apărea deci și un responsabil, în contradicție și el cu acea declarație cutremurător de simplă și naivă : „Îs sătulă de lume !“ Procurorului îi trebui un efort ca să se regăsească în acest labirint și să-și exercite mai decis atribuțiile legale.

— Față de declarația dumneavoastră, domnule profesor, mă văd obligat să vă pun cîteva întrebări. Întrebări legiuite, adăugă procurorul văzînd semnul de negație al celuilalt.

— Vă stau la dispoziție, bineînțeles, deși mi-e penibil... și mai bucuros aș fi dacă totul ar trece neobservat. Sînt în joc interese mult mai mari decît această tînără nefericită, vă asigur !

— Voi face tot ce-mi stă în putință. Eu însă sînt obligat să-mi fac datoria, tot așa cum dumneavoastră v-o

faceți pe a dumneavoastră și oricare altul pe a lui. În măsura în care cazul nu contravine intereselor generale de morală și securitate socială, voi trece cu buretele...

— Să aveți toată siguranța că e un act necugetat, stărui bărbatul care făcuse surprinzătoarea declarație în acest caz delicat.

Procurorul nu-l lăsă însă să mai continuie, ci cu un ton adecvat, începu să-i ceară detalii din care să reiasă identitatea victimei. Se scuza mereu pentru că era silit să pună întrebări, cu atît mai mult cu cît încă de la început, bărbatul impunător, care voia să-și asume întreaga responsabilitate, dădu semne de neliniște. Își strînsese umerii și-și plecase stînjenit fruntea încă de la prima întrebare : „Cine e persoana ? Numele, prenumele, ocupația.“ Tîmplele sale, brumării de pe urma vîrstei — în jur de patruzeci și cinci de ani — și de pe urma preocupărilor sale profunde — un reputat om de știință în domeniul electronicii, directorul institutului corespunzător al Academiei de științe — arătau jalnic. Făcea totuși sforțări să se țină tare ; îl ajută să-și învingă încurcătura și excelenta sa formă fizică, foarte apropiată de a unui sportiv credincios disciplinei favorite. Ridicînd fața ca să rostească numele femeii, lipsa ridurilor îl făcură să pară senin, nevinovat și mult mai tînăr decît îl arătau firele de păr din jurul frunții.

Iar numele femeii spunea mult și totuși nimic, căci după ceea ce era simplu, obișnuit, omenesc — Alice — urma o trenă dantelată sonor, care inspira respect, sau, prin contrast, un domeniu de fantezie.

— Cunoașteți circumstanțele în care s-a produs... să-i zicem deocamdată „accidentul“, și eu doresc din toată inima să fie cu adevărat un accident, își continuă

întrebările procurorul. Ce vă spune această bucăţică de hîrtie ?

Îi arătă bileţelul găsit în poşetă.

— E ea. Aşa cum era cu adevărat, fără cercei, fără nimic altceva.

— În legătură cu ce puneţi cerceii ? se arătă interesat procurorul şi-şi aruncă ochii pe notele pe care şi le luase în timpul cercetărilor. Nicăieri nu erau amintite podoabe femeieşti preţioase, cu atît mai mult aceşti cercei care apăreau în calea lui ca o nouă pistă posibilă. Dar celălalt se grăbi să-l asigure că aceasta nu însemna nimic, doar fiecare femeie poartă cercei.

— Cum vă explicaţi atunci contradicţia dintre acest scris, mă abţin să-l calific, şi sonoritatea numelui, precum şi tot ce indică o femeie de cea mai fină categorie ? Nu ar putea să fie scrisul altcuiva, cu scopul de a ne induce în eroare, şi în loc de sinucidere să fie ceva mai mult ?

— Ah, nu. E scrisul ei şi maniera ei naturală de a se exprima. Savantul tuşi după ce spuse aceasta şi-şi roti îngrijorat ochii în jur. Pentru numele lui Dumnezeu ! N-aş vrea ca acest secret să ajungă la urechile presei. S-ar produce ireparabilul.

— La care ireparabil vă gîndiţi ? Procurorul zîmbea cu superioritate.

— E tot o chestie de responsabilitate... Gîndiţi-vă cît de condamnabilă e uşurinţa cu care lumea bună primeşte în mijlocul ei pe oricine e îmbrăcat la fel cu ea, şi apoi, ce părere aveţi despre cei care facilitează o asemenea contrabandă din clasele sociale inferioare... Bineînţeles, responpasibilitatea emorală şi are o însemnătate mai mare decît aceea impusă de legi.

Micul dispreţ faţă de legile pe care le apăra îl făcu pe procuror să se strîmbe.

— Mă tem că firul responsabilității de care vorbiți se încîlcește totuși în jurul trupului de femeie pe care l-am pescuit azi din apele mării. Procurorul se regăsise, reluînd ceva din stilul firesc al profesiei sale, și nobile și ingrate în același timp. Nu e vorba numai de un dar născut din spuma valurilor, urmă el puțin afectat, ci de acest bilet și de afirmația dumneavoastră, pe care nu v-a cerut-o nimeni și ați dat-o nesilit, din proprie inițiativă... dar care, din nefericire, nu ne aduce și lumina necesară...

— O iubesc ! îl întrerupse atunci savantul ridicîndu-se în picioare. Iubirea e și ea o problemă de responsabilitate !

Ridicîndu-se și el în picioare, procurorul totuși era mai descumpănit de cum voia să-l arate ținuta falnică și sigură de om al legilor. Extravaganța, componentă nedesmințită a caracterului oamenilor de știință, se manifestase și de data aceasta surprinzător. Procurorul decise să înceteze audierea. Își va urma cercetările pe căile bătătorite ale nobilei sale profesii pusă în slujba societății. Luîndu-și un aer ceremonios, îl salută pe savant, nu fără a-i aminti că e obligat să stea la dispoziția cercetărilor.

— În măsura în care va fi nevoie, mă înțelegeți, adăugă prudent.

— Desigur, desigur, doar trebuie să vă faceți datoria.

Strîngîndu-i mîna, luîndu-și pălăria, ieșind, străbătînd culoarele cenușii, străzile însorite și în cele din urmă lungul coridor alb al spitalului, omul de știință se gîndea cu un delicat tremur interior la Alice. Iată o ființă adorabilă. Să-ncerce să-și ia viața mai înainte de a clarifica întreaga situație. Ce idee ! Cam în genul ei, desigur, dar care impunea o hotărîre din partea celor din jur. La întrebarea : „Ce facem cu ea ?“, pe care și-o

pusese de cînd aflase gestul necugetat pe care încercase să-l săvîrşească, nu găsise deoît un singur răspuns posibil, care să împace pe toată lumea şi în primul rînd să nu o jignească pe ea, pe Alice. „Îndată ce va fi capabilă să suporte emoţii, am să-i cer să ne căsătorim..."

De cîte ori relua problema ajungea aici firesc, ca şi cum firul gîndului nu putea avea altă desfăşurare, nu putea duce în altă parte, deşi la capăt începea să tremure şi rămînea suspendat. Dar dacă ea — victorioasă în cele din urmă — va folosi aceeaşi monedă ca să-şi plătească datoriile ? Avea tot dreptul ! I se spuse că nu poate tulbura somnul binefăcător al bolnavei. Abia fusese scoasă din camera de reanimare. Era în afară de orice pericol, dar avea nevoie de odihnă şi linişte. Fusese hrănită artifical şi adormită cu un somnifer.

— De ce cu un somnifer ? Şi de ce „hrănită" ? întrebă bănuitor omul de ştiinţă.

— Pentru că se pare că încă nu s-a obişnuit cu ideea că trăieşte.

— Va trăi, nu mai încape îndoială, hotărî savantul aşezîndu-se în fotoliul din hol ca să vegheze. Îşi depăna planurile, tot aşa cum procurorul, în faţa elementelor noi de care dispunea, îşi depăna pe ale lui. Bănuia acum o crimă, sau un gest cavaleresc, dacă nu o cabală încîlcită din lumea bună, faţă de care un biet lefegiu în slujba unor legi pe care nu avea cum să le schimbe, s-ar da mai bine la o parte. Era greu de imaginat ca un savant de renume mondial să accepte ideea iubirii cu o fată care nici măcar nu ştie să scrie şi foloseşte expresii din romanele în fascicule ; şi în vreme ce procurorul îşi bătea capul astfel, savantul însuşi, încă înfundat în fotoliul din holul spitalului, revedea în gînd scrisoarea pe care o primise în zori, de-

parte de a bănui că era a unei sinucigașe, un fel de testament revendicativ : „Asta sînt eu, ce mai vrei ? Ați făcut cu mine un joc, sau o farsă, că tot aia e. Vouă nici nu vă pasă. Dacă am suflet sau nu..."

— Ai dreptate, Alice ! Ai dreptate ! șopti respectabilul domn neglijînd stilul și semnele de punctuație. Recunoaște, totuși, că vina nu-mi aparține, adăugă în gînd, amintindu-și cearta de astă-noapte cu boemul.

El îi vorbise de responsabilitate, iar boemul nu înceta să teoretizeze la modul general, deși era vorba de o viață concretă : viața ei. Cu boemul nu se putea discuta decît în felul acesta. După cum se mai întîmplase o dată, într-o seară...

Da, își aducea aminte de disputa de atunci, nu pentru că ar fi avut o notă aparte, era una din obișnuitele dispute pe care inventiile sale le provoca de regulă ; cu ea începea totul însă, tot ce era în legătură cu Alice. Sigur de sine, se adresase celor cîțiva invitați ai săi, ca unui auditoriu numeros dintr-o sală publică : Mașinile electronice puteau fi reduse pînă la dimensiuni neverosimile, devenind din ce în ce mai utile în împrejurări dintre cele mai neașteptate. Dăduse cîteva exemple, începînd cu posibilitățile de a elimina complet din activitatea spirituală omenească procesele mecanice, pe care calculatorul electronic le prelua și le îndeplinea cu cea mai mare ușurință.

— Mintea noastră va rămîne liberă pentru creație. Aproape că făcuse și acel gest larg cu brațul, propriu unui orator în culmea argumentației, cînd simte adeziunea tacită a unei săli uriașe, gata să se dezlănțuie într-un tunet de aplauze.

Din tăcerea relativă a micului său auditoriu — unul își mai turnase puțin coniac, altul își pocnise degetele,

de parcă se gîndea la altceva — se născu o notă discordantă.

— Nu cumva mașinile ne vor scoate complet din circuitul gîndirii ? Perfecțiunea lor mi se pare alarmantă, dacă ar fi să fie așa cum zici. Unul dintre invitați îl determinase să coboare de la afirmațiile de tribună la dimensiunile unei simple convorbiri amicale, într-un salonaș de burlac, care mirosea pătrunzător a tabac.

Rîsese.

— Bineînțeles, dacă vom rămîne ca gîndire în urma mașinilor. Dar omul nu va ajunge niciodată în imposibilitate să gîndească.

— Care om ? Intelectualul ? Cel cu pregătire spirituală ? Dar ceilalți ? Masa ! Prostimea !

Nu-l deranja sensul glumeț al întrebărilor ; aparțineau unui superficial. Un băiat de bani gata, care se credea inteligent, boem și liber de plictisitoarele obligații cu caracter restrictiv, material și spiritual. Se dovedea plin de argumente noi. Nu cumva se năștea un decalaj, de pe acum previzibil, între om, omul obișnuit, media, majoritatea, și mașina ca produs al celor mai luminate minți ale vremii ?

Îi săriseră și ceilalți în ajutor, pentru că toți erau suficient de siguri de posibilitățile lor intelectuale ca să admită punctul de vedere al boemului.

— Mașinile voastre sînt mai deștepte decît poate fi media de deșteptăciune ? ! Asta vreau să spun, susținea boemul și-i privea pe rînd cu luminițe ciudate în pupile.

Generalizările unui om superficial, fără nici o ocupație evidentă sînt cu totul diferite de ale unui savant ; disputa lor nici nu se putea încheia altfel de cum s-a încheiat : într-un hohot general și fără nici o concluzie. Gluma de care s-a rîs se referea la posibilitatea de viitor, foarte firească, a oamenilor, de a intra într-un

magazin electronic și de a cere pur și simplu cum ai cere mănuși, sau orice altceva, o mașină de cultură generală, de matematică, de cunoștințe geografice...

— Apropo, adăugase la urmă boemul, mi-ar trebui o mașinuță dintr-asta cu din toate cîte ceva. Cît să încapă în două monede obișnuite. Ce zici, te prinzi să mi-o faci ? Aș vrea să o ridic pe bucătăreasa mea la rangul de om deștept. E colosal de proastă ! Ei, ce părere ai ? Pot spera ?

— Vrei s-o măriți ? se interesase cineva rîzînd.

— De ce nu ? În cazul acesta să nu mi-o faci prea deșteaptă. Să fie în stare să se descurce într-o societate ceva peste medie, în care să poată străluci un pic. Aș zice și eu atunci că invențiile astea vin în ajutorul omenirii...

Nu băgase de seamă că undeva, în glasul boemului vibra o undă de ironie amenințătoare... Acesta fusese actul de naștere al aceleia pe care o cunoscuse sub numele de Alice. Gîndul farsei poate că de atunci se născuse...

Veni o soră și-l anunță că s-a făcut tîrziu ; nu-i spuse direct, dar îi dădu să înțeleagă că în timpul nopții persoanele străine nu au ce căuta în spital.

— De ce să vă chinuiți într-un fotoliu cînd v-ați putea odihni ca să reveniți mîine dimineață ? ! Și așa, pînă atunci, nu puteți nici s-o vedeți, nici să vorbiți cu persoana care vă interesează.

Ieși, dar nu se depărtă de intrarea spitalului. Se așeză pe bordura trotuarului ca unul care are întîlnire cu cineva aflat în întîrziere. Mașinile care treceau necontenit îl țineau în bătaia farurilor mereu, ceea ce îi sugera un dans cu piruiete neregulate, într-o sală de marmură, luminată puternic doar dintr-o parte, prin-

tre colonadele rotunde care o despărțeau de încăperea vecină...

El cu încă o fată, abia prezentată.

— Dacă nu vă sperie tîmplele mele bătute de brumă, vă invit la dans.

— Inima conteză. O inimă care se simte atrasă de vîrtejul dansului modern dezminte tîmplele brumate.

— De fapt, eu opuneam acest semn de vîrstă tinereții dumneavoastră strălucitoare.

Cerceii ei de lapislazuli se legănau cu mici umbre catifelate, atîrnînd grei și albaștri de urechile cele mai mici și mai frumos rotunjite din cîte văzuse în viața lui. Îi făcu complimente, căci ar fi vrut să n-o piardă.

Și ea, cochetă, spirituală :

— Acordați-vă, vă rog, complimentele cu pașii dansului.

— Ah, da, așa e.

O piruietă la dreapta. Fața ei în plină lumină. Ochii sclipeau ștrengărește, promițînd ceva misterios și deosebit de atrăgător. Aerul ei exotic se îmbina armonios cu felul ei de a răspunde, de a fi spirituală într-un chip familiar și apropiat. O mică întoarcere : privește acum șiragul de geamuri întunecate ale spitalului. Alice de la început era opera lui, tot așa cum va fi și de aici înainte. Pentru că Alice nu putea fi de conceput fără el. Alice va trăi și va fi a lui !

Schiță o întoarcere, cu ritmul primului dans în timpane. Nu observă imediat mașina oprită lîngă trotuar. Prin portiera întredeschisă se iți un cap de bărbat.

— Alo ! Ce faci aici ? Ce-i țopăiala asta de marionetă în plină stradă circulată ? Ah, spitalul ! se făcu abia atunci boemul a recunoaște locul. Numai aici nu mă așteptam să te găsesc. Hai, urcă lîngă mine. Mi-e sete.

— Întotdeauna ţi-e sete.

— Recunoaşte că şi ţie îţi este, deşi ai certitudinea că va trăi. Remuşcările nu te vor mai paşte.

— Nu remuşcările, ci responsabilitatea. Adică exact ceea ce îţi lipseşte ţie.

— Uite ce e, să nu reluăm cearta de astă-noapte, spuse categoric boemul apăsînd pe accelerator. Alături, profilul savantului i se arăta ferm şi puţin crispat în lumina tremurătoare a străzii centrale. Feeria magistralelor, colorate de lumini pînă sus în înălţimea neagră, le venea în întîmpinare şi se scurgea apoi în părţi, pierzîndu-se în urmă.

— Am fost la procuror, spuse omul de ştiinţă. Şi pentru că celălalt nu răspunse nimic, ci numai ridică din umeri, adăugă ca un fel de reproş : Ca să stăvilesc posibilul scandal.

— Nu ţi se pare că ai prea multe scrupule ? În fond ce s-a întîmplat ? Un obişnuit dezacord între o realitate evidentă şi o posibilitate total ipotetică. Alice n-a înţeles şi nici nu avea cum înţelege că viaţa ei a fost întotdeauna un pian dezacordat. Şi-a închipuit că un miracol, care ar porni de la perfecţiunea ei fizică, îl putea pune în situaţia de a cînta cum trebuie.

— Totuşi, am săvîrşit o faptă infamă, dăruindu-i inutil iluzia că poate deveni ceea ce visează orice fată de categoria ei fără să facă nici un efort intelectual, i-am luat şansa, unica şansă care o mai putea consola : visul.

— De aici responsabilitatea ! Dar cine e de vină, reluă sarcastic boemul, că fetele mediocre din ziua de azi, chipuri trase la şapirograf, nu visează altceva decît să devină stele de cinema, crezînd că pentru asta nu e nevoie nici de talent, nici de muncă, nici de pregătire îndelungată şi temeinică, ci doar de puţin fizic,

de puțin sacrificiu (vai, cît de puțin sacrificiu, care nici măcar nu e sacrificiu pentru că se confundă cu plăcerea) și de un descoperitor. Alice a avut șansa unică, întîlnindu-mă pe mine, nu de a juca teatru, ci de a juca viața însăși.

— Oprește puțin, îl întrerupse savantul, oprește, căci probabil ție nu a avut încredere să-ți reproșeze nimic. Citește asta.

Boemul își aruncă ochii pe scrisul agramat : „Vouă nici nu vă pasă. Dacă am suflet sau nu..." Ambală din nou motorul. Mașina țîșni înainte cu oarecare furie. Seamănă cu ea ca două picături de apă ; nu cu aceea care strălucise pe treapta cea mai de sus a societății, ci cu aceea care visa să ajungă fără nici un efort în strălucitoarea constelație din înălțime. Îi făcuse propunerea de a juca un rol extraordinar, și-i explicase că sacrificiul pe care i-l cerea drumul spre cariera visată era infim.

Mîna ei alergase la nasturele bluzei.

— Ah, nu ! Nu asta ! Ci să porți tot timpul acești cercei de lapislazuli. Ai auzit vreodată de așa ceva ? (Nu auzise). Ei sînt cheia fericirii tale.

Alice îi zîmbise frumos, cît putuse și se pricepuse ca mai frumos. Culoarea albastră a cerceilor de lapislazuli o vrăjise.

— Ce am de făcut ?

O dusese în fața oglinzii și-i pusese cerceii la ureche.

Restul îl făcuse baia, croitoresele, coafezele, manichiuristele, cosmeticienele, magazinele de lux... Un ansamblu de lucruri neînsemnate, foarte concrete, pe care femeia le asimilează cu o ușurință îngăduită, poate, numai de ereditate.

— Se pare că avea și suflet, conchise după ce trecu răgazul de gîndire pe care și-l acordase. Nu e totuși prea teatral gestul sinuciderii ? Alice n-a învățat nimic din

experiența ei ieșită din comun ; a ales moartea ca să ne convingă că are suflet... sărmana fată fără minte !

— Mie îmi face impresia că nu asta dovedește fapta ei, accentuă savantul, cu un aer de superioritate, ci altceva : un drum închis înainte, un drum închis îndărăt.

Lumină. Întuneric. Era semn că mașina gonea pe străzile pustii din tîrziul nopții. Pe urmă rămase să stăruie doar un semiîntuneric intim : se opriseră.

— Ia te uită, observă cu o falsă uimire boemul, am ajuns tot acolo de unde te-am luat : în fața spitalului.

Era trecut de miezul nopții. Întunericul se subțiase, devenind lăptos ca ceața. Se stinseră becurile și lumina zorilor fu ca o ceață ce se limpezea vizibil. Se făcea dimineață.

„Domnișoară, dacă nu vă sperie tîmplele mele bătute de brumă..." Abia îi fusese prezentat omul acela, singuratic în mulțime, dar bine individualizat nu numai prin contururile sale fizice — impresionante — ci și prin aerul de picat direct din nori în vîrtejul vesel din acea sală de marmură cu dimensiunile reale pierzîndu-se monumental în semiîntuneric. În altă ocazie, față de o astfel de personalitate s-ar fi intimidat ; de data asta nu. Doar gura ei era aceea care rostea pedant : „Inima contează. O inimă care se simte atrasă..." S-o ia naiba de inimă ; n-a știut cum să procedeze ! S-a frecat de bogăție și de frumusețe și nimic nu s-a lipit de degetele ei lacome. Mamă-sa încă ar fi certat-o, deși ea însăși trăiește în cea mai neagră banalitate. Doar fumurile îi sînt multe și mari.

Îi era necaz acum că gîndește ca înainte de a purta afurisiții de cercei care aveau acea putere deosebită asupra ei ! Cum îi punea la urechi devenea alta. Își

dădea seama. În loc să spună cu acel ton necunoscut, de ușurință voioasă : „O inimă care se simte atrasă de vîrtejul dansului, dezminte tîmplele brumate", îi stătuse altceva pe limbă : „Dacă-ți dă inima brînci, nu mai sta pe gînduri !" A crezut că-i o glumă cu cerceii aceia ; deși de la început a bănuit ea că nu-i o treabă tocmai curată ; ei fuseseră undița, ea momeala. Un biet vierme, care acum se macera în intestinele acestei afaceri cu o întorsătură categorică împotriva ei. Asta e situația acum. Adevărul a făcut-o tot atît de lipsită și de nefericită ca și înainte. Cel care i-a dat puterea cerceilor i-a și luat frumușel înapoi. Rolul ei înceta cu un teanc de bani, cu totul departe de epilogul pe care-l visase de cînd se știe. Să se întoarcă la banalitatea înfiorătoare a vieții de casieriță la un cinematograf de cartier ?

Căzuse la picioarele celui generos pînă atunci, căci în mîinile lui se aflau cerceii cu puteri necunoscute.

— De ce te agiți, domnișoară ? Ești în afară de orice pericol. În zbuciumul ei interior, vocea străină avu efectul unui îngheț cosmic. Noroc că reflexele fizice funcționară normal : deschise ochii într-o baie de alb. Însuși capul aplecat asupra ei era imaculat, parcă fără relief, ca decupat dintr-o hîrtie mată. De aceea zîmbetul părea neverosimil. Și, totuși, sora îi spunea cu un aer luminos că e cineva cu care trebuie să stea de vorbă

Micul accent pus pe „trebuie" îi sugeră autoritatea în fața căreia avea să dea socoteală de fapta ei ; pe urmă o și recunoscu în trăsăturile rigide din jurul ochelarilor bărbătești cu sclipiri reci și severe. Glasul însuși, în ciuda dorinței vizitatorului de a fi apropiat și înțelegător, repeta aceeași noțiune abstractă, dar foarte concret prezentă : autoritatea, autoritatea. Începură întrebările. I se cerea să-și povestească aventura.

— M-am aruncat în apă. Eu singură. Astă-noapte. M-am dus pe malul mării și eram atît de plină de lacrimi că nu mă mai deosebeam de apa sărată în care intram tot mai adînc.

Își scormonea creierii ca să regăsească același vocabular ales, sau acei termeni apropiați de limbajul pe care i-l insuflau cerceii de lapislazuli.

Procurorul insista.

— E scrisul dumitale ? Recunoști biletul ăsta ?

— Da. E al meu.

— Cum se face că nu mai aveai în poșetă nimic altceva ? Bani, acte ? Femeia închise ochii, nu de oboseală și nici de teamă ; voia să-și aducă aminte ce făcuse cu teancul de bani. Ah, da ! îi aruncase în cutia poștală a vilei în care locuia boemul ; vila aceea veselă, cochetă, fără nimic diavolesc în înfățișarea ei, potrivindu-se de aceea cu atît mai puțin cu firea stăpînului ei. Urmă o altă întrebare : Dar cerceii ? Unde sînt ?

Deschizînd ochii, îi răspunse cu violență :

— I-a luat el.

— Cum așa ?

— I-a cerut și eu a trebuit să-i dau.

Procurorul triumfa :

— Cine e „el" ?

Ea se închise în sine. Jurase ceva în legătură cu cerceii aceia.

— Nu aveam nici bani, nici cercei...

— Ascultă aici : n-aș vrea să întoarcem foaia, o întrerupse brutal procurorul. Nu uita că ești sub cercetările unei autorități. Să-mi răspunzi la întrebări clar și direct. Mi-ar fi suficient să te pun sub acuzare pe motivul că frecventezi lumea bună sub un nume nobil, dar fals. Iar povestea cu cerceii mi se pare de asemenea deosebit de suspectă.

— Dracu să-i ia !

— Acum ești dumneata cea adevărată. Foarte bine. Să mergem mai departe pe aceeași cale. Așadar, ce e cu cerceii aceia ? E vorba de cerceii de lapislazuli de care ziarele scriau că nu te desparți niciodată și îți dau un farmec aparte ? Fata începu să plîngă. Procurorul abia își putea ascunde sub masca severității setimentul triumfului. În mintea sa clasase dosarul, dar era avid să cunoască dedesubturile acestei afaceri destul de tulburi. Pentru propria lui plăcere. O biciuia fără milă cu întrebările lui : De ce nu-i purtai și cînd te-ai dus pe malul mării ? După îmbrăcăminte se pare că veneai de la o sindrofie. Nu puteai să nu porți cercei. Ce s-a întîmplat cu ei ?

— Ce vreți de la mine ? țipă tînăra femeie.

— Adevărul.

Dar momentul critic, marcat de singura întrebare pe pe care o puse fata și de singurul răspuns pe care-l dădu procurorul, fu rezolvat de o neașteptată intrare în scenă ; cel care pătrunsese pe replica „Adevărul", era un bărbat mai tînăr decît savantul, dar din aceeași categorie socială. Fără patina distincției spirituale, care-i era caracteritsică omului de știință, dar nu mai puțin remarcabil. Procurorul îl recunoscu după fotografiile pe care le văzuse prin ziare. Înaintînd spre procuror, cu un aer de aroganță pe care nici măcar nu și-l domolea în vreun fel, boemul îi vorbi cu răceală, dar categoric :

— Domnul meu, ai tulburat destul pe logodnica mea. Pentru faptele ei răspund eu. Vă aștept în acest sens la orele trei la Piccadily. La revedere, domnule.

Alice îl privea cu gura căscată. Fără nici o exagerare : cu gura căscată. Și nu pentru felul cum îl expediase pe procuror, ci pentru acele cuvinte care i se învîrteau în cap : „Logodnica mea ; logodnica mea ;

logodnica mea !“ O respinsese de două ori, o dată cînd fusese gata să i se supună fără nici un murmur de împotrivire, și apoi atunci cînd îi căzuse în genunchi, umilindu-se, îmbrățișîndu-i fluierele picioarelor, sărutîndu-i genunchii... O împinsese pe drumul sinuciderii. Iar acum se așeza surîzător la capul ei, îi lua mîna și i-o mîngîia tandru, cu un aer distrat, vorbindu-i în surdină ca unui copil cînd vrei să-l adormi :

— Nu-ți mai rămîne altceva de făcut decît să stai liniștită și să te refaci. Am dat dispoziții severe ca să nu te mai deranjeze nimeni. Acum ai nevoie mai mult decît orice altceva de propriul tău concurs pentru a te însănătoși.

Nici un cuvînt în legătură cu „logodna“ lor. Era capabil să o mintă iarăși.

— Zi zău ! încercă ea să se asigure. Zi zău că vrei cu adevărat să mă fac sănătoasă, șovăi ea în fața minei lui întrebătoare. De ce nu pot vorbi frumos ca atunci cînd purtam cerceii ! ?

— Zău ! făcu el simplu.

— Parcă-ți pasă ție de mine. Ce sînt eu pentru voi ? Nimic. O zdreanță, o batistă murdară pe care o arunci la gunoi.

Bărbatul îi surîse.

— Medicul îți recomandă prin mine liniște și odihnă. Aș vrea să te iau acasă cît mai repede.

„Acasă“ ! Ce fermecătoare sunete, care parcă și străbăteau terasele însorite și camerele odihnitoare ale vilei lui, la fel de veselă și de cochetă și în exterior și în interior. I se aruncă de gît și-și lipi gura de a lui. El o sărută ca un logodnic. Și ea rămase cu ochii închiși, nu visînd fericirea, ci gîndind-o ca pe un lucru înfăptuit de-acum, prezentă în viața ei ca o mare lumină. Casa lor, viața zburdalnică în încăperi luminoase, mașina

prelungă ca un rechin, şi lumea, cercuri, cercuri în necontenită mişcare. Pătrundea din ce în ce mai adînc în viitorul fericit, întocmai aşa cum pătrunsese nu demult în apa caldă a mării, toată o lacrimă, la fel de sărată şi de caldă ca şi valurile care o înconjurau şi o primeau firesc, fiind atunci de-a lor.

În acest timp, pe coridor se întîlniră doi bărbaţi. Buchetul de flori din braţele savantului iscă un surîs răutăcios pe buzele aceluia care se declarase în faţa procurorului logodnicul lui Alice.

— Doarme, îl informă scurt pe savant. Te-aş sfătui să-i trimiţi florile prin soră. Noi doi avem de vorbit.

— Pardon. Florile urmează să i le înmînez eu însumi.

— Nu însă înainte de a sta de vorbă. E de la sine înţeles că amîndoi urmărim s-o facem fericită pe Alice. Şi, ca să mă folosesc de un termen care ţi-e drag, avem responsabilitatea aceasta după răul ce i l-am făcut. Poate că eşti încă ameţit de atenţia pe care ea ţi-a dat-o pînă nu de mult, dar să ştii că interesul nu-i pornea din inimă, ci dintr-un calcul al meu. Eu o împingeam spre tine, ca să-mi ating scopul.

Savantul îşi aduse aminte de cearta dintre ei, cînd ieşise la iveală adevărul : boemul folosise maşina electronică pregătită pentru bucătăreasă împotriva lui. Se aliase cu un nevinovat, cu sărmana Alice. Dar asupra gestului premeditat, îşi mai spusese o dată părerea : era o infamie.

— Nu vreau să revenim la termenii unei discuţii anterioare. Farsa ta m-a ajutat să înţeleg un mare adevăr ştiinţific şi social. Pentru asta îţi mulţumesc. Tot răul, pe care-l fac involuntar prin munca mea, datorită evoluţiei rapide a ştiinţelor, vreau să-l repar simbolic faţă de Alice. Locul tău nu e în nici un caz aici. Ai avut

cruzimea să te folosești de slăbiciunile ei și, în felul acesta, să-i netezești drumul spre moarte.

Ridicînd brațul, boemul replică, fără să-și poată stăpîni un zîmbet strîmb.

— Să nu recurgem iar la vorbe mari. O dată a fost de ajuns. Repetiția devine stînjenitoare. Poftim ! N-ai decît să te duci la Alice, dar te previn că nu renunț la convorbirea pe care ți-am propus-o. E necesară și inevitabilă, pentru că e în directă legătură cu fericirea ei.

Acceptînd, savantul intră în camera de spital a fetei. O găsi dormind, cu obrajii destinși, colorați delicat, și cu lumina unui zîmbet senin pe buzele cărnoase, revenite la viață. Fu bucuros să o contemple în voie. Sentimentele pentru ea crescură în intensitate. O mîngîie cu gîndul, încîntat de liniile perfecțiunii ei. Florile așezate pe scaun îi vor vorbi, cînd se va trezi, de dragoste. De dragostea lui.

După aceea se grăbi spre locul unde-i dăduse întîlnire boemul. Se pregătea pentru o dispută, dar întîlni o mărturisire fierbinte, care-l răscoli. Boemul o îndrăgise pe Alice. Voia s-o ia de nevastă. Își repara în felul acesta toată greșeala față de ea ; îi deschidea în față drumul spre fericire, spre viitorul larg și frumos pe care ea și-l dorise întotdeauna nespus de mult.

— Am nevoie de înțelegerea ta, adăugă cu glasul sugrumat de emoție. I-am vorbit și ea a acceptat îndată. Ar fi în adevăr prea crudă o dilemă de felul celei la care te gîndești.

— Și eu mi-am luat o răspundere de natură publică : i-am declarat procurorului că o iubesc și că o voi face fericită.

— Eu i-am spus chiar ei. Responsabilitatea mea e directă : față de ea. Ce mai pot face ?

Îl bătea pe savant cu propriile lui arme. Domeniul responsabilității era punctul lui sensibil. Dădu îndărăt. Cu destule șovăieli, dar celălalt presa puternic. Față de sine însuși nu credea că boemul ar putea face fericit pe cineva. E prea ușuratic ! Își imputa slăbiciunea, dar dădea din cap cînd celălalt îi dovedea că acum e prea tîrziu și o nouă suferință Alice nu merita, după cum nici alți oameni nu merită de la cei din jur prea multă apăsare și nedreptate.

În cele din urmă își înclină fruntea dîndu-se bătut.

Atunci, celălalt triumfător, reluă cu forțe noi, încurajat de succesul avut :

— Logic este că responsabilitatea ta nu încetează din acest moment, ci ea rămîne aceeași ca și pînă acum.

— De ce ? întrebă mirat omul de știință. Eu nu mai am nici o speranță ; nu mai am nici un drept.

— Cred că-ți dai seama că Alice trebuie să fie așa cum am îndrăgit-o noi amîndoi : o perfectă femeie de lume. Natura a avut grijă să-i acorde grațiile ei : i-a dat frumusețe și minte. Restul, ceea ce se numește cultură, instrucție, trebuia să facă societatea. Și n-a făcut.

Savantul își reveni :

— Tocmai aici e cheia fericirii ei, accentuă el cu o sămînță de speranță. Responsabilitatea se conjugă cu necesitatea unei munci tenace de prelucrare fină a unui diamant brut. Rezultatul va fi acea Alice pe care jucărioarele mele introduse în cercei abia că ne-au sugerat-o. Posibilitățile ei spirituale sînt mult mai bune de cum am putea noi crede acum...

Boemul surîse.

— Nu ai înțeles că abia acum am nevoie cu adevărat de ajutorul tău ? Cerceii de lapislazuli și-au consumat energia. Am nevoie de alții, de exemplu : din coral, sau din platină. Alice va purta de fiecare dată alți cercei,

ea fiind însă aceeași : strălucitoare și fermecătoare cum o știi prea bine. Tu însă vei face acești cercei, iar eu am să te răsplătesc din plin.

Savantul se ridică în picioare. Fața lui devenise deosebit de gravă.

— Dacă asta urmăreai, fluturîndu-mi principiul responsabilității, află că te-ai înșelat amarnic. Urechile lui Alice merită să fie împodobite cu cercei ; dar mult mai important este să-i împodobești mintea și caracterul. Pe tine însă nu asta te interesează, nu rezultatele unei munci nobile, ci doar frumusețea de o clipă, bucuria aceasta care ți-ar putea scăpa printre degete. Ei bine, nu ! Să fim cinstiți pînă la capăt cu noi înșine și cu fata asta nefericită ; eu mă gîndeam altfel la viitorul ei. În orice caz altfel decît o făceai tu. Nu cerceii de lapislazuli, ci o bogată lume interioară o va putea face fericită. Țin să te informez în cel mai categoric ton că nu renunț la Alice, că voi continua să lupt pentru fericirea ei și nimic nu-mi va putea sta în cale.

— Am să fac rost de cercei din altă parte, îl amenință crispat boemul.

— Iar eu îi voi spune adevărul și o voi determina să aleagă cinstit și curat.

— E prea tîrziu și mi se pare și inutil să o mai tulburăm degeaba pe biata fată. Ce mai vrei ? Mi-e lologodnică. Rolul tău încetează.

— Parcă spuneai că abia acum va continua, furnizînd o justificare comodității tale. Cît va ține povestea cu cerceii ?

Boemul abia își stăpînea rîsul.

— Te zbați de pomană. Alice îmi aparține.

Savantul nu cedă.

— Dar nu pentru că o iubești, ci pentru că ai amăgit-o.

— Ea a acceptat. Mai dorești și altceva ?

Stăpînindu-și o pornire violentă, savantul reluă :

— Ascultă-mă ; să fim rezonabili. Ca să mă faci să înțeleg discrepanța reală și posibilă, cu perspective de accentuare în viitor, te-ai folosit de o fată neștiutoare, naivă. În concepția mea ea reprezintă nu acea inteligență medie, de care mi-ai vorbit nu numai o dată, ci o insuficientă, o deficitară instruire prin învățămîntul organizat. Alt domeniu de responsabilități : de a asigura permanent un echilibru echitabil între media de pregătire a maselor și dezvoltarea științei. Nu ținînd știința în loc, ci ridicînd nivelul pregătirii școlare pe toate treptele. E o concluzie generalizatoare, pentru care am toată obligația să-ți mulțumesc ; dar pentru cazul particular care este Alice însăși, nu am dreptul să-ți accept punctul de vedere și să mă dau la o parte. Dimpotrivă. Prevăd în ea acea marmură din care se poate modela o mare frumusețe spirituală. Către ea privesc. Nu ca tine...

— Mă provoci la luptă ? întrebă boemul.

— Pentru o cauză dreaptă ! răspunse prompt savantul, în vreme ce Alice, nevinovată, inconștientă și fericită își visa în patul de spital viitorul pe care și-l credea simplu și ușor rezolvat, fără muncă și fără bătaie de cap. Visa ca la cinematograf.

neliniștita conștiință a lui traian vișan

Locul nostru de destindere, un ceas-două după-amiază, cafeneaua „Terasa trandafirilor", mai exact spus, colțul pe care-l ocupam aci de obicei se tulbură ca un ochi limpede de apă, în ziua cînd ne aduserăm aminte de Traian Vișan. Fusese de ajuns ca cineva să arunce într-o doară : „Ce-o fi cu Vișan ? Nu l-am văzut cam de mult", ca să ne dăm seama că îl pierdusem de-o vreme din vedere. Semnele de întrebare inerente în asemenea cazuri se potriviră foarte bine cu : „Așa e, pe unde-o fi *rătăcind* nefericitul ? De ce n-o mai fi *apărut* printre noi ?"

Ar fi trebuit să ni se pară curios că nici Mihu Ștefănoiu, spre care ne îndreptarăm cu toții privirile întrebătoare, nu era în stare să ne dea vreo lămurire ; dimpotrivă, avu un gest de stînjeneală, strîngînd copilărește din umeri într-un gest de negație și neliniște. După părerea unanimă era cel mai apropiat sufletește de Vișan, dar — mărturisi el — păți se întocmai ca noi toți : îl cam neglijase în ultimul timp. Căzînd pe gînduri, mai ținu să precizeze :

— Mărturisesc că întotdeauna el a fost acela care m-a căutat, iar eu, deși i-am fost (șovăise înainte de a

pronunța cuvîntul) confident, un fel de confident, precizã, n-am intrat niciodată în acele detalii concrete de viață, după care să poți da de urma unui om la nevoie.

— Vrei să spui că nici nu-i ști adresa de acasă ? Ce fel de prieteni ați fost atunci ?

— Tocmai la asta mă gîndeam și eu ! replică Mihu, și-și plecă încet capul, concludent.

Verbele „a apărea", „a rătăci" sau altele de același fel caracterizau cum nu se poate mai bine situația relațiilor noastre cu el — și se pare că, în ciuda aparențelor, și ale lui Mihu Ștefănoiu. Vișan nu era un *obișnuit*, în adevăratul înțeles al cuvîntului, al cercului nostru. Trecea pe la „Terasa trandafirilor" la intervale de timp mai mari sau mai mici, fără vreo frecvență anume, ca și cînd își îndeplinea un simplu capriciu. Nu avea nevoie de noi, la urma urmelor, și noi înșine ne puteam ușor dispensa de prezența lui, deși uneori era amuzant și aducea ceva nou în atmosfera acelor ore plăcute de relaxare. Se arăta în lumina liliachie a localului ca un semn de exclamare scris apăsat cu tuș — asta din pricină că purta în general haine de culoare închisă — ni se adresa cu politețe și chiar cu un soi de sfiiciune, ca și cînd s-ar fi temut să nu ne inoportuneze. Suporta cu un zîmbet îngăduitor (deși se mai susținea că ar putea fi distant și disprețuitor) glumele noastre nu o singură dată insolente, dacă nu de-a dreptul jignitoare, de parcă le avea gata iertate sau le considera, înainte chiar de a fi rostite, lipsite de orice răutate.

Avea naivitatea să ne spună în față că nu-i plăcea localul nostru preferat („Care este ca un decor frivol de teatru bulevardier") și nu din alte motive, ci pentru că — numai să-l fi auzit ! — „Este insuportabil, mai cu seamă pentru că pe altă față a Pămîntului trăiesc

încă oameni care vînează și muncesc cu arme și cu unelte de piatră !“ Ar fi fost imposibil să nu lanseze el asemenea idei, hai să nu le zicem *trăsnite*, dar în orice caz undeva pe foarte aproape, idei dintr-acestea care, înainte de a avea vreun alt efect mai profund asupra noastră, ne stimulau rîsul. Am făcut și atunci haz, făceam și acum : Ia te uită ce griji să ne facem noi acum ! ? Ce ne-ar păsa la urma urmelor de niște antropofagi, de niște sălbatici la o atît de mare distanță de noi ! Că doar n-or să vină la „Terasa trandafirilor“ să ne pună pielea în primejdie !

— Nu s-a supărat de loc, vă aduceți aminte ? încheie cel care ne adusese din nou în față întîmplarea de atunci.

— Ce să se supere, tolomac cum e ? !

— Cred totuși că-i lipsește o doagă. E deștept, dar îi lipsește un arc, o rotiță, naiba știe ce !

— Sau are vreuna în plus, sărmanul !

Aprecierile acestea injurioase, pe lîngă că erau adresate unei persoane absente, înlocuiră curiozitatea și interesul de la început, ceea ce nu putea lăsa indiferent pe Mihu. El își ridică încetul cu încetul capul, ca la urmă să lovească muchea mesei cu palma încordată, spunîndu-ne energic :

— Destul ! Din nou sînteți nedrepți cu Vișan. În loc să punem, cum se cuvine, pe seama geniului tot ce depășește conformismul și limitele jalnice ale cunoștințelor noastre...

— Vișan geniu, haida-de ? !

Mihu se întoarse cu vioiciune spre autorul întreruperii pentru a-l pune la punct cu sarcasm :

— Nu geniu, dar una dintre acele neliniștite conștiințe care, de la vikingi încoace, cît putem cunoaște

din istorie, în total vreo patru, cinci mii de ani din destule milioane tăcute și necunoscute, au fost chinuite de demonul cunoașterii. Aceste conștiințe au împins omenirea înainte ca niște motoare cu explozie, mai întîi pe mările și pe continentele globului, mai apoi, recent, spre alte lumi ale galaxiei !

— În adevăr, „geniul uman" era religia lui !

Se găsise cineva care să îndulcească atmosfera, și Mihu îi aruncă o privire recunoscătoare, înainte de a continua, mai domolit :

— Credea orbește în acest „geniu uman", dar nimeni nu poate afirma că era din pricina aceasta împăcat, ca unul care și-a găsit drumul și își poate liniști conștiința cu dogme de esență divină. Dimpotrivă, era departe de preceptul religiilor care pretind omului doar să „creadă" nu și să „cerceteze".

— Extraordinar ! interveni din nou cineva. Vorbești întocmai ca Vișan. Ești discipolul lui, după cîte se vede !

Devenit acum el ținta răutăților celorlalți, intimul lui Vișan reuși să-și înfrîngă instinctul de conservare care îl sfătuia prudent să se oprească aici. Intrase în joc, trebuia să continuie. Avea acum datoria nu numai să apere amintirea celui lezat cu brutalitate, ci, prin acest fapt, să se explice și, poate mai mult, să se limpezească în sine.

— Am încercat să-l înțeleg, răspunse el hărțuielilor noastre cu un ton de confidență. Nu v-ați întrebat niciodată ce anume îl preocupa cînd ne spunea (și de aici Mihu Ștefănoiu continuă cu oarecare emfază de parcă cita dintr-un text celebru) : „Am învins gravitația și avem motoare capabile să ne transporte pe alte planete. Ne vom și duce ! Geniul uman este atotputernic, e adevăratul nostru dumnezeu !"

— Da, da, așa e, îmi amintesc ! Sînt întocmai cuvintele lui. Parcă-l aud și-l văd ; îl văd acolo în colț, cu ochii ridicați spre tavan, cu ceafa rezemată de perete...

Mihu urma să-l citeze pe Vișan fără să țină seama de întreruperile noastre :

— „De neînțeles este faptul că nu am pătruns prea departe în noi înșine și pe această bătrînă Terra ! Cîte ne lipsesc ca să putem afirma că ne cunoaștem ființa pînă în cele mai adînci cute ? Cum de pot trăi astăzi, nu departe de popoare care se apropie de comunism, populații aflate doar pe treapta neoliticului ?"

— Extraordinar, ce bine l-ai imitat ! Pînă în cele mai fine nuanțe, cînd vocea lui tremura de ecouri... naiba să știe ce fel de ecouri... Cu toate acestea nu ne-am lămurit acum mai mult decît înainte ce e cu Vișan, pe unde-o fi, de ce nu mai vine aici ?

Mihu tăcu, umezindu-și buzele uscate cu citronada care-i aburea paharul înalt, numit familiar de noi „țăpligă". Rămăsese opac la posibila insinuare de la urmă — cel puțin așa ni se păru nouă. Dar lui îi zbură gîndul în cu totul altă parte.

Cu cîteva seri în urmă, strada centrală pe care se afla, luminată de șirul de becuri fluorescente peste care cădeau de mai de sus razele spectrale ale lunii, i se păruse într-atît de frămîntată de umbre informe, încît avusese impresia că-l înconjoară, în larg, o furtună. Tocmai trecea prin fața unui cinematograf la ora cînd lumea intră la spectacol ; impresia deveni deci mai puternică. Dominantă. Ca într-o pictură impresionistă formele umane păreau lipsite de chipuri diferențiate și de trăsături distincte, putînd semăna cu orice. Numai lumina de zi ar fi putut restabili ordinea, sau numai acel șoc pe care-l resimțise în momentul următor.

Se auzise strigat. Numele lui format din două silabe sună sonor, ca un gong lovit precis de un ciocan.

Se petrecu atunci pe seama lui fenomenul care socotea mai înainte că ar fi depins numai de lumina zilei : haosul de umbre fantomatice deveni lume reală. Își dădea seama că cei care se zbuciumau în jur erau oameni, le recunoștea vîrsta, sexul, chiar starea interioară reflectată pe chip.

Efortul de a-l recunoaște și de a-l găsi pe cel care îi strigase îi limpezise vederea. Iar cel care îi pronunțase numele clar și puternic nu fusese nimeni altul decît Vișan.

Nerăbdător, îl căutase.

„Nu pot pricepe de ce ne-au rămas întinse regiuni de pe Pămînt total necunoscute, sau foarte vag cunoscute, cîtă vreme Luna ne-a devenit familiară, o călcăm cu piciorul nostru omenesc !“ — vorbele veneau din el sau din afară, în orice caz privise spre astrul care lumina spectral, de parcă-l întreba cum de e posibil să se întîmple așa.

De Vișan nu dăduse, deși scormonise febril aglomerația aceea umană, printre umbre și lumini, alergase la colț, în holul cinematografului, ajunsese chiar la un gard care avea o mică spărtură prin care privise în întuneric. Se mirase că acel prieten grav, frămîntat de neliniști ciudate, putea să se preteze la o astfel de farsă, pînă ce începuse apoi a se îndoi de propriul său auz. Fusese o năzărire ? Un joc al fanteziei lui, care tînjea subteran după prietenul pe care-l pierduse din vedere ?

Poate că strigătul auzit venise din interiorul ființei sale ; ciocanul acela lovise propria lui sensibilitate care vibrase ca un gong.

Mai mult ca sigur, din moment ce nu-l găsise fizic nicăieri.

Amintirea însă năvălea vie asupra lui.

Era suficient un simplu telefon.

— Ne putem vedea azi, oricînd vrei tu, deși aș prefera să fie cînd ieși de la serviciu ?

— Da, Traiane, ne putem vedea.

— Nu te țin mai mult de două, trei minute.

— Dar nu e cazul.

— Nu vreau să te stînjenesc, știi bine.

— Atunci așteaptă-mă în stație, la colț.

Într-o zi, îl găsise în adevăr (uneori îl chema la telefon în felul acesta, se asigura de o întîlnire și după aceea ia-l pe Vișan de unde nu-i !) nu departe de ieșirea instituției la care lucra. Îi recunoscuse cu ușurință silueta și în cîteva secunde avusese prilejul să constate că e foarte schimbat. Aproape că se simțise dator să-și exprime prin trăsăturile feței ceea ce nu avusese curajul să formuleze niciodată în vorbe : „Ce boală te macină, omule ?"

Porniseră alături spre parcul din apropiere. Chiar și în mersul lor se vădea deosebirea a două temperamente opuse ; pe cîtă vreme Vișan pășea iute, i-o lua mereu înainte, întorcîndu-se să-l aștepte, el pășea egal, echilibrat.

— Iată ce am aici ! izbucni pe o alee izolată Vișan și smulse hîrtia de ziar care înfășurase pînă atunci un obiect necunoscut.

Gestul radios cu care îi ridică apoi o scoică de proporții mari în fața ochilor parcă îi dădeau acesteia mai multă strălucire. Era un exemplar frumos, din genul celor cu care odinioară, prin iarmaroace, se ghicea viitorul.

— Eu vreau să ghicesc trecutul ! exclamase el și-i pusese scoica la ureche. Ascultă ! Ascultă atent ! Îl

privea întrebător. Aștepta încîntat și neliniștit. Cum cîntă ! Și ce cîntec !

Își plecase urechea și el, și i se păruse că aude un vuiet îndepărtat, fără însă să-l piardă din ochi pe Vișan, care radia o căldură interioară de o intensitate aproape materială.

— E o lume ! De cine știe cînd și de unde ! E vuietul mării ; e nisipul care scîrțîie cînd bate vîntul ; e încleștarea a două forțe ce luptă pentru a supraviețui sau se înlănțuie sub para pasiunilor ! Toate ecourile lumii înconjurătoare s-au adunat aici, în cochilia acestui martor care a supraviețuit vremii. Cel puțin așa îmi închipui. Că a supraviețuit. De ieri, de cînd am găsit acest moment de eternitate, ascult, tot ascult cu nesaț, visînd la ce am eu de făcut ! Îmi trebuie și imaginea vie, concretă.

Și pe urmă, după ce interesul febril față de scoică se mai liniști, el reluă, aparent domolit, nu însă și în forul său interior :

— Gîndește-te ce ar însemna pentru noi un material din folosința imediată a omului, care să fi avut capacitatea de a-i reține glasul. Mă preocupă să descopăr dacă lemnul ne oferă cumva o asemenea admirabilă posibilitate. Și, ca și cînd Mihai l-ar fi contrazis, el continuase apăsat : Da, lemnul ! Nu e, oare, el materialul celor mai multe instrumente muzicale ? De ce n-am pierde vremea cercetînd dacă nu cumva fibrele lui elastice, sensibile, capabile să creeze rezonanțe sublime, n-ar avea și calitatea de a menține vibrații pe care să le transformăm în ceea ce au fost odinioară — cuvinte și zgomote, urme concrete ale existenței cotidiene a omului. Am găsit un pat vechi în ale cărui tăblii încerc să detectez așa ceva. Ce poate fi mai obișnuit și mai indispensabil decît acest obiect care asigură odihna

omului, fiind, la urma urmelor, parte integrantă din intimitatea vieții lui. Lemnul patului aude de aproape, foarte de aproape, și ar putea înregistra (de ce nu ?) respirația calmă a odihnei, strigătul de triumf al învingătorului, geamătul celui învins, șoapta de dragoste, ca și țipătul mamei cînd naște, cuvîntul de suferință sau mărturisirea de pe urmă a muribundului... o simfonie întreagă, atoatecuprinzătoare, despre viața oamenilor peste timp, peste generații...

*

— Ceea ce am să vă dezvălui, sau, ca să vorbesc mai precis, am să încerc să dezvălui, pentru că nu știu dacă am să reușesc, face parte din imensa lui lume interioară, se hotărî în cele din urmă Mihu să ne vorbească. Îl chinuia subteran o întrebare care se zbătea între subconștient și conștient : „Dar dacă acel strigăt de seară, care incontestabil era al lui, îi prevestea pieirea ?“ Și mereu îi revenea în vorbire timpul trecut în locul celui prezent, deși făcea eforturi ca să nu fie așa : Trăia în el o dorință arzătoare, accentuată, de a înțelege ceea ce altora le pare de la sine înțeles, rezolvat, încheiat, pus în sertarul cuvenit și așa mai departe. El nu putea, nu poate adică, trece cu ușurință peste nimic din ceea ce îl interesează. Ca să vă dați seama mai bine, am să repet cuvînt cu cuvînt spusele lui Vișan însuși, pentru că, vă rog să mă credeți, nu o singură dată mă surprindea și mă depășea cu ipotezele sale.

Îmi argumenta odată că, trăgîndu-se dintr-o familie țărănească, avea în adîncul ființei lui o chinuitoare pasiune pentru pămînt. S-ar fi putut distanța de acest simțămînt — „primar“ îl numea el — prin simplul fapt că era de mic plecat de acasă, din sat, ca să urmeze

școala. A apucat să învețe în timpurile grele dinainte și din timpul războiului, cînd nimănui nu-i ardea de reverii și sentimentalisme, după cum nu i-a ars nici lui. Dovada cea mai bună este însăși evoluția lui. A ajuns cercetător științific, deci în imediata apropiere a celor mai îndrăznețe idei ale vremii noastre.

Și totuși mi se mărturisea chinuit : „Ai putea să crezi că sînt încă într-atît țăran, încît, cînd dă primăvara, să simt că mă apucă un vîrtej, o nebunie ? Mă atrage pămîntul ca o dragoste, ca o pasiune căreia nu-i pot opune nimic. Fug la el ca la o iubită. Îl adun în palmă, îl mîngîi, îl răsfăț, îl miros ca pe o floare, îl frămînt ca pe pîine. Mă gîndesc la puterea lui de a da viață, de a întreține viață, de a fi leagăn eternității !"

Regret că nu vă pot reda mai pe larg asemenea mărturisiri cînd exuberante, cînd tulburate de dramatice ciocniri, l-am văzut și dărîmat în urma vreunui eșec, dar și tresăltînd de bucuria izbîndei. „Trebuie căutat, aflat, trebuie făcut ceva ! striga el cîteodată. Nu putem sta cu brațele încrucișate, nu putem să ne lăsăm doborîți de propria noastră neputință ! Habar nu avem cîte sunete, ce diverse și ce curioase, ne înconjoară ! Crede-mă, sîntem de o imperfecțiune care nu-ți poate face decît rău, aflînd-o. Nu vedem decît pînă la vîrful nasului și nu auzim decît la o lungime de băț, pe cîtă vreme pășim necontenit printr-o pădure de sunete, e drept, acordate altfel decît le putem noi prinde, adică fiecare pe lungimea ei de undă, cîtă vreme noi avem un post receptor limitat ! Atrofia aceasta a simțurilor trebuie să înceteze o dată !"

După o scurtă pauză, Mihu reluă :

— Mi se pare că mă tot depărtez de linia pe care mi-o propusesem. Îl atrăgea natura și se ducea la ea ori de cîte ori putea. Dar nu acolo unde orășeanul consi-

deră că se înfrățește cu natura, într-un parc sau într-o pădure ; el se ducea pe ogor, acolo unde lucrau oamenii, agricultorii. Nu se mulțumea numai să se uite, ci se apuca să lucreze cot la cot cu el. Nu o dată mi-a spus : „Mă satisfac, astfel mă satisfac !“ Nu era, deci, o nebunie. În cel mai ascuțit creier pe care mi-a fost dat să-l întîlnesc se năștea o ipoteză — cutezanță de care nici unul n-a auzit vreodată, adăugă Mihu, privindu-ne pe rînd în ochi.

Îmi spunea cu un prilej, urmă, și acum mă apropii de ceea ce e esențial : „Am observat că de cîte ori fac contactul cu ogorul mă apucă niște fiori curioși, foarte puternici. Am început să iau seama la propriile mele manifestări, pe care nu le consideram de la o vreme pur afective. Le-am urmărit în evoluția lor de cîte ori mă duceam în locurile natale.“ Vă aduceți aminte cînd a lipsit, dintre noi vreo două luni ? ne întrebă Mihu însuflețindu-se. Cum s-a întors, n-ați uitat ? Ars de soare, tras la față și totuși mai neliniștit ca niciodată, cu o febrilitate de om bolnav. La întrebările noastre, mai țineți minte ce ne-a răspuns ? „Am făcut săpături arheologice“. Spre rușinea noastră, l-am luat în răspăr, în loc să-l descoasem pe îndelete. Acela a fost momentul unei mari descoperiri.

*

„Parcă treceam niște praguri unde se încrucișau curenți puternici, unde electromagnetice dezlănțuite în vîrtejuri ametitoare. Îmi potoleam lacrimile ca să observ lucid. Căutam să le aflu sursa și să stabilesc legătura intensității lor cu locurile înconjurătoare. Căutam să descopăr legi.

Ne-am obișnuit să punem fiorii aceștia pe seama vieții noastre afective, în funcție de tradiții, de educație, de

trăiri sentimentale. În adevăr, conștiința fragedă a copilului se lasă imprimată ca o bandă de magnetofon cu impresiile cele mai diverse. Spre exemplu, basmul îl pune în legătură cu fantasticul, legenda cu eroismul; în chip logic noaptea se va popula cu fantome și subconștientul va trăi viu înclinația spre fantastic sau spre eroism. O întreagă partitură polifonică în stare să înceapă a cînta la cel mai mic prilej.

Încercam și eu să-mi explic ceva; de ce, de pildă, în Valea Flămîndă parcă se făcea un punct de contact și undele începeau să vibreze material, cutreierîndu-mi ființa. M-am aplecat asupra pămîntului și am căutat să-l pătrund. M-am pomenit scormonind cu unghiile. Îmi trebuiau unelte. Am alergat după ele. Săpam în fiecare zi de la răsăritul soarelui pînă pe întuneric. Nu-mi lăsam timp de odihnă, decît atît cît să nu cad din picioare. Am început să-mi dau seama că oamenii din sat se apucaseră să dea tîrcoale locului, crezînd pesemne că, umblu după vreo comoară. Într-o zi m-am pomenit cu directorul școlii în fruntea elevilor mai mari înarmați cu casmale și lopeți. A fost un moment pe care merită să-l trăiască oricine!

Directorul știa ce caut eu. Lucra la o monografie a satului, și pentru vremuri mai vechi nu se putea baza decît pe legende. Se zicea că vechea vatră a satului aci s-ar fi aflat, pe Valea Flămîndă. Și, în adevăr, am găsit la vreo doi metri adîncime în pămînt urmele unei așezări omenești distruse de un incendiu. Ce fel de incendiu? Greu de spus. Dacă ar fi fost de pe urma unei bătălii, am fi găsit rămășițe trădătoare de violență, arme, victime.

— Să continuăm săpăturile, a sugerat directorul și eu simțeam nevoia să merg pînă la capăt.

Așa am dat în adîncul pămîntului de o mare bogăție de material arheologic. După topoarele de fier și brăzdarele de plug din piatră, directorul trăgea concluzia că am fi avut în față o așezare de tip Halstatt, caracteristică pentru prima vîrstă a fierului. El și-a luat ce i-a trebuit, eu am rămas să caut mai departe... să caut acel miracol care ar fi putut să fie sursa emițătoare care se conecta, nu știu prin ce mijloc, cu stațiunea de recepție din propria mea ființă !

Mihu i-a retezat într-o zi presupunerile, semnele de întrebare, mersul neliniștit al ideilor pe buza prăpastiei care se putea numi Eșec :

— Încetează ! Ce însemnătate au toate astea ? Lumea există așa cum e. Noi existăm. Ce contează acum un arbore genealogic dus pînă la vremea maimuței ?

Și nu va uita expresia năucită a lui Vișan, asemănătoare cu a cuiva care a străbătut un drum primejdios sperînd salvarea și nimerește în însăși gura primejdiei.

— Arbore genealogic ? șoptise apoi derutat, mișcînd în neștire buzele, și el, Mihu, repetase necruțător :

— Ce însemnătate au toate ?

— Au, au, au ! Chiar dacă m-ai socoti nebun, chiar dacă n-ar exista pe lume nimeni care să mă asculte și să mă priceapă. După cum nu poți opri glonțul care a ieșit din țeava puștii, așa nu mă mai pot opri eu. Trebuie să știu, să aflu, să înțeleg ! Nu-ți dai seama ce s-a născut în mine ? Ce furtună ! ? Nu mă pot opune ei ! Nu te gîndi simplu la un „arbore genealogic", ci la genealogia unei spiritualități. Alte popoare se pot mulțumi cu marmura strămoșilor. Dar acestora ce și cine le-a premers ? Nu ar fi de datoria noastră să aflăm, să putem găsi posibilitatea de a convorbi cu trecutul nostru îndepărtat ? Vreau să caut în lemn această punte de legătură.

Și mai pe urmă, obosit, descurajat :

— Ţi le spun toate ca să mă verific, să mă pun pe balanţă cu raţiunea, calmă, normală. Nu cumva sînt nebun ? Nu cumva am luat-o razna ? Dacă ţie ţi se pare că e inutil totul, atunci sînt iremediabil pierdut !

Îşi revenise prin propriile lui forţe ; cuvintele liniştitoare ale lui Mihu fuseseră fără nici un efect. Sunaseră în gol.

Dar acumulatorul interior al lui Vişan se umpluse din nou cu energie.

— Chiar pierdut de-aş fi, nu am dreptul să abandonez. Nu pot, nu am voie, nu am drepul să mă fac că nu mă interesează. Poate că postul emiţător sînt eu şi undele mi se întorc prin reflecţie. Dar ce anume are această putere ?

*

— Păi nu spun eu ? N-are o doagă, sau mai multe...

— Să umble el în pămînt după unde electromagnetice ! Ce-o mai fi vrînd să însemne şi asta ? Mie unul mi-e imposibil să înţeleg.

— E puţin tra-la-la.

— Aşadar, ăsta e Vişan ? Cam ciudat !

Încercarea de a-l explica în faţa prietenilor săi eşuase lamentabil.

Restul după-amiezii se strică ; pe Mihu îl indispuseră comentariile ridicole care urmară, deşi era conştient că vina noastră faţă de ignoranţa de care dă atît de des dovadă firea umană în faţa actului de cunoaştere era infimă, ca un strop de apă într-un ocean. Cu toate acestea, cînd ieşi de la „Terasa trandafirilor" el decise să nu privească înapoi, ca şi cînd avea de gînd să nu se mai întoarcă niciodată acolo.

„Şi doar le-am împărtăşit atît de puţin ! Dar să le fi spus tot ? Ce rost ar fi avut ? Ar fi rîs, prosteşte, căci ignoranţa lor e mai puternică decît orice. Cu ce s-o dobori ? Poate că şi în faţa evidenţei, aşa cum m-am aflat la un moment dat eu însumi, ar fi în stare să se creadă mai degrabă vrăjiţi, hipnotizaţi, sau mai ştiu eu în ce fel de transă, decît în contact cu o uluitoare descoperire ştiinţifică, sau cu o viitoare şi foarte posibilă descoperire ştiinţifică !“

Şi cu cît se gîndea mai mult la ceea ce se întîmplase cu puţin înainte, în decorul frivol al localului comod, cu atît se simţea mai izolat, nu numai de lumea înconjurătoare, adormită în ordonatele despărţituri de beton, de cărămidă şi de sticlă ale oraşului, ci în primul şi în primul rînd de sine însuşi. Îl durea naivitatea care-l împinsese să mărturisească gînduri ce nu erau ale lui şi pe care doar îşi imagina că le înţelege. Nu făcuse decît să-l expună pe Vişan prostiei omeneşti. Îi venea să strige în direcţia acelei roze bărci, împodobită cu flori de hîrtie şi de mucava, priponită iremediabil de ţărm : „Nu vă daţi seama ce bagatelizaţi, ce luaţi în derîdere, ce supuneţi dispreţului şi nepăsării, voi, ignoranţilor !“

Dar imediat îşi aduse aminte că nici el nu era prea departe de cei acuzaţi. Nu se simţea nici el în apele lui, îşi găsea sieşi vină, dar şi lumii, către care îi venea să strige cu un glas ce şi l-ar fi dorit de puterea tunetului : „Vişan trebuie căutat, găsit, salvat dacă e în primejdie, ajutat dacă e la îndoială, sprijinit să învingă“. Şi îşi închipuia cum izbutea să trezească lumea, zgîlţîită din inerţie, văzu cu ochii imaginaţiei cum se aprindea mai întîi o lumină, apoi o alta şi altele, şi din ce în ce mai multe, ca şi cum oraşul se apleca spre el, peste ferestre,

să-l asculte, căci lîngă fiecare lumină de obicei bate o inimă omenească.

Se opri în loc și privi cu ochii săi obișnuiți. Abia dacă licărea un reflex galben la un geam. De pe o stradă laterală se apropia cineva cîntînd cînd mai tare, cînd mai încet, după cum îl ridica sau îl cobora aleanul sentimentelor lui.

Lui Mihu nu-i păsa de nimeni ; își urma doar marea sa cuvîntare adresată lumii adormite dincolo de ferestre.

— Hei, du-te la culcare, beţivane, nu mai tulbura liniștea de pomană !

Evident, nu lui i se strigase astfel, dar izbitura o simți ca un bici care i se năpusti în obraz. Atunci, cel care cînta îl remarcă și veni spre el ; oprindu-se își plimbă privirea peste aceleași ferestre pe care le vizase și Mihu mai înainte.

— I-ai auzit, imbecilii ? Dragoste sau deznădejde, fericire sau nefericire, orice sentiment uman se transformă în ceva josnic, în ceva urît, dacă le atinge mica și nerușinata lor comoditate, la fel de vulgară și indecentă ca și desfrîul cel mai deșănțat ! Huooo ! huidui el prelung, făcînd străzile goale să hăuie jalnic. Fă ca mine, îl îndemnă pe Mihu, că o merită cu vîrf și îndesat. Huooo !

Dar temperamentul acestuia nu se putea preta doar la o simplă izbucnire pătimașă ; Mihu avea nevoie de elemente pentru un rechizitoriu. Principalul său atu era Vișan. Se duse, deși era tîrziu, la institutul unde lucra Vișan, aflîndu-i adresa de la un portar mahmur de somn.

O luă către strada mărginașă și curînd începu să orbecăie prin locuri pe unde nu mai fusese... Nimeri casa mai mult pe ghicite ; ca un ascet modern, Vișan locuia departe de zbuciumul orășenesc, în mijlocul unei grădini, care, pierzîndu-se în beznă, părea nesfîrșită. Un licăr de lumină decupa vag un dreptunghi mic de fereastră, în

care Mihu bătu sfios. Bombănitul dinlăuntru nu putea fi decît al celui căutat. Numai că nu se arătă nimeni, nici în rama geamului, nici altfel. Bîjbîind prin întuneric găsi o ușă de lemn în care bătu mai îndrăzneț. Acum mișcarea neliniștită pe care o deslușì era însoțită de o bombăneală de femeie bătrînă.

— Îl caut pe Traian Vișan ; aici locuiește ? întrebă atunci cît putu de tare, fără să strige.

Femeia nevăzută se și apucase să-l certe pe Vișan :

— Auzi, drăguțule, te caută ! Ieși din bîrlog că cineva are nevoie de tine, nu e cum credeai. Ăi fi speriat lumea. Imediat, domnule vine imediat. Dar să nu vă speriați de el. Nu se mai rade de loc, iar de mîncat și de băut, nu mai mănîncă și nu mai bea decît atît cît să mai poată sufla... Vorbind, se tot mișcase prin camera neștiută și deodată apăruse în pragul luminat slab. Poftiți. Intrați. Dar să iertați că la noi e așa cum e. Și eu apucasem să mă culc. Poftiți dincolo, la domnul Traian.

„Domnul Traian" era o umbră. Nu scotea o vorbă. Doar un licăr de lumină umedă îi trecu prin pupilă. Era imaginea concludentă a eșecului total.

Mihu se așeză pe scaun, unicul din încăpere, neștiind cum să înceapă. Îl ajută imaginea unei tăblii de pat, neagră de vechime, găurită de carii, lustruită de trecerea anilor, și pe care Vișan o legase cu sîrme și sîrmulițe de cîteva aparate.

— Și totuși, începu el cu emoție, lemnul nu poate să nu vorbească. Prin el vei pătrunde în trecut, acolo unde dorești să ajungi. Puterea omenească nu înseamnă nimic, dacă n-ar avea marea calitate a tenacității. Barba zbîrlită a celui trîntit pe pat schiță o mică tresărire. Cum de te derutează un mic eșec, o întîmplare potrivnică ?

Calmul lui Mihu îl irita se vede, gemu :

— Ce vrei, mmmm ? Lasă-mă în pace !

— Sînt oameni care cred în tine, în puterea ta ; dar chiar dacă n-ar fi nimeni, tot nu ai dreptul să te dai bătut. Știi tu bine de ce.

— Sînt pierdut, murmură Vișan. E prea tîrziu, accentuă, aproape silabisind în continuare.

— Niciodată nu e prea tîrziu, spuse Mihu căutînd să nu capete un ton patetic, fals.

— Am distrus tot.

— Tot ce-ai distrus se poate reface. Pe alt principiu, poate, pornind de la un alt punct de vedere. Mihu stăruia cu căldură. Nu se poate să fi epuizat toate ipotezele.

— Și dacă le-am epuizat ?

— Nu vreau să cred așa ceva. Tocmai de la tine. Nu este exclus ca lemnul să vorbească ; ne înconjoară doar o pădure de sunete care abia așteaptă să fie descoperită. La o parte cu surzenia noastră, cu limitele naturale care ne produc satisfacții stupide.

— Tu vorbești așa ? se auzi atunci din mijlocul bărbii de înfrînt a lui Vișan o voce care redevenea cea veche. Ai fost pentru mine celălalt taler al balanței, acela pe care se pun greutățile. Întotdeauna m-am socotit în dezechilibru cu tine : tu sus și eu jos.

— Pardon ; invers : tu sus și eu jos. Și poate că nu eu, ci noi, noi ceilalți.

— Nu-mi luam ochii de la tine, te căutam, mă măsuram cu greutatea ta specifică.

— Caută alt cîntar, spuse rîzînd Mihu, ăsta e depășit.

— Dimpotrivă, văd că au apărut greutăți mai mari Vișan încercă să se scoale, cuprins de un început de nevoie de activitate. Dar era foarte slab. Ceru mut ajutorul celuilalt. Cînd reuși să se așeze pe marginea patului, se aplecă ușor spre Mihu și-i spuse încet, dar limpede : Si-

gur că ai dreptate ; aparatul meu era de o imperfecțiune care nu mă putea duce decît la eșec. Principiul vibrator, așa cum l-am conceput prima dată, trebuie modificat. Așa e. Modificat esențial. Acum mă gîndesc și-mi dau seama...

Un acces de tuse îl întrerupse. Își trecea mereu limba peste buzele uscate, gîfîia de efortul vizibil pe care-l făcea, dar nu se mai putea opri. Îi explica lui Mihu ce avea de gînd să facă de acum încolo și Mihu se bucură văzîndu-l revenind la viață.

bila care ucide

I

1. ÎNTR-UNA din vechile clădiri de piatră ale acelui oraș sever și rigid ca un pastor habotnic, mărturie vie a timpului trecut, pătrunse în acea zi frumoasă de primăvară, cu un mers greoi, pe care căuta să și-l ascundă, un om care nici nu șovăi ca unul care n-a mai pus piciorul pe acolo, dar nici sigur de sine nu era ca și cînd ar fi fost la el acasă. Podelele și scările de lemn, șubrezite de trecerea vremii, scîrțîiau de mai mare dragul ; un neinițiat n-ar fi îndrăznit să meargă nici măcar pe vîrfuri, presupunînd că ar fi vrut să se strecoare cît mai neobservat, cum părea că intenționează bietul om cu picior plat, nu numai corpolent, ci și cu ceva în înfățișarea sa care stîrnea un fel de haz amestecat cu milă. Călcătura lui grea și stîngace făcea să tremure totul în calea lui, cînd ar fi trebuit să nu se audă nici un zgomot.

Omul avea un chip lat, cioplit cam din bardă, a cărui seriozitate era aproape anulată de aerul desuet al lavalierei bogate, cu picățelele albe nu prea curate. Îmbrăcămintea largă, lustruită de îndelungă purtare, flutura pe el, iar încălțămintea mare, scîlciată, semăna izbitor cu două bărci aflate într-un neîncetat concurs pe o apă cu valuri, una dintre ele izbutind întotdeauna să o ia înain-

tea celeilalte. Efectul comic decurgea și din dorința lui de a-și ascunde defectul natural al picioarelor — platfusul — un foarte bun semn de recunoaștere, sau poate din strădania lui lipsită de sens de a călca pe vîrfuri.

Urcînd scările de la un etaj la altul, străbătînd coridoarele rău mirositoare, nu pierdea din vedere să cerceteze ager toate colțișoarele de unde ar fi putut fi reperat. Cu toate acestea își ținea pleoapele galbene aplecate peste ochii adormiți, ca unul care — obosit, sau din cine știe ce alt motiv — merge fără țintă.

El avea o țintă precisă.

Înainte de a se angaja pe scara de la pod, după ce nu întîlnise pe nimeni pînă atunci, nu neglijă să cerceteze cu atenție, deși cît putu mai rapid, posibilele urme de pe peretele plin de praf. Partea aceasta a drumului era cea mai nesigură față de tot ce călcase mai înainte în casa aceasta coaptă de bătrînețe ; ca să urce cineva în pod avea nevoie să se sprijine. Nu de balustradă, căci nu exista, ci de perete. Dar nici un semn suspect nu-l alarmă. Omul porni mai departe.

Nu-i trebui mult să-și obișnuiască ochii cu semiîntunericul care-l întîmpină sus ; sub o răsuflătoare mică, aproape doar cît un ochi mijit, se afla un pat de scînduri goale, pe care zăcea o nemișcată formă omenească. O ultimă măsură de prevedere, înainte de a se apropia de cel care răsufla greu, gemînd cînd și cînd, pradă unor suferințe fără istov : cercetarea atentă a împrejurimilor. Nu era nimeni. Poate avusese norocul să nu fie văzut și să nu pară nimănui suspect.

Așa credea, dar se înșela ; prin crăpătura unei uși de la ultimul etaj fusese urmărit de doi ochi hrăpăreți de femeie...

2. ȘEFUL îl ținea ca de obicei în picioare. Inspectorul poliției secrete a statului, îi vorbea arogant, ca întot-

deauna, de parcă-l făcea dinainte răspunzător de ce-o să i se întîmple în misiunea pe care tocmai i-o încredința. De altfel, acest important funcționar, pe cît de puțin cunoscut opiniei publice, pe atît de însemnat în viața statului, conștient de rolul și valoarea propriei persoane, nu scăpa nici un prilej ca să arate ce poate și cine e el cu adevărat. De data aceasta scotea în evidență, într-un stil subliniat, ravagiile pe care le făcea spionajul industrial, ceea ce părea să fie în esență cazul la care se referea. Sursa de informație indica într-un pod, în cartierul de nord-vest, un muribund sau un nebun, care pretindea a fi un inventator genial ; ca să atingă bogăția care-i aparținea, îi mai lipsea doar un ultim gest.

— Trebuie să privim cu destulă circumspecție asemenea afirmații, spunea inspectorul surîzînd cu superioritate, dar să nu-i subestimăm însemnătatea. Pentru că de curînd a apărut un personaj nou, nu se știe de unde și cu ce hram, dar ocupîndu-se grijuliu de inventatorul sau nebunul aproape pe moarte.

Gestul lui de umanitate nu e gratuit și mă neliniștește, de aceea sîntem foarte interesați să aflăm ce e cu povestea asta, ce ascunde ea, și, mai cu seamă, cine e necunoscutul filantrop care aduce mîncare, medicamente și băutură unei epave omenești dintr-un pod de casă nenorocită. Avem descrierea lui, notată aici, pe hîrtia aceasta, dar să nu-i uiți semnul de recunoaștere cel mai evident : piciorul plat. Ai aici, adresa, memorează-ți-o. Atenție ! Lucrează curat, fără galăgie, în așa fel, încît să-i luăm urma fără să simtă. Agață-te de coada lui și nu-l slăbi pînă nu-i aflăm culcușul, complicii și pentru cine lucrează. La treabă !

Inspectorul rămase singur. Afacerea îl interesa și direct, căci, dacă era spionaj industrial, putea să înca-

seze și el, dacă nu mult, „ceva" totuși. Răsfoi puțin hîrtiile pe care le avea în față căutînd un indiciu care să-l demaște pe necunoscutul cu platfus, și apoi, ca și cum ar fi găsit totuși ceva, chiar foarte vag, sau n-ar fi găsit nimic, apăsă pe un buton de sonerie de sub tăblia mesei de lucru. Secretarul lui îi indică patru nume. Cei chemați, comisari de încredere în serviciul lui, primiră misiunea să supravegheze gara și aeroportul. Să nu treacă prin plasă nici un om cu picior plat.

— Nu-i uitați semnul de recunoaștere, pe care nu are cum să-l deghizeze, dacă ar fi să încerce așa ceva, fu ultima lui recomandare înainte de a-i îndemna după cum avea obieciul : La treabă !

3. APLECAT asupra bolnavului, omul cu picior plat acoperea firul de lumină venit de sus într-o singură șuviță în care jucau firișoare de praf. Îi dăduse să bea dintr-o sticluță plată, pe care o scosese din buzunarul de la spate, și apoi îl hrănise scotocind după niște pachețele pe care le avea ascunse prin toate buzunarele. Pînă și din buzunarul de ceas de la vestă scoase ceva. O sticluță cu medicamente completă acel dejun ciudat.

Mai în silă, mai lihnit, cel care zăcea pe spate primi totul, mestecînd greu și încercînd într-una să ridice capul. Fața îi era scofîlcită de mizerie, iar pleoapele lui, scorojite ca o hîrtie de ambalaj folosită și răsfolosită, se ridicau greu. Totuși îl întrebă cine e ; și gîfîia de efort.

Celălalt îl sili cu blîndețe să stea liniștit.

— Doar m-ai chemat. Ai scris o scrisoare acasă și ai spus că ai comunicări importante pentru noi, care privesc un popor, viața a milioane de oameni. Iată-mă, am sosit, și, deși cred că mai întîi ai nevoie de ajutor medical, te-aș ruga să-mi comunici mie totul. Sînt împuternicit în acest scop.

Bietul bolnav își schimonosi fața și-și dezveli dinții, de parcă ar fi vrut să rîdă, dar nu izbuti decît o strîmbătură amară urîtă.

— Nu-mi pasă de tine. De nimeni nu-mi pasă. Sînt bogat. Și deodată își ridică de pe căpătîiul de lemn capul, apucîndu-l convulsiv cu degetele de reverele hainelor : Vrei să mă jefuiești ?

— Sărmane om ! zise celălalt. În ce hal te-au adus. Oare, nu mi-ai putea spune acum, ceea ce ți-a dictat nu demult conștiința, cînd ni te-ai adresat nouă ? Am misiunea să te salvez, să te însănătoșesc, să-ți refac viața...

— Sînt bogat, nebunule ! gîfîi bolnavul rostogolind globurile ochilor ca două bile albe. Nu-mi pasă de tine. Nu știu cine ești ! Pleacă sau strig după ajutor. F. îmi va mai da o dată binecuvîntarea lui sfîntă ?

— Cine e F. ? întrebă omul cu picior plat, dar nu primi nici un răspuns.

Își notă atunci în minte numele, care-i spunea ceva și nu-i spunea nimic.

— Dă-mi să beau ! — comandă bolnavul.

— Nu-ți face bine.

— Ea îmi dădea să beau cît voiam. Era rea cu mine, m-a scos din casă și m-a aruncat aici ; era ca o tigroaică, dar de băut îmi dădea de cîte ori îi ceream. Dă-mi și tu dacă ai nevoie de mine.

Omul cu picior plat, își plecă mult fruntea înainte de a se hotărî să-i mai picure un strop de alcool pe buzele crăpate de boală.

— Deci, e în legătură cu marele F., riscă el privind cu atenție fața suptă, care se înviora vizibil, în urma alcoolului.

— El e marele meu protector ; i-am făcut o bilă grozavă. De mult. Ah, ce bilă ! Dar să nu mă trădezi. Dacă scapi o singură vorbă, te ucid fără milă.

Sărmanul om ! gîndi din nou cel cu platfus, privindu-l cu milă adîncă. Reţinu că e vorba de marele F., cel care şi-a făcut în Oceanul Pacific, într-o insulă cumpărată pe nimic, o cetate industrială şi financiară inexpugnabilă. Era pe urmă ceva în legătură cu o bilă. Mai intervenea şi o tigroaică, o femeie care i-a fost gazdă pînă a nu-l azvîrli ca pe un netrebnic în acest pod nenorocit. Ultimul amănunt : sărmanul nu mai putea s-o ducă mult.

Reluă răbdător, totuşi, încet, cu blîndeţe :

— Aşadar, bila aceea...

Muribundul tresări înspăimîntat :

— De unde ştii de bilă ?

4. AGENTULUI care pîndea uşa podului i se păru că trece cam prea mult timp de cînd omul cu picior plat se afla sus. Era înclinat să creadă că se petreceau tot felul de lucruri necurate acolo, în acea atmosferă sordidă de sărăcie împinsă pînă la ultima ei limită. Aici, fiecare se descurca cum putea. Oricare ar fi putut să-l mănînce pe vecinul său, aşa cum fac sub un clopot de sticlă paianjenii, devorîndu-se unii pe alţii ca să supravieţuiască.

Făcu un pas în direcţia podului. Dar o mînă îl opri.

— Cine eşti şi ce vrei ? o întrebă pe femeia, nevăzută şi neauzită pînă atunci, aliat sau duşman deopotrivă. Aici totul era posibil. De pe faţa ei adînc încrestată de necazurile unei vieţi omeneşti, nu se putea afla ce vîrstă are ; din toată atitudinea ei, agentul deduse totuşi că ar putea fi sursa de informaţii a inspectorului, şeful său. O întrebă ceva mai binevoitor : Tu cine eşti ? De unde ai apărut ?

— Lasă-mă pe mine ! îi şopti ea şi se strecură ca o umbră pe lîngă el, mai departe, spre uşa podului. Aluneca felin, ca o pisică dolofană, năpîrlită de trecerea vremii. Printr-un miracol pasul ei nu producea nici cel mai mic zgomot în casa aceasta în care nici măcar un

şoarece nu putea să se strecoare fără să nu facă să scîrţîie tot ce atingea. Numai o asemenea fiinţă versată se putea apropia de un agent secret experimentat fără ca el să simtă, să treacă mai departe şi să dispară apoi, ca o părere, în întunericul de dincolo de uşa care abia se mai ţinea în ţîţîni. Nu lăsase în urma ei nici cel mai mic semn de fiinţă vie în mişcare.

5. RESPIRA din ce în ce mai greu. Plămînii trebuiau să facă eforturi din ce în ce mai mari ca să adune aerul trebuitor vieţii. Cu degetele lui descărnate se agăţa în neştire de omul cel sănătos, ca şi cînd acestuia i-ar fi stat în putinţă să-i redea vlaga pierdută pentru totdeauna. Ceea ce a luat marele F., mi-e greu mie, un om simplu, să pun la loc, gîndi acesta atunci cînd constată că sfîrşitul e foarte aproape. Cînd îi ceru din nou să bea, nu se mai opuse. Îi ascultă apoi aiureala febrilă din care reţinea tot ceea ce ar fi putut să-l intereseze. Mereu vorbea de invenţia lui pentru care marele F. îl va face bogat. *L-a făcut* bogat !

— Ce fel de invenţie ? întrebă răbdător omul cu picior plat. E vorba de o bilă ?

— O bilă, da, gemu bolnavul fixîndu-l ca şi cînd vedea un spectru. O bilă care ucide. Şi atunci voi fi bogat. Sînt bogat !

A fost ultimului strigăt, care în chip contradictoriu cu realitatea înconjurătoare răsuna ca o trîmbiţă de triumf. De fapt, fusese ultima sa rămăşiţă de putere care mai răsunase o dată asupra lumii. Capul îi căzu fără viaţă pe căpriorul tare, el însuşi părînd cioplit adînc într-o bucată de lemn fumuriu. Celălalt îşi făcu datoria umană de a-i presa pleoapele peste ochii holbaţi şi în felul acesta mortul părea că e doar un adormit.

Omul cu picior plat rămase cu capul plecat, ca la o veghe funerară, gîndindu-se la cîte îndeplinește, bun sau rău, o ființă omenească atîta timp cît trăiește pe pămînt. Acesta de aici, își pusese, ca să ajungă la bogăție, talentul, inteligența, cunoștințele în slujba morții. Altul trăsese foloasele. Și evidențele acestea se impuneau acum mai mult decît oricînd altădată — în acest minut de pe urmă, care se acordă de către oameni memoriei celor duși.

Cu toate acestea nu pierdea din vedere că în jurul lui putea oricînd să intervină o schimbare. O și simți transformînd, nici el nu știa cum, atmosfera închisă a podului bătut de soarele de primăvară. Cu agilitatea unei mingi de cauciuc ieși din raza de lumină care cădea prin luminator și se retrase, nu spre ieșire, ci dimpotrivă, în partea cealaltă, în întuneric. Se ocroti astfel și rămase la pîndă.

5. FEMEIA încremeni cu răsuflarea tăiată. Știa că nu făcuse nici un zgomot ; cum o simțise totuși cel urmărit ? Îl văzu strecurîndu-se ca un tigru printre umbre întunecate, într-o junglă. Altcineva l-ar fi pierdut repede din vedere, căci e greu să distingi pe întuneric un obiect de culoare neagră ; ea însă îl vedea și-l ținea sub observație, încordîndu-și ochii bulbucați de buhă. Se întreba dacă avusese timp să afle ceva de la cel dus pentru totdeauna.

Avusese convingerea că nefericitul inventator vorbise de cele mai multe ori necontrolat ; dar dacă în aiurelile lui era un miez de adevăr ? Se gîndise mai ales la asta de cînd apăruse acest misterios om cu picior plat. De aceea rostise vorbulița respectivă unde trebuia. Acum îl avea sub ochi, ca pradă sigură, căci din acest pod omul cu picior plat nu avea altă ieșire decît scara. Pe coridor veghea agentul.

La o concluzie asemănătoare ajungea, cîțiva metri mai încolo, hăituitul; atît numai că mintea îi lucra febril pentru a găsi soluția salvatoare. Atunci cînd ai o misiune de îndeplinit, toate forțele morale și fizice sînt mobilizate la maximum; omul cu platfus prevăzuse și posibilitatea unei căi tăiate, dar, din nefericire, nu avusese și timpul necesar unei studieri mai amănunțite a terenului. Încă nu avea certitudinea că se află în primejdie, căci toate simțurile treze nu-i dovediseră existența unui dușman care-l pîndea. Să fi fost doar acel al șaselea simț, cel care-i semnala întotdeauna pericolul?

Decise că nu-i rămînea decît o singură soluție; aceea de a nu se mai înapoia pe același drum. Construi mintal calea de urmat — mai întîi pînă la scara podului, apoi, în loc să coboare, să se avînte în acel foișor, poate un coteț de porumbei la origine, poate doar o fantezie decorativă, în orice caz, pentru el o posibilă cale de ieșire. Acoperișurile — iată salvarea lui!

7. FEMEIA îi urmări toată strategia; și cu cît se apropia el de scările podului, cu atît se retrăgea ea. Nu însă într-atît, încît să-l piardă din ochi. Se ascunse mai dibaci decît o făcuse vreodată (și de cîte ori n-o făcuse!), își ținuse răsuflarea și se strecurase tiptil în colțurile cele mai întunecoase. Se convinse că omul cu picior plat nu avea de ales: va coborî pe scări, iar acolo îl pîndea agentul. Așa că, atunci cînd celălalt ajunse în capul scărilor, gata să o ia în jos, ea se repezi ca o pasăre de pradă asupra cadavrului. Se apucă să scotocească febril prin toate posibilitățile lui ascunzători.

Dar totul nu dură decît cîteva secunde. Ridică deodată capul și ascultă. Fulgerător înțelese că zgomotul ușor, care venea de deasupra capului, nu putea fi altceva decît un pas omenesc călcînd pe țiglele acoperișului.

Alergă la locul de pază al agentului.

— A fugit ! îi suflă în față, ca și cînd el ar fi avut vina că se întîmplase așa.

— Ce mi-ai făcut, nenorocito !

— Dacă poți, urmărește-l ! îi sugeră ea, cu vocea șuierată ca de viperă.

— Pe unde-a luat-o ?

— Pe acoperișuri.

— Și unde ar putea coborî ? Sau cum ar putea coborî ?

— Oriunde și oricum, chirăi femeia care pricepea o dată mai mult că fiecare secundă îndepărta tot mai mult de punga ei recompensa pe care o aștepta. Hai, iute ! Iute !

Agentul o luă la fugă, deși își dădea seama de inutilitatea acțiunii lui. Avea experiență în meserie. Ura lui se îndrepta spre femeia care îi alerga înainte în salturi lungi ca de șacal, neașteptat de ușoare la formele greoaie ale trupului ei. Își ratase misiunea din pricina femeii acesteia, care acum îi mai încurca și drumul. Cum va mai putea el să-l urmărească pe omul cu platfus și cum va putea ști ce făcuse, ce obiecte dăduse sau primise, cu cine se întîlnise, într-un cuvînt, tot ce putea conta pentru prinderea în plasă a unui spion abil și sigur de sine ? !

Era cu un minut prea tîrziu ! Îl plăti cu vîrf și îndesat în fața inspectorului, care îl strivi pur și simplu sub amenințări și sub disprețul său prăvălit ca o stîncă, deși îi aducea un raport bogat despre inventatorul, sau nebunul care pierise ca un cîine în acel pod sordid.

În schimb, femeia îi dădu mult mai multe informații decît se aștepta despre omul cu platfus. E viclean ca un animal de pradă ; însă nu e un jefuitor de cadavre, ci purtătorul unei misiuni de alt soi. Inspectorul de poliție zîmbi înțelegător ; iată o judecată limpede, adevărată,

care nu putea izvorî decît din pasiunea cîştigului scontat şi pierdut. O pofti să stea jos, o trată cu o cafea, şi o puse să povestească în amănunte tot ce auzise de la inventatorul ratat. În timp ce asculta, scrise cîteva cuvinte pe o bucată de hîrtie, sună secretarul şi i-o dădu.

8. DUPĂ ce puse pe masa şefului o mapă şi un plic albastru, secretarul se retrase. Singur în biroul său, inspectorul se cufundă în lectura pieselor de la dosar. Timp de aproape o jumătate de oră nu pierdu nici un rînd, nici un cuvînt din cele relatate pe acele foi adunate de ani şi ani între copertele nisipii ale dosarului. În cele din urmă, ridicînd fruntea, trase concluzia : Toate indiciile duc la F. Giganticul F. era o personalitate pe măsura giganţilor produşi de industriile pe care le controla. Mica insulă din Pacific devenise un mare oraş modern, un adevărat creier industrial care emitea impulsuri înviorătoare în multe direcţii. De curînd în presă şi la televiziune se vorbea din ce în ce mai sonor de noile proiecte-gigant ale lui F. : cucerirea spaţiului cosmic.

Inspectorul zîmbi, aducîndu-şi aminte de un panou-reclamă văzut nu demult : „Gigantica spirală F" textul — şi sub el un arc înşurubat temerar între aştri. Pămîntul rămînînd modest şi meschin într-un colţ. Uriaş era F. !

În plicul albastru era un bilet de avion cu direcţia oraşul F.

II

1. VIAŢA unui aeroport de mare trafic este caracterizată prin multiple şi nenumărate ecouri, pe care pereţii de beton armat şi de sticlă pare că le adună cu

deosebită sîrguință. Omul își pierde personalitatea, greutatea proprie, ca atunci cînd pătrunde într-o cadă cu apă. Devine atît de ușor și de dezorientat, încît curentul general îl poate purta cu ușurință de la intrarea cuprinzătoare pînă la ieșirea îngustă pe pista de decolare, sau invers, aproape fără să aibă nevoie de propria sa voință. Rar cîte un inițiat care schimba drumul după pofta inimii, dar și acela doar ca să se ducă pînă la chioșcul de ziare, la tutungerie sau la bar.

Vorbele, de cele mai multe ori în limbi diferite, se amestecă într-un vuiet care pare a nu se mai termina; și peste acesta se revarsă la intervale neregulate, bizar și impersonal, vocea mecanică a crainicei care anunță prin megafoane plecările sau sosirile curselor aeriene în șir neîntrerupt, de dimineața pînă seara și de seara pînă dimineața.

În acest du-te-vino permanent e greu să-ți dai seama dacă cineva iese din comportamentul general de forfotă zorită, desfășurată în principal pe cele două curente contradictorii — unul care se duce, altul care vine. Doar personalul permanent al aeroportului și-ar da seama dacă cineva cască prea mult gura pe coridoare și în holuri, ținînd sub atentă supraveghere intrările și ieșirile din aeroport. Dar și atunci, cine ar avea de pus vreo întrebare ? Așa că cei doi bărbați în trenciuri nisipii nu puteau trezi luarea-aminte a călătorilor, ci cel mult a unuia singur care, înfundat într-un fotoliu, cu un pled în carouri colorate viu peste picioare, ar fi putut să fie interesat de așa ceva.

Astfel, el putu observa că un bărbat masiv, greoi, purtînd cu simplitate o servietă de voiaj, răsuflînd greu, pesemne din pricina unui astm, trezi interesul celor doi bărbați în trenciuri, care se puseră în mișcare doar în urma unui schimb de priviri. Curînd îl încadrară, schi-

țară un fel de salut cu degetul la pălărie, deși îi vorbeau surîzînd afabil.

Era lesne de imaginat dialogul dintre ei — căci surîsul era pentru ceilalți călători :

— Domnule, toaleta este pe coridorul acesta.

— Dar eu n-am nevoie de toaletă. Avionul meu pleacă peste două minute și jumătate... Afacerile...

— Ia-o într-acolo și nu mai fă gură. Nu ai idee cît de trebuincioasă îți este toaleta asta înainte de plecare !

— Dar, vă rog, dați-mi voie...

Bărbații continuau să surîdă pentru ceilalți.

— Nu aștepta să te ducem noi. Te vom ține de brațe ca și cînd ți s-ar fi făcut rău. Ascultă-ne, e mai bine așa. Haide, fără zarvă !

Atunci, omul de pe fotoliu răsuflă adînc, își dădu binișor la o parte pătura, se ridică de pe fotoliu și porni șchiopătînd adînc spre una dintre garderobe. Depuse acolo pătura și o luă, tîrînd după sine cu destulă greutate un picior înțepenit, spre încăperea vămii. După el se ținea cu prudență un bărbat distins, care-și spunea bine dispus : „Și acum la treabă !“

2. „AH ! ce bine e ! Credeam c-o să mă prăbușesc făcînd acest efort peste puterile mele ca să arăt ca un șchiop ; nefericitul ăsta de defect din naștere îmi face mai multe boroboațe decît mă puteam aștepta. Dar, în sfîrșit, acum e bine ! E minunat ! Iată-ne zburînd de o jumătate de minut. Părăsim pămîntul de două ori : o dată desprinzîndu-ne de el cu excelentul nostru aparat de zbor, a doua oară pentru că și sîntem deasupra oceanului.“ Privind peisajul, omul reflectă mai departe : „Parcă nu noi ne înălțăm, ci Terra se scufundă sub noi, din ce în ce mai adînc. Iar oceanul încă se mai vede ridicîndu-se și lăsîndu-se ca un piept omenesc, respirînd liniștit în clipa lui de odihnă“.

Apucase să se bucure prea devreme ; în spate, îndată ce se urcase — printre primii — un bărbat distins, cu un aer aristocratic, puțin ironic și distant, care nu era altul decît inspectorul de poliție, avusese o scurtă convorbire cu stewardesa. Aflase de eșecul celor doi în ceea ce îl privește pe omul cu platfus. Putea fi plauzibil ca șontorogul să fie doar un travesti. Ceruse — și obținuse — locul de alături.

Așezîndu-se, se grăbi să intre în vorbă.

— E frumos peisajul ! Aveți norocul de a sta la fereastră.

— Vă mulțumesc, răspunse străinul șchiop. Am putea schimba dacă doriți. Eu vă pot ceda locul.

— Pentru nimic în lume. Aceasta e ordinea firească a lucrurilor ; dumneavoastră să stați acolo unde stați și eu aici, în al doilea rînd.

Putea fi și o aluzie, putea să fie doar o formulă de politețe ; cel de al șaselea simț vibră totuși ca o antenă care se străduiește să recepteze un curent mai slab decît posibilitățile ei. Declară că îi convenea locul de la fereastră, pentru că piciorul lui înțepenit nu va deranja pe nimeni.

— Din ce provine ? întrebă inspectorul de poliție.

— A, dintr-un simplu și nefericit accident. Omul cu platfus încercă să schimbe subiectul : Balansul face oceanul să semene cu un leagăn. Nu vi se pare ? Leagănul vieții. De-acolo ne-am născut cu milioane de ani în urmă.

— Ne-ar fi fatal „leagănul" ăsta acum, domnule !

— Nu mă referem la asta ! rosti îndulcit omul cu platfus, riscînd apoi și el o aluzie : Aveți copii ? Celălalt îl privi mirat, dar neagă cu capul. Eu am, continuă omul de lîngă geamul rotund al avionului. Spunea adevărul ; se presimțea din tremurul cald al vocii : înțeleg

să trăiesc pentru ei și să-i apăr de rele. Multe poate face un părinte pentru copiii săi !

— Fiecare avem cîte ceva de apărat, îl completă, din nou aluziv, celălalt.

— Cu condiția să fie o cauză proprie, să știm exact ce anume avem de apărat. Nu aveți idee ce rău îmi pare că acum, cînd nu se mai vede nici cerul, nici pămîntul, continuăm un joc primejdios...

Din nou la pîndă, ca în podul casei, ca în goana aceea pe acoperișuri și pe străzile din orașul străin, ca în clădirea aeroportului... Stăteau înfundați în fotoliile comode ca doi oameni care nu au nimic altceva unul cu altul, decît că i-a adunat la un loc întîmplarea unei călătorii comune. Omul cu picior plat încă nu știa dacă avea în față un copoi și nici nu își putea da seama cu ce fel de copoi avea de-a face. Misiunea i se păruse simplă la început : se va duce la acel inventator care a trimis o scrisoare alarmantă și va afla de la el *adevărul*. Omul murise fără să-i lase altceva decît cîteva vagi indicații. Luase o pistă nouă. Și iată-l acum prizonier în acest fotoliu, căci celălalt îi închisese drumul... Care drum, căci de la 6000 metri înălțime... Totuși cine era și ce visa acest nou urmăritor al său ?

3. DEDUC, reluă inspectorul de poliție, că aveți un motiv serios să călătoriți pe această rută, care are doar un unic punct terminus : Orașul F. Vă interesează orașul, sau stăpînul lui ?

— De unde *deduceți* ? (Nuanțat)

— Vorbeați de o „cauză". Eu, de exemplu, sînt un simplu turist. Mă duc să văd domeniul miraculoaselor inovații ale giganticului F. din pură curiozitate. Aud că acolo ar fi punctul de intersecție al prezentului cu viitorul. Să pun în legătură aceasta cu „cauza" dumneavoastră ?

„Deci, interogatoriul continuă." își spuse omul cu picior plat, înainte de a răspunde cu un aer degajat.

— De ce nu ? Fiecare dintre noi poate gîndi despre celălalt tot ce dorește.

— Aș fi foarte curios să știu ce gîndiți despre mine.

— O, e atît de lipsit de importanță ! Sînt un om prea modest pentru a-mi da părerea despre cineva care mă copleșește prin personalitatea sa.

— Totuși, stărui celălalt.

După o pauză șovăitoare (doar în aparență) omul cu platfus spuse :

— Aveți dreptate : nici nu puteți fi luat altceva decît un turist... dar dacă-mi permiteți, unul mai deosebit, adică instruit, cult, inteligent...

— N-ați putea crede că sînt și eu un inventator, unul dintre cei mulți, atrași irezistibil de forța de organizare a lui F. ? Cred că știți că F. transformă tot ce e licăr de gînd în realitate strălucitoare, de multe ori peste așteptările aceluia care a imaginat, sau a visat numai un anumit lucru ?

Celălalt îl privi cu neîncredere, deși spusese că ar putea crede și așa ceva.

— Și nu vă temeți atunci ? insinuă inspectorul de poliție.

— De ce ? întrebă celălalt, mai mult ca să zică ceva.

— Pentru că v-aș putea deveni concurent ? În acest caz să-știți că sînt războinic, și nu am obiceiul să mă uit pe unde și pe ce calc. Nu mă puteți bate decît cu vreo scrisoare de recomandație de la un prieten bun al lui F., sau cu ceva în genul acesta, cu un atu pe care l-ați avea în mînă gata să-l aruncați în joc...

— Nu am nimic, afirmă omul cu picior plat, gîndindu-se la inventatorul care murise în pod. Mă duc cu mîinile goale...

Își arătă mîinile, întinzîndu-le pînă în fața inspectorului de poliție, care strîmbă din nas : mîini de muncitor, sau de om cu preocupări practice. Întorcîndu-le și pe față și pe dos, ca să fie mai convingător, omul cu platfus își scormonea memoria — cunoștea faima lui F. nu numai din ziare, uriașa lui întreprindere avea relații economice cu multe țări ale lumii. Autobuzele lui gigant goneau și pe șoselele de acasă ; escavatoare-colos, buldozere enorme scormoneau pămîntul natal. Atunci să existe vreo legătură directă între scrisoarea celui care a murit ca un nefericit în podul acelui oraș din nord, între bila de care pomenea, între tonul de căință în care-și redactase documentul și ultimele izbucniri de mîndrie care se ascundeau sub cuvintele lui : „Sînt bogat !?"

Situația sa de prizonier îl făcu încă o dată să-și aducă aminte de șeful său și de misiunea pe care i-o încredințase ; avea el dreptul să meargă mai departe fără să ceară încuviințare ? Nu avusese nici un mijloc să-și anunțe ieșirea din program prin această inițiativă nebunească... Nebunească pentru lipsa lui de experiență. „E prima ta misiune ; am nevoie de o înfățișare absolut inofensivă, pentru că autorul scrisorii e un nefericit, care se pare că are nevoie de un ajutor de altă natură din partea noastră..." În realitate nu aflase nimic în legătură cu originea inventatorului, deși șeful accentuase că aceasta face parte integrantă din misiunea sa.

Dar momentul de introspecție nu dură decît cel mult un minut. Continuă să-l asculte pe călătorul de alături, care-i vorbea de domeniul-citadelă al lui F.

— Cred că ați interpretat foarte personal mitul acestui Eldorado al fanteziei și cutezanței, care s-ar vrea exponent al viitorului. Nu transformați în miraj o realitate cît se poate de concretă : F. are nevoie de inventatori, de multe inteligențe strălucitoare, pentru a-și

atinge scopurile. Geniul lui organizatoric, ca și miliardele sale nu fac cît o ceapă degerată fără inventatorii îndrăzneți, care să cuteze a șterpeli viitorului cîte ceva din cele ce ne ascunde. Dacă ai ceva în genul ăsta de vînzare, vei fi bine primit de F.

— Nu fac parte din nici o categorie dintre cele enumerate ; sînt mai degrabă poet, dacă se poate spune așa, și sper, într-un sens care-l va interesa pe F. Singurul subiect posibil între mine și el ar putea fi : viața și moartea. Amîndoi le avem în mînă. Poate vom izbuti să tragem o concluzie de esență umană. Atîta tot.

Inspectorul rămase puțin pe gînduri. Trebuia să împingă discuția pînă la capăt, căci devenise limpede că întreaga chestiune putea să aibă o oarecare legătură cu F., dar putea tot așa de bine să nu aibă. Dacă era vorba de o răzbunare personală, o simplă semnalare a primejdiei ar merita desigur o recompensă din uriașele case de bani ale miliardarului.

Avionul plutea lin, parcă suspendat în spațiu ca o jucărie, deși viteza lui trebuie să fi întrecut 1200 km pe oră. Călătoria de la nord la sud însuma ore lungi, monotone, legănate în felul acesta adormitor. Luptîndu-se cu somnul, omul cu picior plat își făcea planuri pe care, pentru a le realiza, avea nevoie mai întîi să simuleze că nu se mai poate ține treaz. Căscă de mai multe ori, moțăi din ce în ce mai adînc și chiar îi spuse celuilalt :

— Nu aveți idee ce somn m-a cuprins. Dacă m-aș lăsa în voia lui aș adormi imediat.

— Și de ce n-ați face-o ?

— Dumneavoastră văd că vă țineți bine.

— Fac și eu ce pot. Din partea mea însă puteți adormi liniștit. Pe cît îmi va fi cu putință am să fiu atent ca să dormiți liniștit.

— Cît sînteţi de bun ! şopti omul cu picior plat, gîndind exact contrariul.

Şi se făcu a cădea într-un somn adînc. Îi trebui un efort deosebit ca să nu adoarmă cu adevărat. Minute întregi, grele ca plumbul, nu se petrecu nimic. Cu toate acestea încă aştepta să se întîmple ceva, ştiind foarte bine că vecinul de călătorie nu doarme. Iar într-un tîrziu, abia îşi putu reţine un strigăt de triumf : o mînă expertă pipăi cu dibăcie după arme şi apoi îi sustrase portofelul...

4. DE PE terasa la mare înălţime, oraşul de beton şi de sticlă putea fi cuprins cu privirea la fel de adînc şi pe orizontală şi pe verticală. Construcţia lui originală oferea o priveliştе unică, de un exotism straniu ; arid ca şi întinsele terenuri din jur, semăna ciudat cu o pădure de piatră, stilizată de un cataclism nemilos. Aceasta din pricina construcţiilor plasate pe lungi coloane de beton, asemănătoare cu antenele de televiziune de altădată ale locuinţelor ce se ramificau în cele mai fanteziste forme geometrice, cu o excelentă expunere spre soare, fără să ajungă să se umbrească una pe cealaltă.

Dacă te rezemai de balustrada terasei şi priveai în jur, erai nevoit să recunoşti că peisajul era de-o frumuseţe nemaiîntîlnită. Apartamentele păreau nişte cuiburi de pasăre dintr-un pîlc de copaci desfrunziţi şi calcinaţi. Ultimul ţipăt al modei în construcţii se conjuga halucinant cu imaginea sălbăticiei unei vechi aşezări stîncoase, sterpe.

Însuşi marele F., întemeietorul şi patronul oraşului, îşi contempla opera, plimbîndu-şi privirile pînă departe, unde se zărea dunga albastru-închis şi fumegarea violetă a oceanului sub soarele torid. Trecea apoi mai departe, pînă în zarea alburie de unde se născuse şi cres-

cuse repede săgeata argintie a avionului de pasageri care-l lega de lumea exterioară. Majoritatea călătorilor care veneau la F. erau oameni de afaceri, ingineri, tehnicieni de înaltă calificare, oameni cu fantezie creatoare, de care avea nevoie și care-l asaltau cu cele mai neașteptate propuneri.

Făcea totul pentru a-i atrage. Îi asculta pe toți. Avea darul de a alege întotdeauna ceea ce e bun de ceea ce nu făcea două parale. Un flux de idei creatoare curgea permanent spre el. Refluxul era al celor care nu-i aduceau nimic nou și interesant. Pe insula lui, în acest domeniu al gigantismului terestru, pe cele două dimensiuni — materiale și spirituale — contrafacerile, ideile minore nu aveau ce căuta ; aventurierii și ratații erau îndepărtați fără milă. Nu era loc decît pentru elite, pentru cei tari, pentru cei talentați și curajoși.

Giganticul F. era necruțător. Un gigant pe măsura giganților produși de industriile lui. Un întreg parc de autovehicule-gigant, o numeroasă familie de avioane-gigant, și acum, în ultima vreme, Spirala cosmică-gigant F ! Întotdeauna pe panourile de reclame chipul său radios apărea uriaș, între giganții tehnici ai domeniilor lui industriale ! Bărbatul scund, care se rezema de balustrada terasei cu bustul mult aplecat înainte, de parcă trăda o intenție de zbor, părea în totală contradicție cu imaginea publică, răspîndită în toate colțurile lumii.

Auzind fîșîitul fin al ușii de la ascensor, așteptă. Pașii aerieni nu putea fi decît ai valetului său. El era în adevăr. Purta o tavă de aur pe care nu se afla nimic.

— Ce e asta ? întrebă marele F.

— Vă caută un domn care nu mi-a putut preda o carte de vizită. În schimb a pronunțat un nume. (Valetul repetă numele cu oarecare nedumerire, căci era un nume care nu-i spunea absolut nimic. Era de mulți ani

în serviciul lui F. și avea o memorie fenomenală, dar numele, ca și omul din anticameră nu-i trezeau nici o amintire.)

F. dădu din cap în semn că era de acord să-l primească pe solicitant și fără carte de vizită. Ideile strălucitoare nu aleg capetele unor oameni bogați, sau a unor nume răsunătoare. De altfel, nici nu are vreo însemnătate, pentru că nu ideile contează, ci ce faci cu ele... Restul adică.

5. ABIA după o oră și mai bine de la aterizare fu descoperit într-un fotoliu al avionului, dormind adînc, unul dintre călători, un bărbat distins căruia nu-i ședea bine cu gura căscată și cu șuvița de salivă care i se uscase de la colțul buzelor în jos. Era bine legat în curele, deși pentru o aterizare normală nu era nevoie de precauții așa de mari.

(Dacă ar fi fost de față, stewardesa ar fi putut relata următorul dialog pe care l-a avut cu vecinul celui adormit, atunci cînd venise să anunțe pe călători să se lege pentru aterizare :

— Nu-l treziți, domnișoară, o să-i am eu grija.

— Dar vă rog să nu neglijați. Trebuie să se lege la aterizare.

— Fiți fără grijă. Am să-l leg eu, dacă e nevoie !

— Vă mulțumesc.

Dar stewardesa nu era de față.)

Bărbatul distins deschise ochii zăpăcit. Insistențele personalului aeroportului de a-l trezi cu orice preț deveniseră jenante.

— Am sosit ? bîlbîi el și privi nedumerit în jur. Nu face nimic. Am adormit. Se mai întîmplă...

După ce coborî, bău la restaurant un coniac și o cafea, judecînd sau încercînd să judece cu calm situația. Mai stăruia greața ușoară a mirosului de cloroform, ceea ce

îl stimula să facă legăturile necesare între întîmplări. Siguranţa lui că prada nu-i poate scăpa din mîini, cîtă vreme se aflau în avion, îl ajutase pe celălalt să-l afunde cît mai adînc în lumea somnului. Îl şi legase zdravăn, simţind şi acum peste membre apăsarea curelelor strînse bine. Unde putea să-i fie omul ? Dar bineînţeles că numai la F. ! Doar nu fusese atît de naiv să-şi închipuie că va rămîne adormit pentru veşnicie !

Inspectorul se gîndi, comandînd al doilea coniac, la ceea ce spera şi el în urma acestei afaceri : o gratificaţie corespunzătoare din partea unuia dintre cei mai bogaţi oameni ai lumii !

Iar F., privindu-l pe sub sprîncene pe omul cu picior plat, tocmai îi spunea :

— Crezi că ai lucrat cu mine ; dar e cît se poate de firesc, doar am avut mulţi colaboratori. Succesul vieţii mele a fost principiul colaborării cu minţile cele mai înzestrate ale vremii mele. Nu am cruţat nimic : nici bani, nici timp, nici sentimente ! Am numai prieteni peste tot...

Vizitatorul îndrăzni să-l întrerupă rostind acelaşi nume sub care se recomandase, dar F... făcînd doar o mică grimasă de dojană, trecu mai departe, ca şi cînd nu i-ar fi sesizat impoliteţea :

— Toţi mă caută, au nevoie de mine, şi pe toţi încerc să-i ajut, să-i stimulez material, să-i pun în situaţia de a-şi valorifica din toate punctele de vedere talentul. Acum, de exemplu, mă preocupă două proiecte, cu care să-mi încununez opera de-o viaţă : Spirala cosmică F., cu utilaj produs în întregime de uzine automate, fără mînă de muncitor ; dar ce zic eu mînă — fără deget de muncitor ! Numai cîţiva specialişti. E o întreprindere magnifică, de dimensiuni care depăşesc net contemporaneitatea. Nu exagerez de loc cînd afirm că astăzi eu

sînt cu douăzeci și cinci de ani înaintea celor mai avansate industrii de pe glob ; vreau să fiu cu cincizeci de ani ! Îmi sînt necesare mașini cum nu s-au mai văzut, care să elimine complet prezența și necesitatea omului. Poți contribui cu ceva în această direcție — da sau ba, aceasta e întrebarea ? !...

— Cu o bilă, suflă omul cu picior plat, asumîndu-și fără să vrea altă identitate.

— Același lucru mi l-ai mai oferit o dată. Altceva nu ai ? Și, pentru că deruta celuilalt era vizibilă, urmă cu un hohot : Era firesc să nu te uit, deși ne despart ani destui de prima noastră întîlnire. Amîndoi eram tineri. Și dumneata... Ei da, erai subțire. Mult mai sfios desigur ! Dar acum, te-a șlefuit viața. Știi ce vrei, se pare. Coincidența face să apari tocmai în ziua care pentru mine e o sărbătoare și practic se numește cel de-al doilea proiect al vieții mele. Nu ți se pare curios că ai apărut chiar azi ? Pentru că și dumneata ești legat într-un fel de evenimentul pe care-l pregătesc. Mai binezis l-am pregătit ani de zile, începînd cu bila aceea. Ce te uiți așa la mine ? A fost o idee prețioasă, pe care, însă, eu am dus-o mai departe, am perfecționat-o, am desăvîrșit-o. Prezența dumitale înseamnă că nu voi fi singur la sărbătoare pentru că ești invitatul meu. Doamne, cît se poate schimba omul în tot cursul existenței sale ! se mai miră o dată F. înainte de a încheia discuția.

Ca la un semnal nevăzut apăru valetul cu tava lui de aur ; de data aceasta pe ea se afla o carte de vizită, albă de-ți lua ochii.

— Condu-l pe dumnealui în camera-arc, porunci F. Să ia loc acolo și să nu-i lipsească nimic pînă la venirea mea.

6. LA FEL de imaculat ca și cartea de vizită, inspectorul de poliție se prezentă în fața giganticului F. cu un aer de siguranță disimulată de eleganța gesturilor sale. Poftindu-l să se așeze, după ce îl privi pătrunzător, gazda conchise că acest om nu putea fi în nici un caz inventator. El nu venea să-și încerce norocul, să-i pună ceva la dispoziție, ceva cît de mic și de neînsemnat. Acesta venea cu mîna întinsă să ceară. Cunoștea tipul. Avea experiența acestui soi de oameni. F. însă nu respingea pe nimeni. Nefiind nici conformist, rîse și el către vizitatorul său.

— De data aceasta vă vînd, domnule F., nu o invenție, ci un truc.

— Chiar dacă nu mă interesează ?

— Poate că vă interesează. Imaginați-vă că un om moare în podul unei case ; acel om se pretinde inventator și așteaptă bogăție de la o mare personalitate a lumii contemporane. Și deodată apare un suspect, care-i aduce medicamente, mîncare, băutură, poate o speranță. În orice caz îl descoase. Nu e un spoliator de cadavre, aceasta este concluzia acelora care se pricep la dintr-astea. Ce e atunci ? Cu ce scop primul lui drum e la aeroport și de aici, cu avionul, direcția Orașul F. ? Ce a aflat el de la muribund ? În ce scop va folosi cele aflate...

— Poate că e un simplu șantaj.

— Omul nu pare croit din această stofă schimbătoare la culoare. E un umanist. Vorbește de viață, de moarte, de mame, de copii...

F. clătină capul compătimitor.

— Și ce interesează asemenea lucruri poliția ? Inventatorul acela nefericit a fost ucis ? Îl urmăriți pe asasin ?

— O, nu. Nici măcar nu e vorba de un ucigaș. Vă dădeam indicații de altă natură.

— Mi se pare ciudat, zise marele F., ca un polițist să

vină să-mi dea *mie* o problemă de dezlegat. Dacă știi ceva mai concret spune-o de-a dreptul. Obișnuiesc să răsplătesc nu numai idei, ci și informații.

— În frigurile existenței sale nenorocite și ale bolii, acel inventator de care v-am pomenit, vă blestema și vă binecuvînta cu același zel, așteptînd de la dumneavoastră nimic sau totul. V-am spus că se credea bogat pentru o invenție pe care v-ar fi predat-o, aceasta avînd o mare însemnătate pentru viața sau... moartea unor mari mase de oameni...

— Omul acela a murit de moarte naturală ?

— Absolut naturală, dacă o luăm fizic...

— Numai așa să o luăm, domnule inspector, pentru a putea da Cezarului ce e al Cezarului. Și-i întinse cecul după care celălalt rîvnea. Restul e treaba mea. Te poți întoarce de unde ai venit și să-ți vezi de treburile pentru care ești plătit. Cel mult, mie să mai îmi spui un lucru. L-ai recunoaște pe necunoscutul care l-a îngrijit pe muribund în ultimele lui clipe ?

— Cred că da.

Cu o mică grimasă de nemulțumire, F. apăsă un buton aflat chiar în spătarul fotoliului său, la îndemînă. Pe ecranul care se lumină imediat se putu vedea un om așezat în cea mai perfectă poziție de relaxare, respirînd liniștit și privind în jur cu interes, fără să o arate totuși.

— Acesta este ? întrebă F., iar polițistul îi răspunse doar plecînd capul.

III

1. INTRÎND afabil în camera-arc, F. își ceru scuze pentru mica sa întîrziere. Se aflau într-o încăpere scundă, fără nici o fereastră, totuși excelent aerisită,

de o curioasă tăietură în formă de potcoavă, semănînd neliniștilor cu un adăpost subteran blindat. Betonul părea turnat în straturi impresionant de groase. Noi impresii îl asaltară pe omul cu picior plat care se reașeză o dată cu F. pe fotoliul de pe care se ridicase prevenitor. Fotoliile opulente sugerau aceleași dimensiuni gigantice care patronau orașul, proiectele ameţitoare, însăşi fiinţa lui ca şi a celui aşezat neglijent în faţă.

— Te simţi bine ? îl întrebă F. cu un anumit înţeles. E plăcut aici, nu-i aşa ? Este punctul de comandă al giganticei spirale F., care însă foarte curînd va servi unei alte acţiuni. F. Cred că ai ghicit că aici îmi voi trăi triumful meritat după o viaţă întreagă de muncă îndîrjită ; e locul de apoteoză al sărbătorii mele, neasemuită cu nimic din tot ce s-a făcut pînă acum pe pămînt în acest sens. Incendiul lui Nero la Roma e doar o flăcăruie de brichetă pe lîngă lumina soarelui, în comparaţie cu planul meu. Nu-şi ascundea satisfacţia. frecîndu-şi palmele ca orice om de afaceri de acum cincizeci de ani. Toate firele se adună aici, precum vezi, sînt în mîna mea, nu aşteaptă decît semnalul meu pentru a-şi îndeplini menirea. Îmi pare bine că îmi vei împărtăşi bucuria, ca unul care ai conlucrat cîndva cu mine. Bila aceea, domnul meu, o ţii minte ?

— Cum să fi uitat ! exclamă prudent omul cu picior plat, şi cel de al şaselea simţ îi semnală primejdia.

— Priveşte! îl îndemnă şi-i indică cu un gest peretele lateral.

Sesizînd cu coada ochiului o schimbare de lumină, o pîlpîire ca a tuburilor de neon înainte de a-şi stabiliza lumina, omul cu picior plat întoarse capul. Avu surpriza să constate că întreg peretele de beton în formă de arc se transforma miraculos, printr-un joc

de ape lăptoase la început, într-un ecran translucid. O plăcută culoare azurie, într-o gingaşă nuanţă, sugera un cer senin de vară. Miracolul nu încetă.

În adîncul culorii curate îşi făcu apariţia mai întîi un punct îndepărtat, pe urmă un disc cenuşiu, care crescu necontenit, schimbîndu-şi culoarea şi prezentînd scame albe de vată, din ce în ce mai distincte. Imaginea se fixă în cele din urmă pe un desen de meridiane şi paralele apărut pe neobservate. Părea că un uriaş planiglob se oferea vederii. Albăstrui, cenuşiu, verzui.

— Avem în faţă una din emisferele Pămîntului, teatrul unui joc de artificii cum nu a văzut încă ochi de muritor. Imaginea e bună domnul meu ? Tehnică optică înaltă, pe un principiu superior bazat pe nişte raze speciale. E o invenţie de care s-a vorbit o vreme, pînă ce am cumpărat-o eu, şi de atunci nimeni n-a mai scos o singură vorbă... Dacă n-ar fi decedat, l-am fi avut alături de noi pe genialul descoperitor, *aşa cum te am pe dumneata acum,* ca alt caloborator al actualei sărbători, domnul meu !

Din nou vibră alarmat al şaselea simţ : atenţie — sens aluziv !

— Scuză-mă, sînt egoist cînd vorbesc de realizările mele. Ai o vizibilitate bună ? Mi se pare că te supără ochii. Clipeşti des. În acest caz e necesară o acordare care să ţină seama de conformaţia proprie ochilor dumitale. Ne stă la dispoziţie un calculator electronic special, un calculator F., desigur. Haide, nu te jena. Pentru mine, e perfect, e ca de cristal. Vrei să fii amabil, domnul meu, să priveşti prin acest, hai să-i zicem binoclu ? Relaxat, domnul meu, relaxat, şi firesc, ca să obţinem cel mai bun rezultat. Timpul nostru e măsurat, domnul meu, la microsecundă. Ne ur-

mărește un calculator electronic F. de mare precizie. Apropie ochii fără teamă...

Omul cu picior plat se supuse. Nu se vedea în acel așa-zis binoclu decît o lumină albă, goală ; era un aparat optic care stabilea automat particularitățile vederii.

— Mă mir, zise F., că actuala reglare a ecranului îți produce dificultăți, aparatul optic nu indică nici o neconcordanță. Atunci de ce clipești des, domnul meu ?

2. ÎȚI MAI aduci aminte de prima noastră întîlnire ? întrebă iarăși F., după ce momentul acela care deveni penibil trecu. Între timp valetul le aduse o băutură răcoritoare.

Revenindu-și, omul cu picior plat răspunse : Da, își amintea de prima lor întîlnire.

— Așa ceva nu se poate uita ! adăugă ca să fie mai convingător.

— Pe atunci eram la început, domnul meu ; ideea mea, gigantica mea idee era abia un germene care aștepta întocmai ca sămînța în pămînt condițiile prielnice pentru a încolți și a înflori. N-aș vrea să crezi despre mine că sînt sadic, dar anumite umilințe cer răzbunarea mea. Eu nu uit nimic, după cum nu te-am uitat pe dumneata. De cum ți-am auzit numele, deși e răspîndit și banal, mi-am adus aminte cum mi-ai întins prima dată o bilă. Ți-am zîmbit, sper că n-ai uitat, deși nu dumitale îți zîmbeam, ci ideii care-mi încolțise în minte.

(„Atenție ! Atenție ! Atenție : Primejdie !).

F. reluă după o scurtă pauză :

— Poate că ai trăit tot timpul cu ideea greșită că dumneata m-ai găsit pe mine... Ei bine, nu, domnul meu ! Eu te-am căutat. Da, domnul meu, *te-am căutat* fără să-ți dai seama ; veneai spre mine ca prin somn,

acesta e adevărul. Așa că acum poți fi mîndru că giganticul F. te-a căutat, te-a găsit, te-a făcut om!

Omul cu picior plat gîndi: Am văzut cum a murit acest om! Capul îi era cutreierat de gînduri neliniștite: Răzbunarea! Răzbunarea! Se gîndi la tonul de mărturisire care caracteriza scrisoarea inventatorului. Folosea termeni extremi: Țara dumneavoastră este amenințată de o mare nenorocire; sînt dator să vă previn aflîndu-mă pe patul de moarte; o durere fără margini vă pîndește.

Ca și cînd i-ar fi ghicit gîndurile F. urmă:

— Bila dumitale va distruge astăzi într-un anumit teritoriu de pe glob tot ce poartă marca F. Totul va sări în aer. Indiferent unde se află și în ce scop. Indiferent ce fel de pasageri transportă.

Omul cu picior plat tresări. F. avu un surîs victorios.

— Și asta numai din pricină că în cea mai neagră umilință te-am găsit pe dumneata, nu numai conațional cu mine, nu numai umilit ca și mine, ci și oferindu-mi un mijloc eficace pentru a-mi atinge scopurile. Bila dumitale.

În loc să strige: Nu e a mea! — omul cu picior plat spuse ceea ce se cuvenea să spună în calitatea pe care o avea:

— Și dacă n-am să vă permit!

— Ce anume? întrebă repede F. oarecum surprins.

— Pentru că e bila mea și nu vreau să devină ucigașă.

Răsturnîndu-și capul pe spate F. izbucni într-un nestăvilit hohot de rîs.

Omul cu picior plat încercă să se ridice din fotoliu. Nu reuși.

— Ești prizonierul meu, spuse F. Nu mai rîdea. Încercînd să-și miște brațul îl simți înlănțuit, deși

asupra lui nu cădea decît un banal snop de raze. Dar îl cuprinsese întreg ca o plasă pescărească.

— I-ai iertat ? Întrebă F, dar nu aşteptă răspunsul : Mi-am propus să fiu destinul foştilor noştri compatrioţi, care m-au alungat cu justiţia lor nedreaptă...

— Pe mine nu.

— Pe dumneata te-a alungat altceva. Te priveşte. Ani de zile am muncit pentru ca să fiu azi în măsură să aleg ziua şi ora magnificului joc de artificii care mă va încorona. Va fi ca un cataclism natural. Ai vrea să crezi că am în seif contractele de reconstrucţie, care trebuiesc numai semnate ? E de ajuns să apăs un buton pentru ca incendiul să se producă. Cu singura deosebire că eu nu am să cînt din liră...

— E imposibil ! gemu omul cu picior plat.

F. rîse din nou.

— Văd că-ţi faci mai multe mustrări de conştiinţă decît merită. Crede-mă, poţi fi liniştit ! Ceea ce voi pune în curînd în acţiune nu are decît o vagă legătură cu dumneata, în sensul că dumneata ai fi, să zicem, numărul zero într-o serie destul de mare. Bila de aramă s-a rostogolit prin multe mîini, înainte de a reveni pe biroul meu, în faţa ochilor mei, foarte puţin asemănătoare cu ceea ce primisem de la dumneata. Înţelegi ? Dacă simţi nevoia să-ţi faci probleme de conştiinţă află că dumneata nu ai nici un amestec, sau ai unul foarte mic, nici nu merită să vorbim despre el. Ai pus dumneata, de exemplu, în bila dumitale de aramă o mică antenă ca o rază delicată sau ca un gingaş corn de melc ?

Omul cu picior plat nu-şi mai putu pleca nici fruntea, raza de lumină îl ţinea ţeapăn, ca şi cînd ar fi fost încorsetat într-o carapace de fier.

F. bătu cu pumnul în marginea fotoliului. Își pierduse răbdarea. Se așteptase la un adversar, dar nu avea de-a face decît cu un vierme.

— Destul, domnul meu ! spuse. Nimeni nu va fi tras la răspundere pentru că nimeni nu va ști și nimeni nu mă va bănui. Inventatorul bilei este prost. Cunosc sursa imposturii dumitale. Ai încăput pe mîinile mele, nu am ce-ți face. Voi fi silit să te răsplătesc după cum meriți. Mi-e milă de dumneata, dar din fire sînt neiertător. Ei bine, îți voi da prilejul să cînți ca și Nero pe cînd ardea Roma ; chiar dacă o vei face împotriva voinței și sentimentelor dumitale de solidaritate cu cei care te-au trimis direct în gura lupului. Mi s-a spus că voiai să dezbați cu mine nu știu ce probleme despre viață și moarte. (Atunci își aduse aminte omul cu piciorul plat de călătorul din avion și zîmbi amar.) M-ar fi amuzat. Să-ți aud argumentele, teoriile, căci eu am decis de mult în aceste probleme... E ora ? îl întrebă pe valetul care se ivise tăcut în ușă și nu mai purta în mîini tava lui de aur.

Un singur semn cu capul : Da.

— Atunci, ascultă aici și să faci întocmai ce-ți spun...

3. RECONSTITUIND, omul cu picior plat își revedea în sens invers drumul, stînd răsturnat pe fotoliul comod al cabinei înguste pe care o umplea aproape în întregime cu trupul lui diform, parcă îndesat într-o cutie de conserve. Avea impresia mai mult ca oricînd că e deformat și dizgrațios ; în fața ochilor avea vîrfurile pantofilor care erau mari, bădărani, cu acel început de scîlcială specială celor cu defecte naturale ca ale lui. Îi fu milă de el. Și-i fu silă de poziția comodă pe care o avea într-un joc primejdios, care abia începea. Comportarea lui stupidă îl scosese pur și simplu din competiție înainte de vreme. Se simțea vinovat față de

poporul căruia îi aparţinea ; i se încredinţase o misiune importantă şi o ratase ca un caraghios ce era !

Cîteva momente din viaţă simţise că întreaga responsabilitate a unei mari colectivităţi apasă doar pe umerii săi. Nu-i e dat omului în fiecare zi o asemenea răspundere ! Şi el se dovedise a fi necorespunzător, conchidea nefericit, coborînd mintal scărița de fier pe care urcase în minuscula capsulă spaţială, revăzînd lungul coridor fără aer şi lumină naturală, ceea ce ar fi putut să însemne că era la mare adîncime în pămînt. Îl urmase în tăcere pe valet, dar el însuşi era însoţit la mică distanţă de doi roboţi înarmaţi. Armele lor s-ar fi descărcat automat, îndată ce ar fi făcut vreun gest necugetat.

Înainte de a-l expedia în felul acesta, F. îl întrebase ironic dacă are copii.

— Nu are legătură cu incendierea Romei, îi replicase căutînd să se stăpînească, deşi inima i se ridicase în gît ca un pumn al revoltei.

— Bineînţeles că nu are ! Dar cu asta are nu-i aşa ? Şi-i arătase din nou vastul ecran pe care mai tremura imaginea cenuşie, verde şi albastră a planiglobului. Am avut grijă să aleg o zi de sărbătoare şi o oră cînd mulţimi uriaşe se îndreaptă spre autobuzele mele gigant, spre avioanele mele gigant, spre vapoarele mele gigant, ca să plece în excursii pe pămînt, în aer, pe ape. Le consideră ca pe ale lor, nici măcar bănuind că nu le-am dat nimic, ci doar le-am stabilit un destin anume. Vieţile lor depind, ca şi vieţile marionetelor, de degetele mele... Iar porunca destinului va trece prin tine, care eşti mesagerul lor nefericit...

Îşi aducea aminte : se înfiorase din creştet pînă în tălpi şi se clătinase, străduindu-se ca totul să rămînă

închis în forul său interior. În afară se păstrase drept, mîndru, neclintit ca o stîncă.

Atunci F. precizase rîzînd :

— Impulsul, care-ţi va omorî copiii, femeia iubită, prietenii, comandanţii, va trece prin tine, ca şi cînd moartea lor de la tine le-ar veni, ca şi cînd tu ai fi distrugerea propriei tale patrii, propriei tale lumi !...

Gemu.

Aşa şi era ! îşi zicea apoi, privindu-şi vîrfurile pantofilor care începuseră să se scîlcieze ca urmare a acelei infirmităţi nefericite... şi-şi blestemă mai departe beteşugul natural, de parcă acesta ar fi fost pricina pentru care el căzuse la pămînt ca o carte de joc suflată de vînt. Ce se va întîmpla mai departe ştia acum : va fi aruncat în spaţiu, încarcerat în capsula ermetică, se va roti în jurul Pămîntului de cîte ori va fi nevoie, pînă la ora fixată pentru dezmăţul distrugerii şi al morţii ; atunci, impulsul asasin va trece prin el, fără să-l ucidă totuşi, pentru că F. îi rezervase „plăcerea" să trăiască şi acea mare durere finală. Un program întocmit pînă în cele mai mici amănunte, ce nu va suferi nici o abatere, întrucît aparatura electronică F. era inegalabilă, incapabilă de cea mai mică greşeală în calcule. Pusă în mişcare, ea acţionează implacabil, chiar dacă stăpînul ei absolut ar fi pierit între timp. Dar F. era mai viu decît oricînd. Îi auzi vocea umplînd spaţiul mic al cabinei :

— Îţi acord o favoare : trei minute ca să spui ceva, ce gîndeşti sau ce ai vrea să-mi ceri acum cînd sîntem aproape de ţintă. E unica şansă ce ţi-o pot acorda. Începe.

Primul reflex fusese să-l dispreţuiască tăcînd. Dar moartea urma să treacă prin el, ca şi cînd de la el venea...

— Au trecut treizeci și două de secunde, îl zori F. Timpul nu stă pe loc nici în situația în care te afli. Omul cu picior plat își adună puterile. Să nu ceri nimic pentru altcineva, îi recomanda F. ; îți ai soarta în mînă. Gîndește-te întîi la ea. Au trecut cincizeci și șapte de secunde...

— Ascultă F., se hotărî atunci omul cu picior plat să vorbească, sîntem oameni ; ceea ce vrei să înfăptuiești nu este nici răzbunare, nici măcar război, este o crimă în masă, un genocid, cel mai îngrozitor delict împotriva umanității. Întoarce-te la sentimente omenești acum, cît mai ai timp.

— Nu ți-a rămas mult peste un minut, ai grijă ! rosti, neschimbată, vocea lui F. Îți repet, gîndește-te la tine. Lasă-i pe ceilalți în seama mea.

— Ceilalți mă interesează, ei sînt pe primul plan pentru mine, și aș prelua pe loc asupra mea soarta lor, dacă ai vrea să mi-o dăruiești mie.

— Continuă. Nu mai sînt decît optzeci de secunde.

— Renunță, dacă mai ai ceva de om în inimă. Renunță cît mai e timp.

— Gata. Nu ai cerut nimic pentru tine. Nu sînt dator, deci, să-ți dau nimic. Păcat.

— Ticălosule ! Ești un ticălos, care îi judecă pe toți ceilalți după propria lui decădere. Nu mă umilesc într-atîta ! Trebuia să-ți dai seama de la început. Ești cea mai joasă speță de ticălos, dacă vrei să știi, un asasin, un dement. Dar avea impresia că F. nu-l mai asculta. Închisese legătura. Totuși, nu se putu opri.

4. SE ISTOVI astfel, zăcu inert și nenorocit multă vreme, pînă ce se pomeni concentrîndu-și gîndurile la marea primejdie care-i amenința pe ai săi de acasă și din patrie. Dacă ar putea comunica în vreun fel cu șeful măcar... Dar cum ? I-ar spune atît : Atenție la tot

parcul de autovehicule F. O bilă de aramă. O bilă de aramă...

Inchise ochii și se văzu acasă, între ai săi ; se pregăteau de sărbătoare. Fetița cea mică i se adresa peltic : „Tăticule, hai mai lepede."

— Nu am timp acuma, draga mea ; fug în altă parte. Nu mai am nici o secundă de pierdut. Îmi pare rău, dar nu pot zăbovi nici cît negru sub unghie, și după cum văd, tu nici n-ai negru sub unghie. Se vedea fugind, fugind, încă explicîndu-i pelticei lui de ce nu mai poate să stea împreună cu ea, așa cum s-ar cuveni într-o zi de sărbătoare. Nici o clipă pierdută. Tot parcul de autovehicule F din întreaga țară pus sub observație. Comunicate la radio și televiziune, către toate autoritățile locale. Nici o clipă de pierdut. Să fie scoasă bila. Bila aceea mică de aramă care va exploda, ucigînd oameni nevinovați. Da, șefule, e o bilă ascunsă în motoare ; vor sări în aer toate o dată, ca o orchestră simfonică la bagheta unui dirijor, intonînd tragic ultimul cîntec al tuturor celor dragi, cunoscuți și necunoscuți. O bilă pe care a imaginat-o nefericitul inventator mort ca un animal într-un pod uitat de lume.

Curentul electric va trece prin el.

— Nu, nu eu contez aici, ci bilele acelea blestemate, care trebuiesc căutate în toate motoarele autovehiculelor F. Verificați-le, găsiți bila ! Smulgeți moartea din motoare, înainte de a pleca în curse, spre păduri, spre pajiști, spre rîuri, spre litoral și spre munte. Căutați bila cînd vă spun. Și nu mai pierdeți nici o clipă...

Il întrerupse din aceste impulsuri ale gîndurilor sale puterea nemărginită care îl smulse brutal din inerție, înnegurîndu-l, de parcă-l pulveriza în haos. Crezu că s-a sfîrșit cu sine. Dar nu. Din adîncul pămîntului, o rachetă purtătoare țîșnea spre ceruri, opunînd a nu

știu cîta oară forței de gravitație a Pămîntului, forța geniului uman. F. primi o înștiințare scurtă. O ascultă cu un zîmbet satisfăcut.

In cîteva minute, efectul lansării se risipi. Omul cu picior plat se reconstitui din particulele de pulbere, deschise ochii, își văzu vîrfurile ridicole ale pantofilor, își înțelese deplin neputința și începu să plîngă. In sine, ca în fața unui microfon, continua să repete la infinit : Atenție la bilă. Căutați bila. Descotorosiți-vă de ea... Nu „descotorosiți-vă", e prea lung, ineficace ; ci simplu de tot : Aruncați bila, aruncați bila, aruncați bila...

5. DUPA O NOAPTE nedormită, bărbatul blond se ridică de pe fotoliul pe care moțăise, ațipise, adormise, se trezise ; își întinse brațele în lături, se apropie de masa cu dictafon și întrebă :

— Tot nimic ? Hei ! strigă apoi și, imediat, se auzi un mormăit drept răspuns. Tot nimic ? repetă mai apăsat. Ar fi trebuit să fie aici de la miezul nopții. În orice caz la cel mai mic semn să mă anunți.

Bărbatul se apropie de fereastră și-și umplu ființa amorțită încă, cu dimineața aceea de cristal, care prevestea o zi senină. Senină și pașnică pentru alții, nu pentru el, care nu-și va găsi liniștea pînă ce omul cu piciorul plat nu se va înapoia din misiune sau nu-i va da un semn de viață. Revenit la grijile astea, se apropie din nou de dictafon, dar, uitîndu-se la ceas, își dădu seama că nici măcar trei minute nu trecuseră de cînd mai întrebase o dată.

Simțindu-și atunci oboseala, se lăsă iarăși în fotoliu. Adormi cumva ? Visă ? Zăcuse doar într-o semitrezie pe jumătate lucidă, pe jumătate nebuloasă ? Se pomeni întrebînd cu glas tare :

— Ce spui ? Vorbește mai lămurit. Cînd te-ai întors ?

Privi treaz, complet treaz în jur și se miră că nu e nimeni. Doar mobilele obișnuite și dictafonul. Și totuși, vocea venise pînă la el distinct. Se repezi la buton, apăsă și imediat i se răspunse.

— Ce-mi spuneai adineauri ? A venit ?

De dincolo i se replică răspicat.

— N-a venit nimeni, nici cel mai mic indiciu ; cu dumneavoastră am vorbit acum o jumătate de oră.

Se uită la ceas. În adevăr, trecuseră mai mult de treizeci de minute de cînd se interesase la dictafon dacă nu se înapoiase omul cu picior plat.

— Ești sigur că nu ai vorbit cu altcineva, uitînd alături de tine dictafonul deschis ? Mai precis : nu ai vorbit cu cineva despre o bilă ? Ce fel de bilă e aia ? Ai visat ? Mai ești cu cineva și jucați... bile ?

De dincolo nu veni altceva decît un protest : Nici o bilă ; nu era nimeni ; nimeni nu putuse vorbi la dictafon pentru că nu-și părăsise postul o singură clipă, iar de dormit nici vorbă nu putea fi.

— Bine. Nu-i nimic. Să mă ții la curent cu orice intervine nou. Oi fi visat ? se întrebă bărbatul blond și se trînti din nou în fotoliu. Dar dacă era altceva decît un vis ? Cuvintele erau imagini, iar imaginile se transformau în cuvinte. Ce naiba !

Cele cîteva minute de șovăială avură drept urmare o nouă izbucnire de energie. Chemă din nou la dictafon.

— Comunicați la garaj să supună unei cercetări atente unul din autobuzele F. Să fie căutată o bilă de aramă. În motor, sau în caroserie. Imediat. Mi se va răspunde pe loc.

Pînă să vină răspunsul trecu mai bine de un ceas. timp de tensiune chinuitoare, dureroasă, întreruptă doar ca să deschidă și să închidă dictafonul, întrebînd ce se aude de la garaj ? Primele răspunsuri au fost negative. Nu se găsește nimic. Căutarea continuă.

— Căutați. căutați bila !

Și, deodată, un răspuns afirmativ.

— Da, e o bilă, a cărei utilitate nu pare lămurită.

— La analiză cu ea. Mă duc și eu la laborator.

Dar de unde-i răsărise imaginea acelei bile de care nimeni nu știa ? Întrebă din nou dacă omul cu picior plat s-a întors din misiune.

— Nu. Nu avem nici un indiciu, nici un semnal din partea lui.

— Ascultă, ce părere ai despre... telepatie ?

În partea cealaltă — tăcere...

— Atenție la bilă. Căutați bila. Distrugeți-o ! repeta la infinit omul cu picior plat amețit de efort, de forța de concentrare. Capsula spațială care-l ținea prizonier alerga pe traiectoria calculată cu o precizie de tip F. Ah, dacă ar fi putut scoate capul afară ca să strige către întreg Pămîntul : Aruncați bila aducătoare de moarte. Deși nu mai sînt nimic altceva decît un înfrînt. Nu mai sînt învestit cu o misiune specială, sau cu vreo responsabilitate colectivă. Mi-am pierdut acest drept. Nu mai reprezint pe nimeni ; sînt mort într-un cosciug zburător. Un cosciug e același lucru oriunde. Nu mai pot ajuta pe nimeni. Pur și simplu sînt un tată, un soț, un om pierdut fără urmă în lumea umbrelor, de unde nu mai este niciodată întoarcere...

Apoi, pe neașteptate, vocea lui F., apropiată, plină, pătrunzătoare :

— Plîngi degeaba, caraghiosule. Îți poruncesc să deschizi ochii. Ai în față un ecran de televiziune ; privește-

te-l cu atenţie. Nu pierde momentul decisiv ! Totul e acordat electronic la cea mai înaltă precizie posibilă azi. Cînd voi apăsa butonul sute şi mii de antene din bilele mele de aramă, plasate în locuri sigure, vor tresări sincron, toate cu ochii pe mine. Ele îmi vor transforma voinţa în faptă. Atenţie. Cinci. Patru.

— Căutaţi bila ! Oameni buni, bila ! Distrugeţi bila ! Căutaţi-o, distrugeţi-o !

— Trei. Doi.

6. OMUL CU PICIOR PLAT nu-şi acoperi ochii ; îi închise totuşi în secunda cînd răsună cifra unu. A, dacă şi-ar fi putut constitui trupul şi voinţa ca pavăză în calea impulsului criminal, pornit fără putinţă de oprire din butoanele aparaturii F., giganticei aparaturi de ucis oameni în masă !... Sau dacă moartea sa ar concentra întregul impuls şi l-ar opri din cale... atunci cu bucurie l-ar aduna în trupul său diform şi inutil.

Nici nu-şi dădea seama că timpul înainta.

Un scrîşnet de mînie îl făcu să deschidă ochii. În locul unui strigăt de triumf, F. scotea un fel de gîfîială ca după o alergătură îndelungată, într-un efort concentrat la maximum.

Îşi fixă ochii pe micul ecran ; pămîntul se vedea de aproape. Colosala orgă electronică a lui F. continua să funcţioneze cu siguranţă, deşi catastrofa nu se produsese, cel puţin aşa cum o descrisese, de atîtea ori, F. Putea deosebi detalii cîtă vreme ochii nu i se umplură de lacrimi. Giganţii F. lunecau pe şosele ca nişte broaşte ţestoase. În ferestre ghicea chipuri omeneşti, surîsuri, eşarfe fluturînd vioi. Copiii făceau cu mîna şi zburdau. Fete tinere trimiteau bezele celor care mergeau pe jos...

— Am fost trădat ! auzea glasul lui F. surescitat la culme, umplîndu-i întreg spaţiul cabinei. Îşi astupă

urechile. Am fost vîndut ! Sau au prins de veste că bila mea de aramă avea scopul ei... Ah ! Nefericitule ! Tu eşti prizonierul meu. Mă auzi ?

— Da, te aud. Te aud bine. E un dezastru gigantic de tip F. Eu l-am împiedicat, eu... De aici, din capsulă. Mi-am trimis toată puterea jos şi ea a străbătut spaţiile ajungînd unde trebuia.

F. îi strigă :

— Eşti nebun. Doar te afli în mîinile mele. Din tot ce a fost am rămas numai noi doi. Acum între noi !

Dar omul cu picior plat, zîmbind larg, fericit, privindu-şi cu satisfacţie vîrfurile scîlciate ale pantofilor, îi răspunse sleit de puteri :

— Ei, da ! Şi acum între noi doi !

cuprins:

Uluitoarea transmigrație 5
Agnes 33
Rapsodia albastră 82
Cerceii de lapislazuli 115
Neliniștita conștiință a lui Traian Vișan . 137
Bila care ucide 156

Redactor responsabil : VICTOR ZEDNIC
Tehnoredactor : MARIANA PUȘCAȘU

Dat la cules 08.02.1968. Bun de tipar 20.08.1968. Apărut 1968. Comanda nr. 80.132. Tiraj 13155. Hîrtie tipar înalt B de 63 g/m². 700×1000/32. Coli editoriale 8,85. Coli de tipar 12,5. A. 20944. C.Z. pentru bibliotecile mici 8R—31.

Tiparul executat sub comanda nr. 80 182 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — Republica Socialistă România

...Era imposibil să-l poți înțelege pe Scalan, așa că omul nu mai făcu nici un efort, ci se răsturnă sătul pe fotoliu și ceru lejer o țigară. Dar una de foi, aromată, dacă se poate. Nu folosi cuvîntul țigară, ci marca de trabuc pe care o prefera.

Micul aparat clipi nedumerit.

Scalan ridică neputincios din umeri.

— Termen necunoscut.

— Ce e necunoscut aici? Vrei să zici că n-ai auzit niciodată de (și numi din nou marca preferată a țigărilor sale de foi)? Aparatul aprinse iarăși beculețul roșu, lar umbli cu drăcia aia, Scalan? Ia-o din fața mea, dacă nu vrei să ți-o fac zob.

— Termen necunoscut, observă calm Scalan.

— Care?

— «Drăcie».

— Să te ia dracu!

— Termen necunoscut! Și, te rog, spuse Scalan liniștit, dar hotărît, nu mai folosi asemenea emisie vocală; dicționarul meu e prea sensibil pentru vibrații de o asemenea violentă, pe care noi n-o cunoaștem...

Lei 4,50